



IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

IMDi årsrapport 2022



Innholdsfortegnelse

1. Leders beretning	2
2. Introduksjon til virksomheten og hovedtall	3
3. Årets aktiviteter og resultater	8
3.1 Bosettingen er rask og treffsikker	10
3.2 Målrettet kvalifisering og inkluderende arbeidsgivere	30
3.3 Innvandrere har høy deltakelse i samfunnsliv	62
3.4 Tolking i offentlig sektor	80
3.5 Integreringspolitikken er helhetlig og samordnet	92
4. Styring og kontroll i virksomheten	100
5. Framtidsutsikter	108
6. Årsregnskap	110

1. Leders beretning

Russlands invasjon av Ukraina 24. februar utløste en flyktningkrise i våre egne nærområder. I løpet av kort tid ble millioner av ukrainere sendt på flukt i Europa – og titusenvis til Norge. De høye ankomstene av ukrainske flyktninger har preget IMDi's innsats, så vel som virksomheten, i 2022. Vi har utviklet nye digitale løsninger, ansatt mange nye medarbeidere, utviklet nye veiledere og foreslått en lang rekke tiltak for å sikre rask bosetting og godt samarbeid om kvalifisering.

Alle landets kommuner, også de som ikke har bosatt de senere årene, ble anmodet om å ta imot til sammen 35 000 flyktninger. Aldri før har bosettingsarbeidet gått raskere og aldri før har så mange blitt bosatt i løpet av så kort tid.

Det har vært høye forventninger til at de fordrevne fra Ukraina skal komme raskt i jobb. Samtidig ønsker flertallet av de med kollektiv beskyttelse å delta i introduksjonsprogram og norskopplæring, og en høy andel av målgruppen startet i opplæring i løpet av 2022. IMDi har gjennomført en rekke kompetansehevende tiltak for å bistå kommunene i å tilby gode introduksjonsprogram.

Den nye tolkeloven trådte i kraft 1. januar. Som nasjonal fagmyndighet for tolking i offentlig sektor ser vi hvor viktig det er at vi lykkes med å etterleve en god tolkestandard. Nå har IMDi etablert en årlig indikatormåling av effekten av tolkeloven og offentlige organers tolkebehov, slik at vi kan følge godt med på utviklingen.

IMDi's kartlegginger, deriblant vårt *Integreringsbarometer*, viser at det gjennom året har vært en vedvarende vilje til å ta imot og bosette flyktninger. Tiltak som bidrar til hverdagsintegrering har vært prioritert, deriblant har IMDi etablert et ungdomspanel. Frivillige organisasjoner har også spilt en sentral rolle og IMDi har i løpet av året behandlet rekordmange søknader.

Negativ sosial kontroll og æresrelatert vold er alvorlige hindringer for den enkeltes frihet og hindrer deltakelse i samfunnslivet. I 2022 har vi særlig prioritert kompetansehevende tiltak og å gjøre våre tjenester kjent blant brukerne.

Den store og viktige oppgaven med å bosette og integrere et så høyt antall flyktninger krever mer enn ett direktorat. Jeg ønsker å takke kommunene, sektormyndighetene, frivilligheten, samt alle medarbeiderne i IMDi som har stått på og levert til beste for integreringen i Norge.



Libe Rieber-Mohn
Libe Rieber-Mohn
Direktør
Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

2. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

IMDis samfunnsoppdrag

IMDis visjon er å fremme like muligheter, rettigheter og plikter for alle i et mangfoldig samfunn. Slik bygger vi et fellesskap som både er inkluderende og forpliktende. Det betyr at flere innvandrere må ut i arbeidslivet, delta i samfunnslivet og bli stilt de samme kravene til som alle andre. Vellykket integrering krever både et samfunn som er villig til å stille opp og solid innsats fra den enkelte innvandrers. Å lykkes med integreringen er en av de aller viktigste forutsetningene for å opprettholde vår velferd og et samfunn preget av tillit og samhold.

IMDi er et ordinært forvaltningsorgan, underlagt Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Direktoratet iverksetter regjeringens integreringspolitikk og er nasjonalt kompetansesenter med ansvar for integreringsfeltet. Direktoratets oppgaver går på tvers av forvaltningsnivåer, sektorer og samfunnsområder. Vi er avhengige av godt samarbeid med kommuner og andre aktører for å løse samfunnsoppdraget vårt.

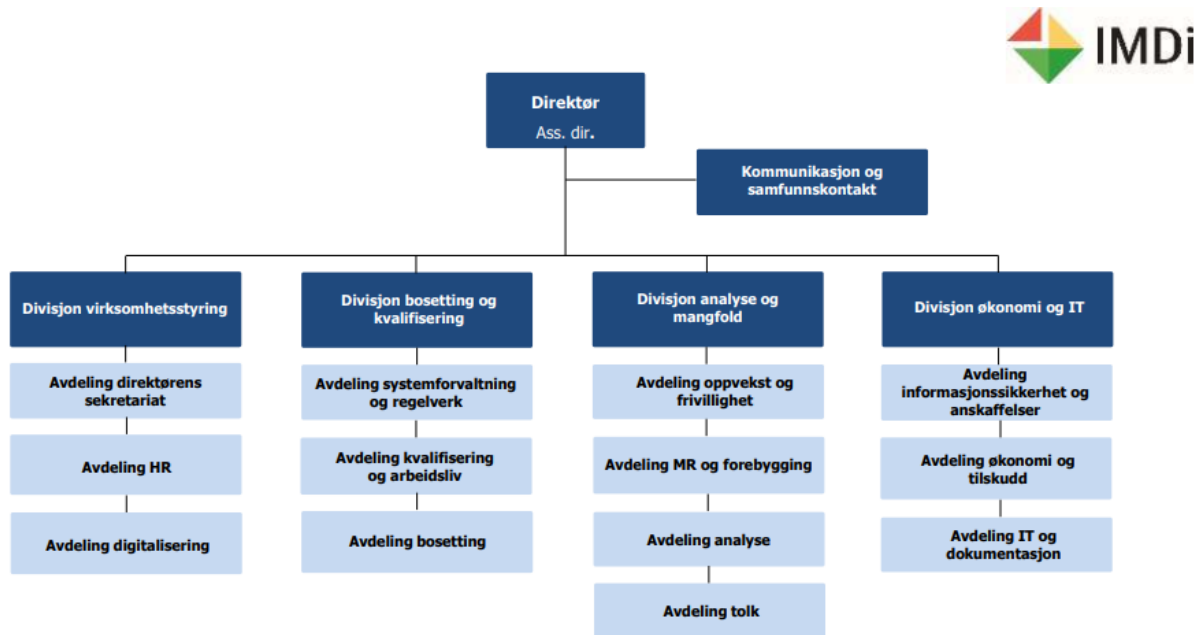
IMDi skal:

- ◆ ivareta arbeidet med bosetting av flyktninger
- ◆ legge til rette for at flere innvandrere deltar i arbeids- og samfunnsliv
- ◆ jobbe mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold
- ◆ være fagmyndighet for tolking i offentlig sektor
- ◆ gi faglige innspill til videreutvikling av integreringspolitikken og sørge for god samordning på integreringsfeltet
- ◆ forvalte tilskuddsordninger rettet mot kommunene og frivillige organisasjoner
- ◆ produsere og formidle forskning, utredninger, statistikk og god praksis
- ◆ bidra til en profesjonell og serviceinnstilt offentlig sektor

Slik er IMDi organisert

IMDi hadde 270 ansatte per 31. desember 2022. Disse var lokalisert i Oslo (184 ansatte), Narvik (27 ansatte) og 59 minoritetsrådgivere var plassert på skoler rundt om i landet.

Organisasjonskart



I 2023 vil IMDi opprette en ny divisjon med fire avdelinger, med ansvar for IMDis arbeid mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold.

Hovedtall 2018–2022

Bosetting av flyktninger	2018	2019	2020	2021	2022
Bosatte flyktninger (totalt)	4 903	4 822	2 819	4 489	31 258
Av disse: Overføringsflyktninger	2 480	2 806	1 523	3 641	3 146
Flyktninger med oppholdstillatelse som venter i mottak (per 31.12)	582	386	222	405	3 322
Opplæring i norsk og samfunnskunnskap	2018	2019	2020	2021	Foreløpige tall 2022
Personer med <u>rett og plikt</u> til opplæring i norsk og samfunnskunnskap som deltok i opplæringen i løpet av året (tall fra NIR)	38 479	31 672	24 009	20 230	17 254
Personer med <u>plikt</u> til opplæring i norsk og samfunnskunnskap som deltok i opplæringen i løpet av året (tall fra NIR)	1 766	2 060	2 163	2 106	2 120
Personer med <u>rett</u> til opplæring i norsk (personer med kollektiv beskyttelse) som deltok i opplæring i løpet av året (tall fra NIR)	-	-	-	-	9 382
Introduksjonsprogrammet	2018	2019	2020	2021	Foreløpige tall 2022
Personer som per 31.12. har <u>rett og plikt</u> til introduksjonsprogram (tall fra NIR)	22 813	15 685	10 769	9 534	8 361
Personer som per 31.12. har <u>rett</u> til introduksjonsprogram (personer med kollektiv beskyttelse) (tall fra NIR)	-	-	-	-	13 003
Personer som deltok i introduksjonsprogram i løpet av året* (tall fra NIR)	27 141	20 968	13 942	10 595	16 670
Personer som har påbegynt introduksjonsprogram i løpet av året* (tall fra NIR)	4 419	3 072	2 227	2 246	9 997
Personer som har avsluttet introduksjonsprogram i løpet av året* (tall fra NIR)	8 310	8 207	4 820	3 295	2 151

* Inkluderer deltakere iht. integreringsloven § 8 (deltakere med rett og plikt, samt deltakere kommunen kan velge å tilby program). Antall deltakere i 2022 inkluderer også personer med kollektiv beskyttelse som har rett til introduksjonsprogram (iht. integreringsloven § 37 c).

2. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

Nøkkeltall fra årsregnskapet	2018	2019	2020	2021	2022
Antall ansatte*	219	230	205	221	251
Antall avtalte årsverk*	215	224	201	216	246
Antall utførte årsverk	196	206	184	198	227
Samlet tildeling Post 01-99 (i 1 000 kroner)	17 323 341	13 419 018	10 751 162	8 924 254	14 628 878
Utnyttelsesgrad post 01-29	93 %	93 %	83 %	86 %	93 %
Driftsutgifter post 01 (i 1 000 kroner)	252 479	272 562	264 058	298 458	343 479
Lønnsandel av driftsutgifter	68 %	68 %	65 %	52 %	48 %
Lønnsutgifter per årsverk (kroner)	843 707	824 874	896 331	961 552	922 572

*Kilde: SSB statistikktabell 12623: Ansatte i staten. Årsgjennomsnitt.

2. Introduksjon til virksomheten og hovedtall

3. Årets aktiviteter og resultater

Hovedmålet for integreringspolitikken er at flere innvandrere er i arbeid og deltar i samfunnslivet (Prop. 1 S (2021–2022) Arbeids- og inkluderingsdepartementet).

I dette kapitlet redegjør vi for hvilke resultater vårt arbeid har gitt i 2022. Utgangspunktet for redegjørelsen er de målene, styringsparameterne og oppdragene som Arbeids- og inkluderingsdepartementet ga IMDi i tildelingsbrevet for 2022.

Vi har organisert kapittel 3 etter fem hovedområder for IMDis arbeid:

- ◆ 3.1 Bosettingen er rask og treffsikker
- ◆ 3.2 Målrettet kvalifisering og inkluderende arbeidsgivere
- ◆ 3.3 Innvandrere har høy deltakelse i samfunnsliv
- ◆ 3.4 Tolking i offentlig sektor
- ◆ 3.5 Integreringspolitikken er helhetlig og samordnet

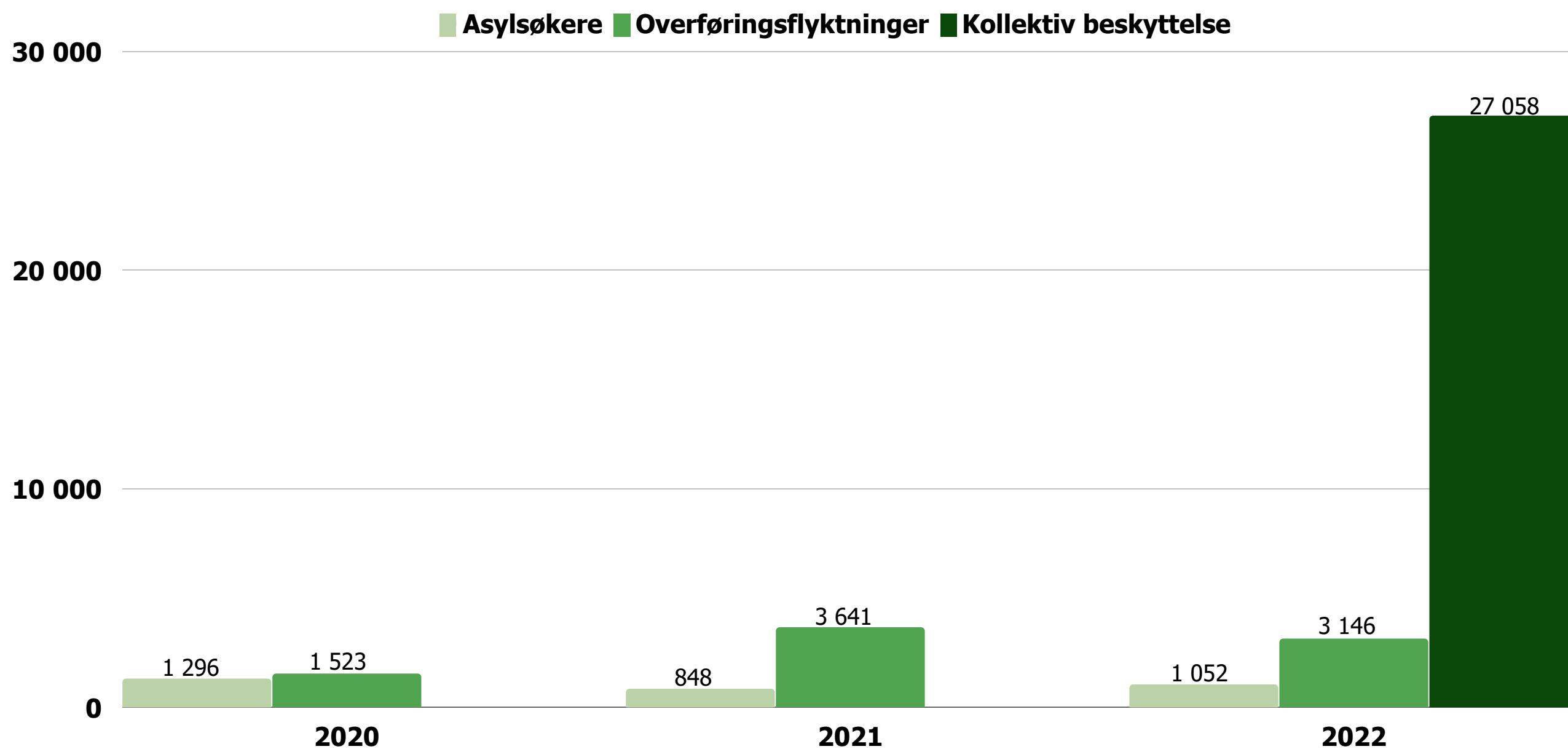
I 2022 ble totalt 31 258 personer



bosatt i 354 kommuner



Bosatte 2020-2022



Gjennomsnittlig ventetid fra vedtak om opphold/innreisetillatelse til bosetting

8,5 mnd

2020

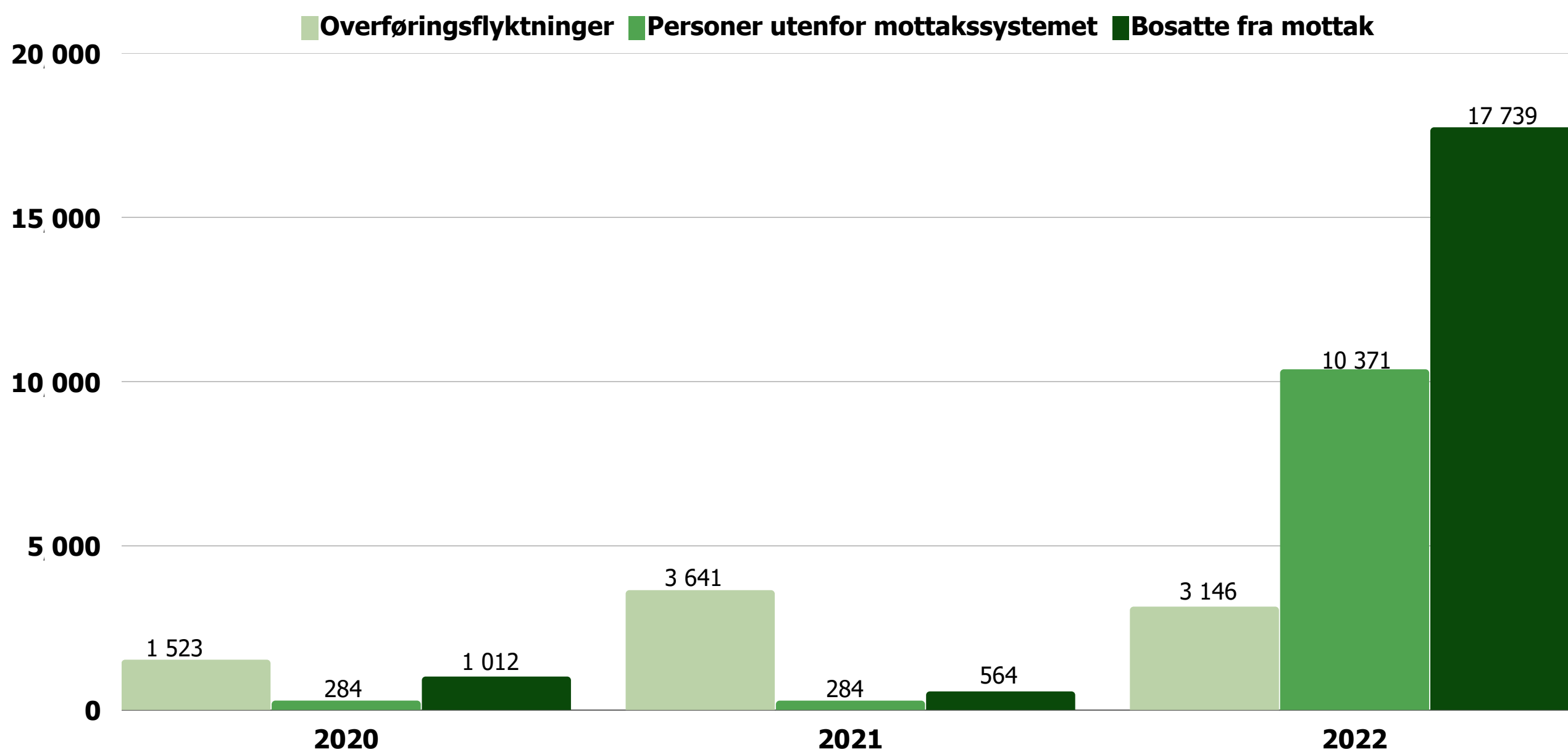
6,3 mnd

2021

2,3 mnd

2022

Bosatte etter sakstype 2020-2022



3.1 Bosettingen er rask og treffsikker

Rask og treffsikker bosetting er hovedmål for bosetting av flyktninger, og skal bidra til at nyankomne flyktninger deltar i utdanning, arbeidslivet og i samfunnet ellers. IMDi har det statlige ansvaret for bosetting av flyktninger. Bosetting og integrering av flyktninger er en frivillig, kommunal oppgave, og kommuner som bosetter flyktninger mottar tilskudd fra staten.

IMDis bosettingsarbeid i 2022 har i stor grad vært preget av krigen i Ukraina. I møte med høye ankomster av fordrevne fra Ukraina iverksatte utlendingsforvaltningen flere tiltak for å forenkle kartlegging før bosetting. Fordrevne fra Ukraina valgte også i mye større grad å bo privat (utenfor et mottakstilbud) enn flyktninger tradisjonelt har pleid å velge. Samlet sett la dette til rette for rask bosetting, men endret også forutsetningene for treffsikker bosetting.

IMDis arbeid med bosetting av flyktninger

Med statlig ansvar for bosetting av flyktninger har IMDi sentrale forvaltningsoppgaver og en samordnings- og pådriverrolle på tvers av etater og forvaltningsnivåer. Kontinuerlig arbeid for å sikre relevant informasjon til kommuner og løpende oppfølging av bosettingsarbeidet i kommunene har også vært grunnleggende i IMDis arbeid med bosetting av flyktninger i 2022.

Tverretatlig samarbeid

For å ivareta helhetsspektivet og sikre et koordinert bosettingsarbeid og implementering av bosettingspolitikken, samarbeider IMDi med en rekke aktører som Utlendingsdirektoratet (UDI), Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), Helsedirektoratet, Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir), Husbanken, Mattilsynet, kommuner og fylkeskommuner, statsforvaltere og KS.

Behovet for tett samarbeid innenfor migrasjonskjeden har blitt intensivert i 2022. Arbeidet i Nasjonalt utvalg for mottak og bosetting har vært sentralt for å sikre samarbeid og informasjonsutveksling mellom staten og kommunesektoren på mottaks- og bosettingsfeltet, og det har blitt avholdt flere ekstraordinære møter i utvalget gjennom året. Utvalget har vært viktig for å etablere en felles situasjons- og problemforståelse hos statlige og

kommunale aktører, og for å sikre samarbeid og iverksetting av nødvendige tiltak på tvers av etater.

Faste møtepunkter og tett dialog, både på overordnet og på operativt nivå, mellom IMDi og andre etater har vært avgjørende for å få til gode løsninger og avklaringer i tråd med løpende behov. IMDi har sammen med UDI, Politiets utlendingsenhet (PU) og Helsedirektoratet jevnlig orientert i Direktorat for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) sine beredskapsmøter om de høye ankomstene av fordrevne fra Ukraina og situasjonen for migrasjonskjeden. IMDi har også gjennomført flere tverretatlige møter med UDI og PU, hvor etatene har utvekslet informasjon, drøftet løsninger og samordnet oppgaver i skjæringslinjen mellom de ulike etatene.

Tett samarbeid med UDI har vært særlig viktig for å adressere data- og rapporteringsutfordringer, korrigere feilregistreringer, samt etablere et felles overordnet blikk på utviklingen i ankomster og bosetting av flyktninger. Samarbeidet mellom IMDi, UDI og PU har vært viktig for å håndtere utfordringer knyttet til mangelfull registrering i ankomstfasen. Denne problematikken har særlig omfattet feilregistrering av enslige mindreårige med og uten følgeperson, og tildeling av ulikt registreringsnummer (REG-nummer) blant medlemmer av samme familie. Andre utfordringer har vært systemoverføring av data mellom de ulike etatenes fagsystemer. IMDi og andre etater har brukt mye ressurser på å adressere slike data- og systemutfordringer. Å arbeide for et mest mulig korrekt datagrunnlag har vært viktig både i statistikk- og rapporteringsøyemed og for å bidra til rask og treffsikker bosetting av flyktninger.

IMDis tiltak for å sikre relevant informasjon til kommuner

Den store økningen i antallet flyktninger og anmodning av samtlige kommuner om å bosette har forsterket behovet for tett dialog og koordinering på tvers av stat og kommuner i 2022. Kommunene, og særlig de kommunene som ikke har bosatt flyktninger de siste årene, har meldt et stort informasjonsbehov. Det har vært et særlig informasjonsbehov knyttet til forenklet kartlegging, midlertidig unntak i integreringsloven og en økende gruppe bosettingsklare flyktninger som bodde utenfor mottak (privatboende flyktninger og flyktninger med avtale om alternativ mottaksplassering). Kommunene må selv registrere bosettingsdato i IMDis fagsystem IMDinett for personer i denne gruppen, noe mange kommuner ikke har vært klar over fordi omfanget har vært lite de siste årene.

IMDi har arbeidet med kunnskapsformidling og informasjons- og erfaringsutveksling overfor kommunene for å styrke bosettings- og integreringsarbeidet. IMDi har oppdatert sine

nettsider slik at kommunene enkelt kan finne svar på grunnleggende spørsmål. Samlesiden om fordrevne fra Ukraina¹ har vært av særlig nytteverdi for nye bosettingskommuner.

For spørsmål som ikke kan besvares på samlesiden, har kommunene kunnet henvende seg skriftlig i IMDi supportportal og til IMDi postmottak eller per telefon til IMDi kontaktsenter for bosetting. IMDi har behandlet en nær tidobling av antall skriftlige henvendelser som har kommet inn til IMDi supportportal, per e-post og per brev sammenlignet med i 2021.² Totalt har IMDi registret en nær firedobling av antall telefonhenvendelser i IMDi kontaktsenter sammenlignet med i 2021.³ For å kunne håndtere den økte mengden med både skriftlige og muntlige henvendelser har det vært nødvendig med økte ressurser og bemanning i IMDi.

IMDi har avholdt flere webinarer gjennom året. Webinarene har hatt temaene *Innføring i praktisk bosettingsarbeid*, *Flyktninger fra Ukraina - hva trenger de fra kommuner og frivillighet når de kommer?* og *Hva betyr de midlertidige endringene i integreringsloven for kommunens arbeid med fordrevne fra Ukraina?* Opptak av webinarene ligger tilgjengelig på IMDi nettsider.⁴ De to første webinarene hadde 551 unike besøkende, og det sistnevnte hadde 2222 unike besøkende (per 31.12.2022).

IMDi har jevnlig sendt ut nyhetsbrev til kommunene med relevant informasjon. Samtidig har IMDi gitt innspill til DSB sitt felles nyhetsbrev,⁵ som gir relevante nyheter for både lokale og sentrale myndigheter. IMDi har også sendt ut lister over antall bosatte (med aldersgruppering) på fylkes- og kommunenivå til fylkeskommunene, statsforvalterne og Kunnskapsdepartementet. Disse oversiktene har vært viktige blant annet i planleggingsarbeidet for opprettelsen av innføringsklasser, plasser i introduksjonsprogram og barnehageplasser.

IMDi har også deltatt i flere av statsforvalternes beredskapsmøter med kommunene, hvor IMDi har orientert om bosettingsrelevante tema knyttet til Ukrainasituasjonen. IMDi har deltatt på 40 slike møter i løpet av 2022. I tillegg har IMDi deltatt på statsrådets jevnlige møter om Ukrainasituasjonen med kommuner, fylkeskommuner og statsforvaltere.

¹ [Flyktninger fra Ukraina | IMDi](#)

² IMDi har i 2022 registrert over 12 100 skriftlige henvendelser som omhandler bosetting, mot om lag 1 300 i 2021.

³ I 2022 ble det registrert 9 880 innkommende anrop til IMDi kontaktsenter, mot 2 583 i 2021.

⁴ [Innføring i praktisk bosettingsarbeid | IMDi](#), [Flyktninger fra Ukraina - hva trenger de fra kommuner og frivillighet når de kommer? | IMDi](#) og [Hva betyr de midlertidige endringene i integreringsloven for kommunens arbeid med fordrevne fra Ukraina? | IMDi](#)

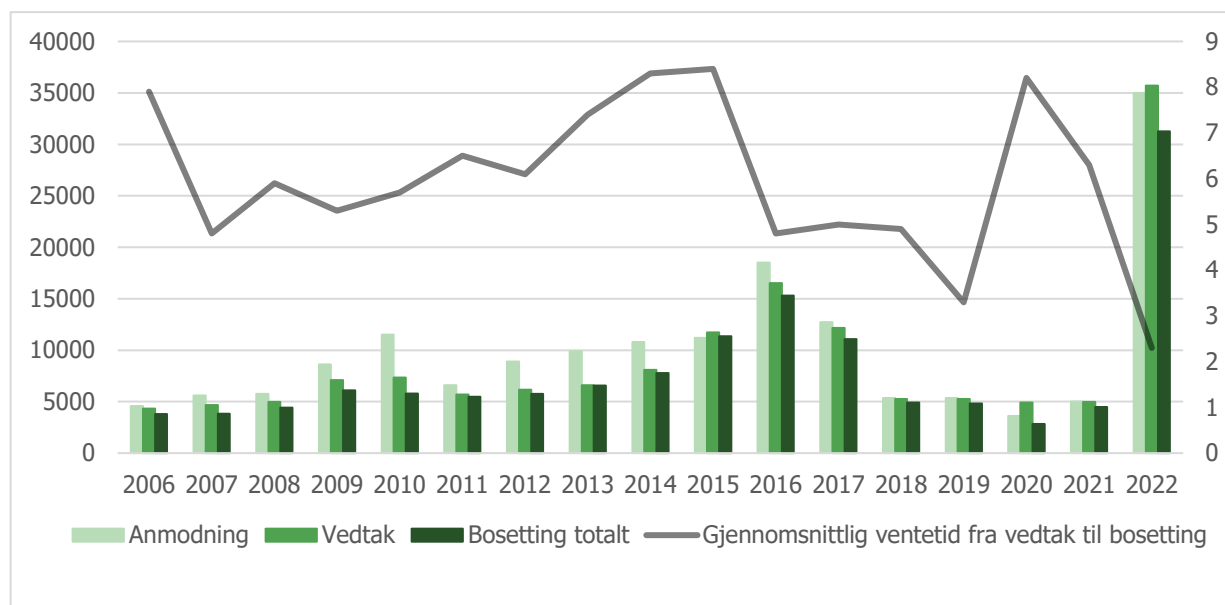
⁵ [Angrepet på Ukraina | Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap \(dsb.no\)](#)

Bosettingsarbeidet i 2022: Anmodning, vedtak og bosetting i kommune

Bosettingsarbeidet i 2022 ble i stor grad påvirket av krigen i Ukraina, og av de svært høye ankomstene av fordrevne til Norge.

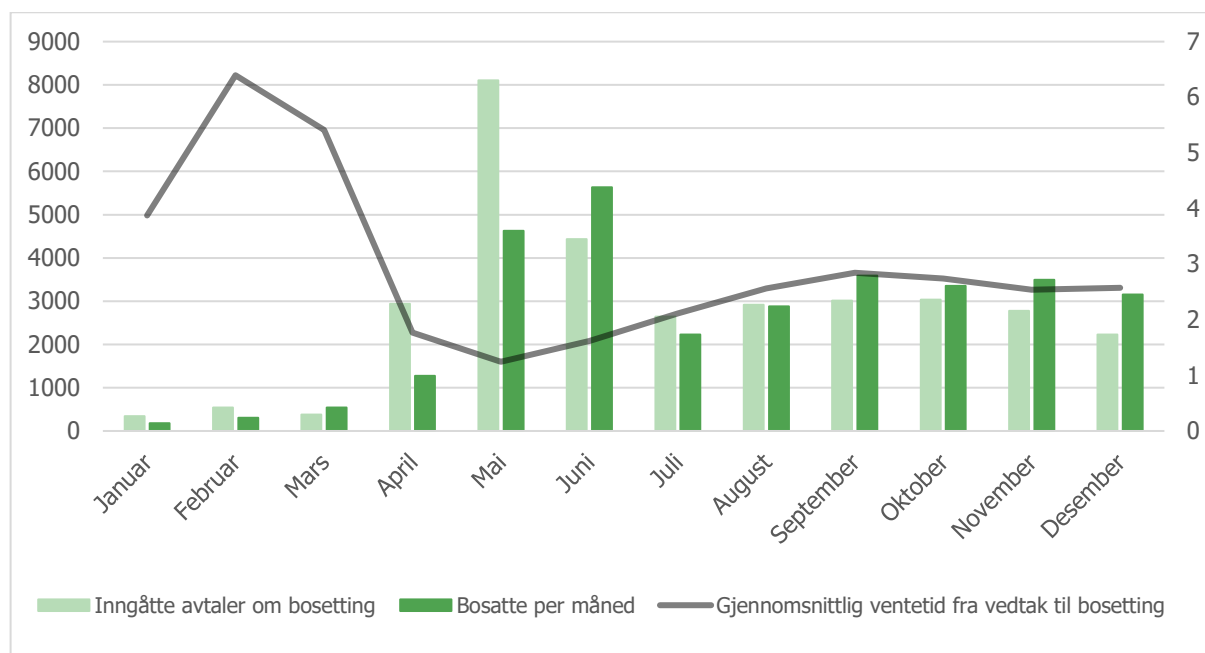
Opprinnelig anmodning om bosetting i 2022 ble sendt til kommunene i oktober 2021. 212 kommuner ble bedt om å bosette til sammen 5 500 personer. Som følge av krigen i Ukraina, og høye ankomster av fordrevne, ble det i mars 2022 sendt ut en ny anmodning på totalt 35 000 bosettingsplasser, denne gang til samtlige kommuner. På bakgrunn av den nye anmodningen, vedtok kommunene å bosette til sammen 35 705 flyktninger.⁶ Det ble bosatt totalt 31 258 flyktninger i 2022, 88 prosent av antallet kommunene hadde vedtatt å bosette. Samtlige kommuner fikk fordelt flyktninger, og 354 av 356 kommuner bosatte flyktninger i 2022.

Figur 3-1-1. Anmodning, bosettingsvedtak, bosatte og gjennomsnittlig ventetid fra vedtak til bosetting. Antall personer og antall måneder. 2006–2022



Kommunene utviste en svært stor omstillingsevne og fleksibilitet i møte med en seksdobling av bosettingsbehovet. Og til tross for høye ankomster, har bosettingstempoet aldri vært raskere (se figur 3-1-1). For eksempel ble det bosatt over dobbelt så mange flyktninger i 2022 og på under halvparten av tiden sammenlignet med toppåret 2016, da det også var høye ankomster over kort tid.

⁶ Antall bosettingsvedtak per 31.12.2022. Enkelte kommuner fattet nye vedtak underveis i året (med et høyere eller lavere bosettingstall enn opprinnelig vedtatt).

Figur 3-1-2. Bosatte, inngåtte avtaler om bosetting og gjennomsnittlig ventetid fra vedtak til bosetting per måned. Antall personer og antall måneder. 2022

Før ankomsten av fordrevne fra Ukraina var flesteparten av de bosatte flyktningene i 2022 overføringsflyktninger. Dette ga lavere bosettingstall og høyere ventetider sammenlignet med bosettingen senere på året (se figur 3-1-2). De høye ankomstene av fordrevne fra Ukraina gjennom våren resulterte i høye bosettingstall og lave ventetider resten av året, med lavest ventetid og flest inngåtte avtaler om bosetting i mai og flest bosatte flyktninger i juni. Etter en periode med lav bosetting gjennom sommeren, stabiliserte bosettingen seg gjennom høsten på i overkant av 3 000 bosatte hver måned, med en gjennomsnittlig ventetid på under 3 måneder for alle flyktninger sett under ett.

Tabell 3-1-1. Nøkkeltall for bosetting. Antall personer og gjennomsnittlig ventetid. 2018–2022

År	2018	2019	2020	2021	2022
Bosatte totalt¹	4 903	4 822	2 819	4 489	31 258
Bosatte enslige mindreårige	194	137	80	108	510
- av disse IMDi	159	94	56	89	423
- av disse Bufetat	35	43	24	19	87
Bosatte i barnefamilier ²	3 541	3 793	1 923	3 606	20 160
- av disse bosatte barn	2 013	2 162	1 097	2 110	10 328
- antall barnefamilier	778	847	478	814	6 425
Bosatte andre voksne ³	1 141	883	805	775	10 576
Bosatte: Gjennomsnittlig ventetid fra vedtak om opphold/innreisettillatelse til bosetting (måned)					
Totalt ¹	4,9	3,3	8,5	6,3	2,3
Enslige mindreårige	3,8	3,2	5,1	3,1	2,5
- av disse IMDi	3,6	3,2	4,4	3,4	2,2
- av disse Bufetat	4,6	4,5	6,7	2,1	3,6
Barnefamilier ²	4,9	3,2	9,6	6,7	2,4
Andre voksne ³	4,9	3,8	8,0	4,3	2,0
Mottaksbeboere (inkl. overføringsflyktninger i mottak) som venter på bosetting (per 31.12)⁴	582	386	222	405	3 322
Overføringsflyktninger i utlandet med inngått avtale om bosetting i en kommune (per 31.12)⁵	158	169	1 742	690	510

¹ Totaltallene inneholder bosatte personer med skjermet identitet.

² Inkluderer voksne i familier med barn under 18 år og barn i familier. Antall familier er beregnet som antall unike REG-numre og forutsetter korrekt registrering av REG-nummer ved ankomst.

³ Inkluderer alle voksne som ikke er en del av barnefamilier.

⁴ F.o.m. 2022 inkluderer mottaksbeboere som venter på bosetting kun personer med saksstatus fordelingsklar, fordelt og inngått avtale om bosetting (søkt ut). Tidligere var også personer som venter på kartlegging inkludert.

⁵ Tall for overføringsflyktninger inkluderer kun personer der det er inngått en bindende avtale om bosetting mellom IMDi og kommunen (status søkt ut). I 2020 og 2021 ble også unntaksvis overføringsflyktninger med saksstatus under kartlegging, fordelingsklar og fordelt inkludert pga. utfordringer med utreise under pandemien. Tall for 2021 er i årsrapport for 2022 oppdatert fra 1420 til 690 til å kun inkludere overføringsflyktninger med saksstatus søkt ut.

Kilde: IMDi

Hvem ble bosatt?

Det ble bosatt 31 258 flyktninger i 2022. Disse ble bosatt fra asylmottak, fra privat bosted eller kom som overføringsflyktninger (se tabell 3-1-2). Blant flyktningene som ble bosatt fra mottak eller fra privat bosted, var de aller fleste fra Ukraina (27 058 med kollektiv beskyttelse, hvorav 26 790 med ukrainsk nasjonalitet). Syrere utgjorde den nest største nasjonaliteten blant bosatte flyktninger, etterfulgt av kongolesere og afghanere.

Tabell 3-1-2. Bosetting etter sakstype. Antall personer. 2018–2022

År	2018	2019	2020	2021	2022
Totalt	4 903	4 822	2 819	4 489	31 258
Bosatt fra mottak	2 024	1 610	1 012	564	17 739
Personer utenfor mottakssystemet	399	406	284	284	10 371
Overføringsflyktninger	2 480	2 806	1 523	3 641	3 146

Flyktninger bosatt fra mottak

Flyktninger som bodde i mottak⁷ før bosetting utgjorde den største gruppen av bosatte flyktninger i 2022. Av 31 258 bosatte var 17 739 personer bosatt fra mottak. Det tilsvarer en andel på om lag 57 prosent av de bosatte. Den store økningen i antall og andel flyktninger bosatt fra mottak sammenlignet med året før, skyldes høye ankomster av fordrevne fra Ukraina. Blant alle flyktninger bosatt fra mottak, var 95 prosent fordrevne fra Ukraina.

Tabell 3-1-3. Bosetting av mottaksbeboere, etter personkategori. Antall personer. 2018–2022

År	2018	2019	2020	2021	2022
Totalt	2 024	1 610	1 012	564	17 739
Enslige mindreårige*	173	97	61	59	304
Barnefamilier	989	988	449	203	11 385
Andre voksne	862	525	502	302	6 049

*Antallet inkluderer enslige mindreårige med og uten følgeperson

⁷ Inkludert akuttinnkvarteringer og andre bo- og omsorgsløsninger i regi av UDI.

Bosetting av flyktninger som har bodd utenfor mottakssystemet

I 2022 var det en stor økning i andelen flyktninger som har bodd utenfor mottakssystemet før bosetting, herunder privatboende flyktninger og flyktninger med avtale om alternativ mottaksplassering.

Privatboende er tidligere mottaksbeboere som har valgt å flytte fra mottak og bor privat, eller personer som aldri har bodd i mottak.⁸ Alternativ mottaksplassering er et alternativ til å bo i et vanlig asylmottak, der kommunen mottar kompensasjon fra UDI for å gi et botilbud og nødvendig oppfølging til flyktningen i påvente av bosetting. Personene omfattet av avtale om alternativ mottaksplassering bor gjerne privat og mottar støtte til livsopphold og andre tilbud i kommunen. Ordningen med alternativ mottaksplassering ble som følge av de høye ankomstene av fordrevne fra Ukraina utvidet til å omfatte langt flere enn det som tidligere har vært praksis.

Av 31 258 bosatte flyktninger var det 10 371 (33 prosent) flyktninger som før bosetting oppholdt seg utenfor mottakssystemet. Til sammenligning var tilsvarende andel 6 prosent i 2021. 98 prosent av flyktingene som oppholdt seg utenfor mottakssystemet før bosetting var fordrevne fra Ukraina.

Overføringsflyktninger

Stortinget vedtar hvor mange overføringsflyktninger Norge skal ta imot hvert år. Siden 2019 har kvoten vært fastsatt til 3 000 personer hvert år.⁹ Det er Justisdepartementet (JD) som avgjør hvilke land flyktingene skal hentes fra, og hvilke grupper som skal prioriteres. I 2022 ble 3 146 overføringsflyktninger bosatt. Disse utgjorde 10 prosent av den samlede bosettingen i 2022. Det er en andelsmessig nedgang på 71 prosentpoeng fra 2021, som skyldtes høye ankomster av fordrevne fra Ukraina i 2022.

⁸ Privatboende flyktninger må selv søke om bosetting med offentlig hjelp. Søknaden må sendes IMDi innen seks måneder fra vedtak om oppholdstillatelse.

⁹ Den totale kvoten i 2021 var 3 608 personer pga. at 608 ubrukte plasser fra kvoten i 2020 ble overført til 2021.

Tabell 3-1-4. Bosetting av overføringsflyktninger, etter personkategori. Antall personer. 2018–2022

År	2018	2019	2020	2021	2022
Totalt	2 480	2 806	1 523	3 641	3 146
Enslige mindreårige	9	21	16	33	21
Barnefamilier	2 343	2 629	1 371	3 325	2 947
Andre voksne	128	156	136	283	178

Uttak av overføringsflyktninger

Det ble gjennomført 13 uttakskommisjoner i 2022, 5 færre enn i 2021. Etter to år der omtrent samtlige uttakskommisjoner ble gjennomført som fjernuttak (grunnet pandemien), ble 12 av 13 uttak i 2022 gjennomført fysisk i vertslandet der flyktningene oppholdt seg.¹⁰

Bruk av integreringshensyn i arbeidet med overføringsflyktninger

IMDi skal gi råd om utsikter til bosetting og integrering i arbeidet med overføringsflyktninger.¹¹ I 2022 ga IMDi innspill til kvotesammensetningen for 2023, og samarbeidet med UDI for nærmere spesifisering av arbeidet overfor FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR). IMDi intervjuet i overkant av 2 700 overføringsflyktninger der vi gjennomførte en bosettingsforberedende kartlegging og blant annet vurderte utsikter til integrering i Norge.

Høye ankomster av fordrevne fra Ukraina medførte en nødvendig omprioritering av ressurser og en forenkling av kartleggingen av overføringsflyktninger i første halvdel av 2022. Forenklet kartlegging medførte mindre informasjon om den enkelte flyktning, som utfordret bruken av integreringshensyn i saksbehandlingen av enkeltsaker. IMDi sikret tilstrekkelig bemanning på samtlige uttak fra høsten 2022, og gjeninnførte ordinære kartleggingsrutiner. Fysiske uttak tilrettela også for høyere kvalitet på kartleggingen enn ved fjernuttak.

Kulturorientering for overføringsflyktninger

IMDi har ansvar for at overføringsflyktninger får relevant informasjon før flyktningene ankommer Norge. For å imøtekomme dette avholder International Organization for Migration (IOM) kulturorienteringsprogram på oppdrag fra IMDi. Programmet skal gi flyktningene

¹⁰ Det har ikke vært mulig å gjennomføre fysisk uttakskommisjon til Libya som følge av sikkerhetssituasjonen i landet.

¹¹ Jf. Rundskriv G-15/2020: Retningslinjer for arbeidet med overføringsflyktninger jf. utlendingsloven § 35.

grunnleggende innsikt i norsk kultur og dagligliv, skape et realistisk bilde av Norge og gi kunnskap om rettigheter og plikter. Hensikten er å avstemme forventninger og forberede for kulturforskjeller ved bosetting.

I 2022 ble kulturorienteringsprogram gjennomført ved 16 anledninger. 10 av dem ble gjennomført i land der overføringsflyktningene oppholdt seg, mens 6 ble gitt som fjernundervisning. 87 prosent av overføringsflyktningene som ble bosatt i 2022 og var i målgruppen for kulturorienteringsprogram hadde deltatt på et kulturorienteringsprogram før bosetting.¹² 7 prosent mottok alternative informasjonstiltak før ankomst til Norge,¹³ mens 6 prosent mottok ingen informasjon i regi av IMDi før bosetting. Dette var som regel på grunn av snarlig ankomst til Norge, utfordringer knyttet til logistikk eller lese- og språkutfordringer.

Rask bosetting

Det er et mål at bosettingen skal skje så raskt som mulig etter at vedtak om opphold eller innreisetilatelse er gitt. Bosettingen var svært rask i 2022 sammenlignet med foregående år, til tross for høye ankomsttall.

Den gjennomsnittlige ventetiden fra vedtak om opphold til bosetting for alle flyktninger sett under ett var per 31. desember 2022 2,3 måneder. Til sammenlikning var den gjennomsnittlige ventetiden fra vedtak til bosetting 6,3 måneder i 2021. For personer med kollektiv beskyttelse (fordrevne fra Ukraina) var den gjennomsnittlige ventetiden fra vedtak om opphold til bosetting 1,8 måneder per 31. desember 2022. Til sammenlikning var ventetiden for andre flyktninger 4,1 måned i snitt, ikke medregnet overføringsflyktninger.¹⁴ For overføringsflyktninger var ventetiden i snitt 5,4 måneder fra vedtak til bosetting.

IMDi har hatt et kontinuerlig fokus på at bosettingen skal skje så raskt som mulig. Forenklinger i og tilpasninger i systemer og utvikling av nye tekniske løsninger har vært viktige grep for å oppnå dette. Et nødvendig grep for å legge til rette for rask bosetting, var de forenklinger og tilpasninger som ble gjort i kartleggingen av personer som fikk innvilget kollektiv beskyttelse, og endringene som kom i midlertidig lov (integreringsloven kap. 6A) i juli, hvor denne gruppen unntas fra kompetansekartlegging før bosetting. Kartleggingen omtales nærmere under *Treffsikker bosetting*.

Den raske bosettingen i 2022 hadde en klar avhengighet til at kommunene fattet vedtak om bosetting i tråd med behovet, og at bosettingsplassene i kommunene ble stilt til disposisjon. Mange kommuner klarte å mobilisere raskt, og var klare for å bosette flyktninger innen svært kort tid. Andre kommuner, og særlig de som ikke hadde bosatt på noen år, hadde

¹² Både ordinært kulturorienteringsprogram og kulturorientering som fjernundervisning.

¹³ Enten i form av skriftlig materiale eller digitalt kurs.

¹⁴ Denne gruppen utgjorde 1 052 personer.

større behov for oppfølging for å bygge opp en tilstrekkelig tjeneste for å kunne bosette flyktninger.

Det store bosettingsbehovet medførte imidlertid kapasitetsutfordringer i enkelte kommuner, særlig mot slutten av året. Dette skyldtes i hovedsak begrensninger i tilgangen på boliger i sentrumsnære områder i kommunen, samt press på sentrale kommunale tjenester. I snitt brukte kommunene 1,2 måneder på å forberede bosettingen, fra IMDi og kommunen inngikk avtale om bosetting til flyktningen ble bosatt i kommunen.

Tabell 3-1-5. Mottaksbeboere. Gjennomsnittlig ventetid fra oppholdsvedtak til bosetting. Måneder. 2018–2022

År	2018	2019	2020	2021	2022
Totalt	4,9	3,8	4,6	3,9	2,2
Enslige mindreårige	3,6	3	4,4	1,9	2,9
Barnefamilier	5,2	3,7	5,6	5	2,1
Andre voksne	4,8	4	3,8	3,6	2,2

Tabell 3-1-6. Personer utenfor mottakssystemet. Gjennomsnittlig ventetid fra oppholdsvedtak til bosetting. Måneder. 2018–2022

År	2018	2019	2020	2021	2022
Totalt	6,0	6,6	6,3	4,9	1,5
Enslige mindreårige	5,6	2,5	5,3	3,4	1,3
Barnefamilier	5,6	9,2	8,9	6,3	1,4
Andre voksne	6,5	4,8	4,4	4,5	1,7

Tabell 3-1-7. Overføringsflyktninger. Gjennomsnittlig ventetid fra innreisetillatelse til bosetting. Måneder. 2018–2022

År	2018	2019	2020	2021	2022
Totalt	4,8	3,1	7,7	6,7	5,4
Enslige mindreårige	4,8	3,1	5,2	5,3	6,3
Barnefamilier	4,8	3,1	7,9	6,9	5,4
Andre voksne	3,6	2,7	5,6	4,9	5,2

Bosetting av personer utenfor mottak

Flyktninger som bor utenfor mottakssystemet før bosetting har i mange tilfeller funnet seg en egnet bolig på egen hånd og mottar allerede nødvendig støtte og oppfølging av kommunen. Mange har allerede en tilknytning til kommunen de oppholder seg i, enten via venner eller familierelasjoner, og flere har allerede påbegynt skolegang. Personer som oppholdt seg utenfor mottak før bosetting ventet i gjennomsnitt 1,5 måneder fra innvilget vedtak om opphold til bosetting. Dette var raskere sammenlignet med personer bosatt fra mottak.

Ved bosetting av personer utenfor mottak, forespør IMDi som regel om bosetting i den kommunen de allerede oppholder seg i, så langt det er mulig. Dette kan gjøre det enklere for kommunen å bosette vedkommende raskt, men kan ha konsekvenser for arbeidet med spredt og treffsikker bosetting. Dette omtales nærmere under *Treffsikker bosetting*.

Bosetting av overføringsflyktninger

Det tok i gjennomsnitt 5,4 måneder fra en overføringsflyktning ble innvilget en innreisetilattelse til vedkommende ankom Norge og ble bosatt i en kommune. Dette er en nedgang på om lag 1 måned fra 2021.

Sammenlignet med de to foregående årene gikk ventetiden for bosetting av overføringsflyktninger ned. Dette skyldtes i hovedsak at covid-19-pandemien ikke lengre satt like store begrensninger i ankomster til Norge. Allikevel var ikke ventetiden for overføringsflyktninger tilbake på samme nivå som før pandemien. Dette skyldtes blant annet at det først var mulig å bosette et betydelig antall overføringsflyktninger som ble innvilget opphold i 2020 og 2021 i 2022, noe som var med på å øke den gjennomsnittlige ventetiden for denne gruppen.¹⁵

Bosetting av enslige mindreårige

Det ble bosatt 510 enslige mindreårige i 2022, hvilket er 110 personer flere enn hva kommunene ble anmodet om. Det ankom langt flere enslige mindreårige i 2022 enn forventet. Det var særlig en økning i ankomsten av enslige mindreårige gjennom høsten, spesielt fra Syria og Afghanistan.

Den gjennomsnittlige ventetiden fra vedtak til bosetting for enslige mindreårige samlet sett var 2,5 måneder. Ventetiden for enslige mindreårige som ble bosatt fra mottak eller omsorgssenter var 2,9 måneder i snitt, og 1,3 måneder for privatboende. Av de 304 enslige

¹⁵ Det har ikke vært mulig å gjennomføre utreiser fra Etiopia og Libya store deler av året som følge av en ustabil sikkerhetssituasjon.

mindreårige som ble bosatt fra mottak eller omsorgssenter, ble 59 prosent bosatt innen 3 måneder og 95 prosent ble bosatt innen 6 måneder. Til sammenligning ble 92 prosent av de 59 enslige mindreårige på mottak eller omsorgssenter bosatt innen 3 måneder i 2021.

Sammenlignet med foregående år, ankom flere av de enslige mindreårige som ble bosatt i 2022 med en følgeperson. En følgeperson kan være slektninger eller andre voksenpersoner som ivaretar barnet, men hvor den voksne ikke har foreldreansvar for barnet. Feil og mangelfulle registreringer av følgepersoner i mottaksfasen har medført at IMDi har brukt mye tid og ressurser på å avklare hvorvidt den enkelte har ankommet alene eller med en følgeperson. Det har også gjort det utfordrende å kunne gi et presist anslag over andel og antall enslige mindreårige som bosettes med og uten følgeperson.

IMDi bosetter som regel enslige mindreårige i kommuner som har fattet vedtak om å bosette enslige mindreårige. Samtidig vil de som bosettes sammen med følgeperson, som oftest inngå som del av en familie og vil dermed ikke ha det samme behovet for å bo i bo- og omsorgstiltakene for enslige mindreårige som kommer alene. Enslige mindreårige med følgeperson blir derfor ofte bosatt i kommuner som ikke nødvendigvis har vedtak om å bosette enslige mindreårige. Mens 34 kommuner ble anmodet om og vedtok å bosette enslige mindreårige, var det 117 kommuner som bosatte enslige mindreårige.¹⁶ Flere av de enslige mindreårige med følgeperson som ble bosatt i 2022 oppholdt seg utenfor mottakssystemet som privatboende.

Bosetting av personer med særlige behov

Flyktninger med særlige behov har en helsesituasjon som tilsier at de har et mer omfattende tjenestebehov enn hva fastlegen kan tilby. Det ventes at personer i denne gruppen vil kreve større helse- og omsorgstiltak i bosettingskommunen. I 2022 ble 827 personer med særlige behov bosatt.¹⁷ Dette er en betydelig økning fra 2021 da det ble bosatt 52 personer med særlige behov. Det tok i gjennomsnitt 3,5 måneder fra innvilget vedtak om opphold frem til bosetting. Personen med lengst ventetid ble bosatt etter 60 måneder.

Omfanget av personer med særlige behov som skal bosettes, økte i takt med de høye ankomstene av flyktninger til Norge. Per 31. desember ventet 251 personer med særlige behov på å bli bosatt. Personer med særlige behov er en heterogen gruppe, og IMDi erfarer at det kan være krevende å finne egnede bosettingsløsninger for enkelte.

¹⁶ Antallet bosatte enslige mindreårige i kommuner uten vedtak om å bosette enslige mindreårige flyktninger er imidlertid lavt relativt sett. Disse kommunene bosatte i snitt 1,6 enslige mindreårige flyktninger. Tilsvarende tall for kommuner med vedtak om å bosette enslige mindreårige var 14 bosatte enslige mindreårige per kommune.

¹⁷ Med særlige behov menes personer med ulike typer tilretteleggingsbehov ved bosetting i en kommune.

I 2022 forpliktet Norge seg til å gi 550 pasienter tilbud om behandling i Norge som del av et felles europeisk samarbeid for medisinsk evakuering av ukrainske borgere (Medevac). 143 pasienter ble overført til Norge i 2022, hvorav 55 var bosatt ved årsslutt. Pasientene kartlegges på sykehuset av sykehusansatte.

Bosetting av personer med særlige behov er en prioritert oppgave, og IMDi har dedikert særskilte ressurser til dette arbeidet. I 2022 ble også tilskuddsperioden for IMDi's særskilte tilskudd utvidet for personer bosatt fra UDIs særskilte botilbud fra inntil 5 år til inntil 10 år.¹⁸ Det er ennå tidlig å si noe om effekten utvidelsen av tilskuddet har hatt for kommunenes bosettingsvilje.

Flyktninger som bor i mottak og venter på bosetting

Ved utgangen av året var det 3 322 flyktninger i mottak med vedtak om opphold,¹⁹ som ventet på å bli bosatt i en kommune. Av disse var det inngått avtale med enkeltkommuner om bosetting av 1 845 personer. Det var betydelig flere som ventet på bosetting ved utgangen av 2022 sammenlignet med 2021 (405). Over 90 prosent av disse var fordrevne fra Ukraina.

Treffsikker bosetting

IMDi jobber med treffsikker bosetting på tre måter: gjennom arbeidet med anmodning om bosetting, kartlegging av flyktninger, og treffsikker fordeling av personer til kommunene. På overordnet nivå er det særlig arbeidet med anmodning av bosettingskommuner som bidrar til treffsikkerhet i bosettingsarbeidet. På individnivå er det både kartlegging av den enkelte flyktning og den endelige tildelingen av bosettingskommune med relevant tilbud som spiller inn. I 2022 har forenklinger i regelverk, systemer og ordninger endret forutsetningene for treffsikker bosetting. Endringer i sammensetningen av flyktninggruppen har også hatt betydning for arbeidet med treffsikker bosetting.

Anmodning om bosetting

IMDi's anmodning om bosetting er basert på kriterier fastsatt av IMDi's overordnede departementet på bakgrunn av anbefalinger fra Nasjonalt utvalg for mottak og bosetting. Anmodningskriteriene legger føringer for hvilke kommuner som bes om å bosette flyktninger samt hvor mange flyktninger hver enkelt kommune blir bedt om å bosette. Dette vurderes ut

¹⁸ Utvidelsen av tilskuddsperioden gjelder imidlertid kun for personer som oppholder seg i UDIs særskilte botilbud, og omfatter ikke personer i ordinært mottak eller akuttinnkvartering som mottar ekstraordinære tiltak (EOT, UDI 2010-187).

¹⁹ Dette omhandler kun de mottaksbeboere som har fått vedtak som danner grunnlag for bosetting, og ikke alle mottaksbeboere.

fra hvilke kommuner som forventes å ha gode forutsetninger for bosetting og videre integrering av flyktninger.

IMDi anmodet opprinnelig 212 kommuner om bosetting av 5 500 flyktninger i 2022. Som følge av krigen i Ukraina sendte IMDi i mars en ny anmodning om bosetting av til sammen 35 000 flyktninger til alle landets 356 kommuner. For å legge til rette for en rask anmodningsprosess i mars besluttet Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID) å sette anmodningskriteriene til side. IMDi sendte ut en kartleggingsforespørsel til kommunene i forkant av anmodningen, der IMDi ba kommunene vurdere bosettingskapasitet. De fleste av landets kommuner svarte og meldte om en kapasitet på totalt 22 000. Imidlertid pekte prognosene for 2022 mot et bosettingsbehov på 35 000 flyktninger. IMDi fordelte dette behovet på landets kommuner i dialog med KS. Samtlige kommuner svarte positivt på anmodningen og fattet vedtak om bosetting av over 35 000 flyktninger til sammen.

Kartlegging

Kartlegging er viktig for treffsikker bosetting, både for personer som er innvilget opphold etter søknad om beskyttelse og overføringsflyktninger. En viktig forutsetning for et vellykket bosettingsarbeid er at det foreligger grunnleggende informasjon om den enkelte, som IMDi kan bruke som grunnlag for å identifisere en egnet kommune med relevant tilbud om arbeid, utdanning og annen oppfølging.

Personer som bor i mottak, som bor utenfor mottak (privatboende) og overføringsflyktninger skal gjennomgå en kartlegging i forkant av bosetting. Dette er for å få frem grunnleggende informasjon som er relevant for bosettingen (utover kompetanse), som for eksempel relasjoner og tilknytning til bestemte kommuner samt tilrettelegging av personens behov og helsetilstand som er relevant for permanent bosetting i en kommune. Privatboende må søke IMDi om å bli bosatt med offentlig hjelp og foretar en selvkartlegging i sin søknad til IMDi.

Personer med rett og plikt til introduksjonsprogram og som bosettes fra mottak har rett og plikt til å gjennomføre kompetansekartlegging før bosetting (integreringsloven § 6). Ansvaret for at dette gjennomføres ligger i vertskommunene til mottakene. IMDi skal kartlegge kompetansen til overføringsflyktninger før innreise til Norge (integreringsloven § 6). Personer med rett og plikt til introduksjonsprogram og som ikke har blitt kompetansekartlagt før bosetting har rett og plikt til kompetansekartlegging etter bosetting (integreringsloven § 10). Ansvaret for kompetansekartlegging etter bosetting tilfaller bosettingskommunen.

Særskilt om kartlegging av personer med kollektiv beskyttelse

Grunnet de store ankomstene av fordrevne fra Ukraina ble det, etter instruks fra overordnede departementer (AID og JD), fra april iverksatt forenklinger og tilpasninger i kartleggingen av denne gruppen, med en utvidelse fra midten av juni. I tillegg ble midlertidig lov, integreringsloven kap. 6A, innført i juli, hvor personer med kollektiv beskyttelse unntas fra kompetansekartlegging før bosetting. Personer med kollektiv

beskyttelse har rett, men ikke plikt, til å gjennomføre kompetansekartlegging etter bosetting.

Formålet med forenklinger, tilpasninger og lovendringen var å tilrettelegge for rask bosetting, samt ivareta hensynet til kapasiteten i vertskommunene for mottakene. I tillegg økte andelen bosettingsklare flyktninger raskt da det ble avklart at fordrevne fra Ukraina som hovedregel skulle innvilges kollektiv beskyttelse. Bruken av kollektiv beskyttelse medførte at tiden UDI brukte fra de mottok en søknad om beskyttelse til den enkelte flyktning fikk en tillatelse som danner grunnlag for bosetting ble svært kort.

For å legge til rette for den forenklede kartleggingen i mottak, foretok IMDi store endringer i sine digitale systemer. Den forenklede kartleggingen fra april besto av tre enkle spørsmål om relasjoner, medfølgende kjæledyr og eventuelle særskilte behov relatert til helse eller funksjonsnivå. Fra midten av juni ble spørsmål om yrke og utdanningsnivå også inkludert i kartleggingen. Det ble på kort tid utviklet en digital løsning for mottaksbeboere, hvor mottaksansatte registrerte slik informasjon i IMDinett.

Antall og andel privatboende økte kraftig i forbindelse med de høye ankomstene av fordrevne fra Ukraina. IMDi utviklet derfor på kort tid et eget digitalt søknadsskjema for privatboende, hvor den enkelte flyktning selv registrerte informasjon om seg selv, tilsvarende spørsmålene i den forenklede kartleggingen i mottak. Det digitale søknadsskjemaet ble gjort tilgjengelig på ukrainsk, russisk og engelsk.

Kompetansekartlegging av overføringsflyktninger

IMDi kartlegger kompetansen til alle overføringsflyktninger som blir intervjuet ved uttakskommisjon. Av de 1 303 overføringsflyktningene i målgruppen for introduksjonsprogram hadde 95 prosent gjennomført kompetansekartlegging før innreise. Overføringsflyktninger behandlet som dossier- og/eller hastesaker intervjues ikke av IMDi i forkant av innreise til Norge. Som regel foreligger det svært lite kartleggingsinformasjon om disse personene. IMDi har av den grunn avgrenset mulighet til å vurdere treffsikkerhet i bosettingen av denne gruppen.

Kompetansekartlegging av ordinære mottaksbeboere

Kompetansekartlegging av mottaksbeboere var en ny oppgave for vertskommuner for asylmottak i 2021. For mottaksbeboere i målgruppen for kompetansekartlegging etter integreringsloven § 6, ble 83 prosent kartlagt før bosetting i 2022. Dette er en nedgang på 12 prosentpoeng fra 2021. Til sammenligning var andelen 42 prosent i 2020 da kompetansekartlegging av mottaksbeboere var en frivillig oppgave.

Personer som ikke blir kompetansekartlagt før bosetting, skal etter integreringsloven § 10 kartlegges av bosettingskommunen etter bosetting. Av 736 personer i målgruppen for kompetansekartlegging etter bosetting, hadde 48 prosent gjennomført kartlegging ved

utgangen av 2022. Flere vertskommuner har meldt til IMDi at kompetansekartlegging før bosetting har vært en oppgave som ikke alltid kunne prioriteres på grunn av den krevende arbeidssituasjonen gjennom store deler av 2022. Når det gjelder kompetansekartlegging etter bosetting, er dette noe som flere kommuner gjør i egne fagsystemer uten at de registrerer det i IMDis egne fagsystemer i tillegg. Dette kan være årsak til de forholdsmessig lave tallene.

IMDi skal tilgjengeliggjøre og sikre flyt av kompetansedata for andre relevante etater. Gjennom det pågående videreutviklingsprosjektet for IMDinett Bosetting er IMDi i gang med å utvikle et enhetlig grensesnitt for alle aktører for registrering av kompetanseopplysninger i IMDinett basert på kartleggingsintervju. I denne prosessen vil IMDi også kartlegge hvilke data som er nødvendige for hvilke aktører for å levere tjenester til den enkelte, og hvordan dataene skal brukes. Det skal legges til rette for deling av data og derved muliggjøre at andre fagsystemer kan hente data fra IMDis kompetansemodul. Dette forutsetter at andre interessenter har en løsning for å ta imot data fra IMDi samt nødvendig hjemmel for dette.

Fordeling av flyktning til kommune

Et sentralt moment i IMDis arbeid med treffsikker bosetting er treffsikker fordeling, det vil si fordeling av rett person til rett type kommune. IMDi benytter innhentet informasjon om den enkelte flyktningen til å finne en bosettingskommune med relevant profil knyttet til arbeid, kvalifisering og utdanning. IMDi tar også hensyn til flyktningens individuelle forhold, som familierelasjoner, helseutfordringer og særskilte tilretteleggingsbehov. I tilfeller der det foreligger en tilknytning til en bestemt kommune, vil IMDi ivareta dette så langt det lar seg gjøre. En viktig forutsetning for treffsikker fordeling er at flyktningene har gjennomført en kartlegging i form av en bosettingsforberedende samtale og kartlegging av kompetanse.

Den forenklete kartleggingen av personer med kollektiv beskyttelse har vært viktig for å sikre rask fordeling til kommunene, og dermed også sørge for rask bosetting. Den forenklete kartleggingen har samtidig utfordret den treffsikre fordelingen, da den gir mindre informasjon om hver enkelt flyktning. Treffsikker fordeling av en flyktning til en kommune forutsetter et godt kunnskapsgrunnlag om både flyktningen selv og om hver enkelt kommune som bosetter flyktninger. Mengden tilgjengelig informasjon vil derfor påvirke i hvilken grad IMDi kan vurdere treffsikkerheten til hver enkelt fordeling. Selv om det ikke er ordinær klageadgang i bosettingssaker, har IMDi som følge av mangelfull informasjon erfart en økt risiko for feil i bosettingen av den enkelte flyktning til en kommune og et økt antall forespørsler om omgjøring av bosettingskommune.

Samtidig har den store økningen i antallet privatboende flyktninger og flyktninger omfattet av avtale om alternativ mottaksplassering (AMOT) utfordret mulighetene for både styrt og spredt og treffsikker fordeling. Disse gruppene oppholder seg ofte i selvvalgte kommuner der de allerede har familie eller annet nettverk fra før. IMDi har tilstrebet å fordele disse personene til kommuner der de oppholdt seg. Bosettingen ble dermed i mindre grad styrt av IMDi, og i større grad av flyktningen selv. Økningen i antallet privatboende flyktninger og

flyktninger på AMOT-avtale utfordret også jevn utnyttelse av ledig kapasitet i kommunene gjennom året, og medførte et stort press på enkelte kommuner som raskt fikk fylt opp sitt vedtak om bosetting. Enkelte kommuner bosatte utover sitt vedtak om bosetting, mens andre kommuner ikke fikk fylt opp sitt vedtak. Mangelen på ledig kapasitet påvirket også treffsikker fordeling senere på året, da IMDi i større grad måtte styre bosettingen ut fra hensyn til gjenværende boligkapasitet i kommunene.

Systematisere tilbakemeldinger fra bosettingskommuner

Riksrevisjonen har påpekt at det er behov for å forbedre systemet for oppfølging av kommunenes tilbakemeldinger om det bosettingsforberedende arbeidet. Gjennom oppdrag nr. 2022-12 i IMDi's tildelingsbrev og oppdrag nr. 2022-04 i UDI's tildelingsbrev er IMDi og UDI bedt om å forbedre systematiseringen av hvordan kommunenes tilbakemeldinger om det bosettingsforberedende arbeidet følges opp. Dette gjelder kartlegging før bosetting for overføringsflyktninger samt kartlegging av flyktninger som er bosatt fra mottak og privatboende.

IMDi og UDI har samarbeidet om å løse oppdraget. Løsningen som har blitt vurdert som mest egnet for å ivareta behov for brukervennlighet, effektivitet og systematikk samt krav til sikkerhet og personvern er å foreta tilpasninger i IMDi's eksisterende supportportal for brukerstøtte til kommunene (CRM-system). Løsningen innebærer å legge til rette for et eget felt for registrering av tilbakemeldinger fra kommunene, med egne adskilte felt for det bosettingsforberedende arbeidet i mottak, samt for overføringsflyktninger og privatboende. Løsningen vil gjøre det mulig å skille ut tilbakemeldinger som omhandler det bosettingsforberedende arbeidet i mottak, slik at disse videreformidles til ansvarlige i UDI for videre oppfølging der dette er naturlig. UDI og IMDi vil utarbeide rutiner for håndtering av både enkeltsaker og oppfølging av problemstillinger på overordnet nivå.

Integreringsmottak

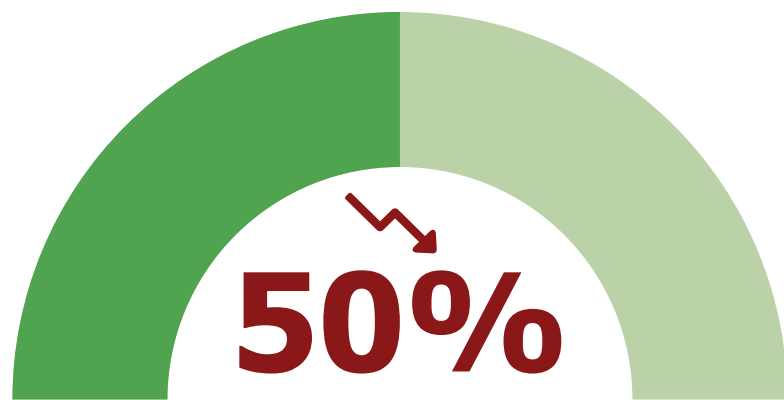
IMDi koordinerer den statlige innsatsen med integreringsmottak, som skiller seg fra ordinære mottak ved at alle beboere over 18 år får tilbud om, og er forpliktet til å delta i et fulltidsprogram. Tilbudet skal omfatte opplæring i norsk og samfunnskunnskap, arbeidsrettede aktiviteter, samt kompetansekartlegging og karriereveiledning. Vertskommunen for mottaket, driftsoperatøren, karrieresenter og NAV gir en felles anbefaling om relevant bosettingskommune, som IMDi legger til grunn i fordelingsarbeidet. Formålet med anbefalingsprosedyren er å sikre treffsikker bosetting ved at flyktninger bosettes i kommuner med relevante tilbud om utdanning og arbeid.

Tilbudet om fulltidsprogram på integreringsmottak benyttes ikke for flyktninger fra Ukraina som kommer i ordningen for kollektiv beskyttelse. Asylsøkere fra Syria og Tyrkia utgjør fremdeles de to største gruppene i fulltidsprogram på integreringsmottak. Det var 273

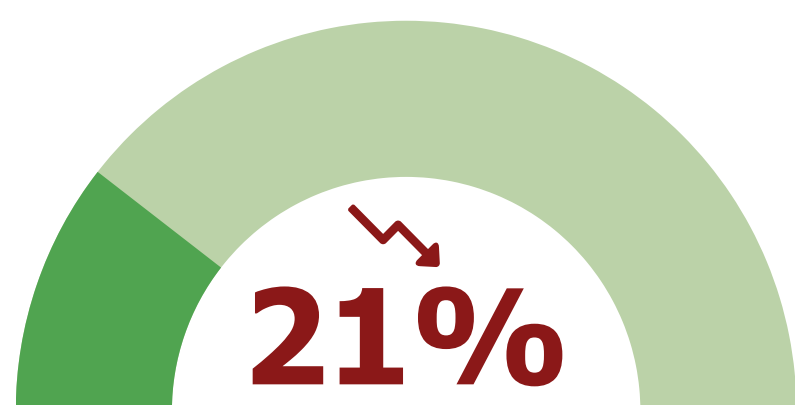
personer i fulltidsprogram på ett av de to integreringsmottakene i løpet av 2022. 98 personer ble bosatt fra integreringsmottak i 2022. Antallet ligger dermed på omtrent samme nivå som i 2021 hvor det ble bosatt 92 personer fra integreringsmottak. Flyktningene ble i all hovedsak bosatt i henhold til anbefalingen.

I 2022 ble nye deltakere til fulltidsprogrammet i integreringsmottakene i Steinkjer og Kristiansand rekruttert fra ankomstsenteret eller direkte etter ankomst. Som følge av høye ankomster av fordrevne fra Ukraina var det ikke tilstrekkelig kapasitet til å drive fullt rekrutteringsarbeid fra ankomstsenteret og dette resulterte i forholdsvis få deltakere i første halvdel av 2022. Enighet mellom IMDi, UDI og de to vertskommunene om at personer i målgruppen kunne sendes direkte til integreringsmottakene, resulterte i økt antall deltakere i andre halvdel av 2022. Dette skyldtes at vertskommunen hadde bedre mulighet til å informere om tilbudet på integreringsmottak når personen i målgruppen allerede var fysisk til stede.

Opplæring i mottak



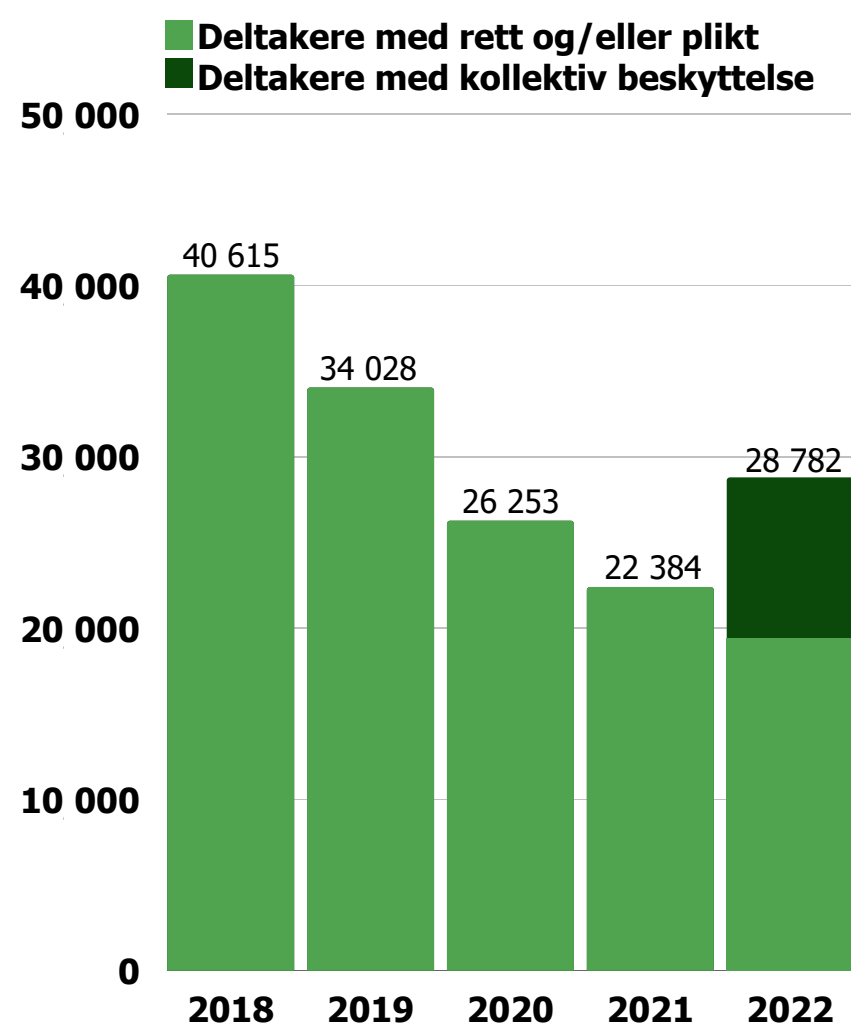
Deltakelse i norskopplæring i 2022
blant de som har plikt til opplæring



Deltakelse i opplæring i samfunnskunnskap i
2022 blant de som har plikt til opplæring

Opplæring i norsk og samfunnskunnskap

Foreløpige tall for 2022



47 %

av de som fikk rett og plikt
til opplæring i 2022
startet innen tre måneder

65 %

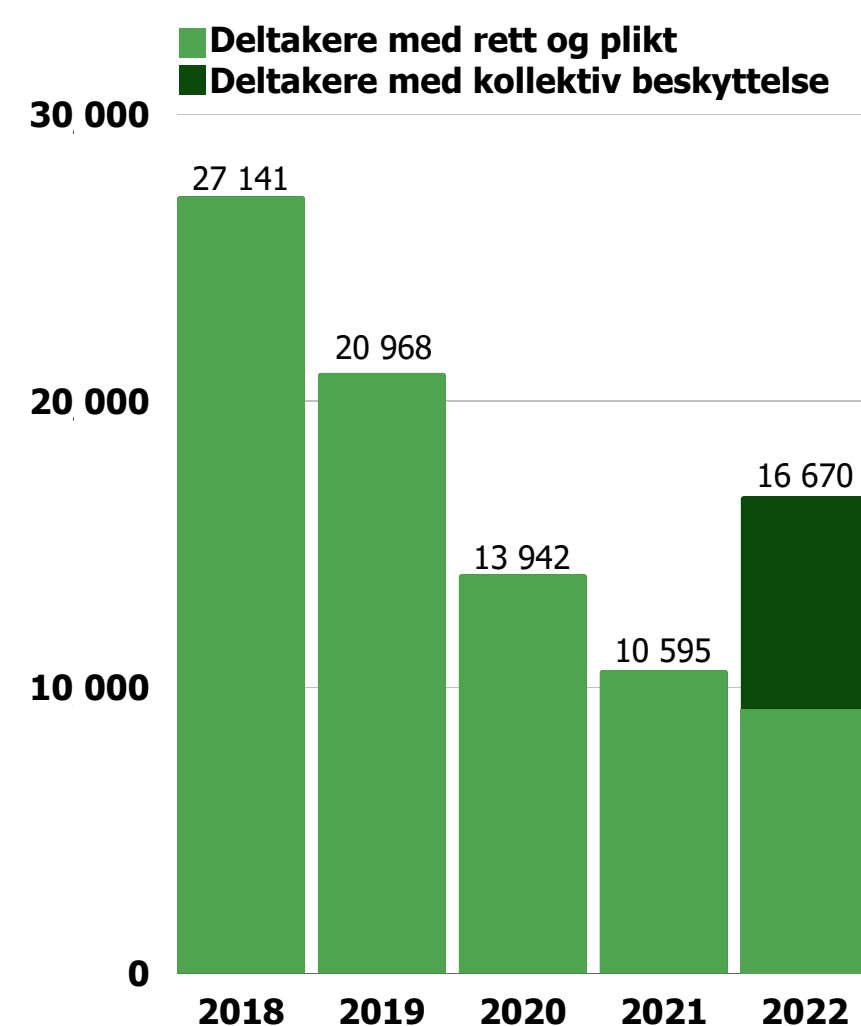
av de som fikk kollektiv
beskyttelse i 2022
startet innen tre måneder

Introduksjonsprogram

Foreløpige tall for 2022

16 670

deltakere
i løpet av
2022



48 %

av de 2 948
personene som fikk
rett og plikt til
introduksjonsprogram
i 2022 startet innen
tre måneder

61 %

av de som avsluttet
introduksjonsprogram i 2020
var i arbeid eller utdanning
ett år etter endt program

50 %

71 %



Kilde: SSB



Jobbsjansen

79 %

av deltakerne som fullførte Jobbsjansen i
2021 gikk over i arbeid eller utdanning
etter endt program

3.2 Målrettet kvalifisering og inkluderende arbeidsgivere

Innvandrerens deltakelse i arbeidslivet er et hovedmål i integreringspolitikken. Økt formell kompetanse og tilstrekkelige norskferdigheter en forutsetning for varig tilknytning til arbeidslivet. Kommunene, fylkeskommunene, og andre sentrale sektormyndigheter og aktører må ha kompetanse om kvalifiseringsløp for flyktninger og innvandrere med lave norskferdigheter. Faglige anbefalinger og veiledning om kvalifiseringsløp for nyankomne flyktninger krever også vektlegging av innvandrere med lengre botid, og IMDi driver kunnskapsbasert fagutvikling om kvalifisering og etnisk mangfold i arbeidslivet. IMDi skal være en pådriver for utvikling av tilpassede kvalifiseringsløp på tvers av sektorer.

IMDi har i 2022 lagt til rette for kompetanseheving og erfaringsdeling for å sikre implementering av integreringsloven som trådte i kraft 1. januar 2021, og for å møte de særlige behovene for veiledning og informasjon som fulgte av situasjonen med et høyt antall fordrevne fra Ukraina.

I 2022 har et svært høyt antall fordrevne fra Ukraina søkt beskyttelse i Norge. Stortinget vedtok våren 2022 tilpasninger i integreringsloven for fordrevne fra Ukraina, med målsetning om å gi kommunene fleksible rammer og sikre at personer med midlertidig kollektiv beskyttelse kan delta i kvalifiseringstilbud som gir overgang til arbeid. Ulike lovverk og midlertidige regler har, sammen med at flere kommuner har mange nyansatte for å håndtere volumet av nyankomne, medført at behovet for veiledning og teknisk support til kommunene har vært høyt i 2022.

IMDi har blant annet på bakgrunn av det store antallet kollektivt beskyttede i 2022 lagt mer vekt på arbeidsgiveres rolle i kvalifisering for nyankomne innvandrere. IMDi har gjort dette gjennom formidling av veiledning, informasjon og kunnskap, og ved verktøy som skal bidra til økt bevissthet om mangfold som en ressurs hos arbeidsgivere i offentlig og privat sektor, samt partene i arbeidslivet.

Samordning, kompetanseheving og veiledning for bedre kvalifisering

Kvalifisering av nyankomne innvandrere innebærer samarbeid mellom ansvarlige for introduksjonsprogram, voksenopplæring, videregående opplæring, arbeidsmarkedstiltak i regi av NAV, og frivillig sektor. IMDi formidler og tilrettelegger informasjon om kvalifiseringstiltak og våre tilskuddsordninger, og initierer forskning relatert til integrering

gjennom arbeid, kvalifisering og mangfold i arbeidslivet for å videreutvikle våre faglige anbefalinger og veiledning.

IMDi forvalter en rekke tilskuddsordninger med mål om å bidra til økt sysselsetting av innvandrere. Tilskuddsordningene *Jobbsjansen*, *Tilskudd til utvikling av kommunale kvalifiserings- og integreringstiltak* og *Tilskudd til etablering og gjennomføring av tilbud om tilrettelagt fag- og yrkesopplæring* skal bidra til økt kvalitet i kommunenes og fylkeskommunenes tilbud.

IMDi skal bidra til at kommunene, fylkeskommunene og andre relevante aktører jobber kunnskapsbasert. Direktoratet gjennomfører evalueringer og FoU-prosjekter, og følger opp prosjekter som mottar tilskudd for å ivareta kommunenes behov for veiledning og sikre utvikling av god praksis på tvers av landets kommuner. Kommunene og fylkeskommunene har i 2022 fått tilbud om veiledning og kompetansehevende tiltak gjennom blant annet prosjektsamlinger og deltakelse på IMDis fagverksted.

Over 1 200 programrådgivere, prosjektansatte, ledere, norsklærere, NAV-veiledere, ansatte i fylkeskommunene og for første gang også arbeidsgivere, har deltatt på til sammen 17 fysiske konferanser, seminar og samlinger om kvalifisering og arbeidsliv.²⁰ *Fagressurs for introduksjonsprogrammet*, som skal sikre bedre kvalitet i introduksjonsprogram, hadde i løpet av året over 27 000 unike besøkende og mer enn 150 000 sidevisninger. Dette tyder på at IMDis virkemidler treffer behovene i praksisfeltet.

Veiledning, dialog og kunnskapsformidling

Kommunene har i 2022 måttet forholde seg til forskjellige regelverk for ulike målgrupper.

Integreringsloven som trådte i kraft 1. januar 2021, innførte mer obligatorisk innhold i introduksjonsprogrammet, differensiering av programtid og innføring av standardiserte elementer, som skal bidra til høyere kvalitet i introduksjonsprogrammet.

I 2022 var det deltakere i introduksjonsprogrammet som har vedtak i henhold til introduksjonsloven og integreringsloven. I begge disse gruppene er det deltakere som også er omfattet av midlertidige regler knyttet til covid-19-pandemien.

De midlertidige bestemmelsene i integreringslovens kap. 6A har som målsetning å gi kommunene fleksible rammer, og innebærer blant annet at de som omfattes har rett, men

²⁰ Fagverksted, kommunepanel, felles ledersamling, Mangfoldskonferanse, konferanse om fag- og yrkesopplæring, felles nettverksamling for mottakere av tilskudd til utvikling av kommunale integrerings- og kvalifiseringstiltak og Jobbsjansen, samt nettverksamling for mottakere av tilskudd til tiltak for økt etnisk mangfold i arbeidslivet.

ikke plikt, til å delta i introduksjonsprogram og opplæring i norsk og verken plikt eller rett til opplæring i samfunnskunnskap.

IMDi har i 2022 gitt informasjon og veiledning til kommunene om de midlertidige bestemmelsene i integreringsloven. Informasjonen er formidlet gjennom brosjyrer, på IMDi nettsider, på *Fagressurs for introduksjonsprogrammet* og på IMDi webinarer for kommuneansatte.²¹ IMDi har også tilpasset informasjon direkte til de fordrevne fra Ukraina på ukrainsk, russisk og engelsk.

Informasjonen IMDi får gjennom kommunepanelet er et nyttig supplement til andre mer systematiske kunnskapskilder.²² IMDi avholdt en samling med kommunepanelet i juni 2022. Kommunene i panelet formidlet at det er krevende å balansere flere lovverk samtidig, og meldte om behov for avklaringer av regelverket og mer informasjon direkte til brukere. De ga også uttrykk for bekymring over at de fleste deltakerne med midlertidig kollektiv beskyttelse har kort tidsramme i introduksjonsprogrammet. Kommunene meldte også behov for kompetansehevende tiltak for programrådgivere.

Implementering av integreringsloven har fortsatt hatt høy prioritet i 2022, parallelt med veiledning om kvalifisering og formidling til arbeid for personer med kollektiv beskyttelse. Se nærmere omtale av arbeidet med veiledning under *Kvalifisering og formidling til arbeid for personer med kollektiv beskyttelse*.

Fagressurs for introduksjonsprogrammet og kompetansepakker

Nettstedet *Fagressurs for introduksjonsprogrammet* er en viktig kanal for å formidle kunnskap om integreringsloven. Antall unike brukere av nettstedet har økt fra 17 966 i 2021 til 27 095 for i 2022. IMDi gjennomførte i februar 2022 en undersøkelse om bruken av fagressursen ett år etter lansering. Det var samlet svært positive tilbakemeldinger, men det ble etterspurt mer veiledning og konkrete verktøy til bruk i opplæringen.

Etterspørselen ble blant annet imøtekommet gjennom lanseringen av veiledningsressursene for *Livsmestring i et nytt land* i april 2022. Veilederen for temaområdene migrasjon, helse og

²¹ Webinar 1: *Innføring i praktisk bosettingsarbeid* hadde 256 visninger, webinar 2: *Flyktninger fra Ukraina - hva trenger de fra kommuner og frivillighet når de kommer?* hadde 626 visninger, og webinar 3: *Hva betyr de midlertidige endringene i integreringsloven for kommunens arbeid med fordrevne fra Ukraina?* hadde 1 526 visninger.

²² IMDi opprettet et kommunepanel i 2021. Formålet med kommunepanelet er at IMDi skal få muligheten til å følge implementeringen av integreringsloven gjennom fortløpende og uformelle tilbakemeldinger fra kommunenes tilrettelegging for det første «kullet» av deltakere i introduksjonsprogram etter at integreringsloven trådte i kraft. Panelet består av én kommune fra hvert fylke, som har ulike kjennetegn med hensyn til for eksempel geografisk plassering, spredtbygd vs. tettbygd og antall innbyggere.

mangfold²³ ble lansert i tett samarbeid med Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir), som samtidig lanserte veileder for temaområdet karrierekompetanse.²⁴

IMDi har i løpet av 2022 utviklet digitale kompetansepakker som svar på oppdrag nr. 2022-08: *Kompetanseheving for programrådgivere*. De digitale kompetansepakkene presenterer ulike temaer i form av tekst, filmer, refleksjonsspørsmål, og lenker til aktuelle nettsteder. Kompetansepakkene omfatter tre temaer; juridisk kompetanse, programrådgivers koordineringsrolle og migrasjonshelse. Juridisk kompetanse ble lansert på *Fagressurs for introduksjonsprogrammet* i desember 2022. De to neste ble lansert i henholdsvis januar og februar 2023.

Kompetanseheving gjennom fagverksted

IMDi arrangerte et fysisk Fagverksted den 28–29. september 2022. Tema for årets konferanse var *Rustet for fremtiden! Samarbeid om kvalifisering*. Programmet tematiserte mangfold i arbeidslivet og eksempler fra gode prosjekter både for deltakere i introduksjonsprogrammet med høy kompetanse, og for de med lavere medbrakt kompetanse, samt aktuell forskning på feltet, innblikk i hvordan en stor kommune jobber med mangfold i arbeidslivet i praksis, og frivillighetens rolle i integrering.

Konferansen var fullbooket med 400 fysiske og 133 digitale deltakere. Ved evaluering av konferansen svarte i underkant av 97 prosent av respondentene at programmet «i svært stor grad» eller «i ganske stor grad» var relevant for deres daglige arbeid.

ICDP-foreldreveiledningskurs i introduksjonsprogrammet

I 2022 arrangerte IMDi, i samarbeid med Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), 4 sertifiseringskurs i ICDP foreldreveiledning for 66 kommuneansatte i 33 kommuner. Kompetansehevingen bidrar til at kommuner kan gi god og kompetent foreldreveiledning til deltakere i introduksjonsprogram. Fra og med 2021 er foreldreveiledning obligatorisk for deltakere som har eller venter barn. Personer med kollektiv beskyttelse har rett til å delta i foreldreveiledning i introduksjonsprogrammet. Formålet er å bidra til god integrering. I 2022 foregikk to av kursene digitalt, mens to ble gjennomført fysisk.

²³ [Veileder til temaområdet migrasjon, helse og mangfold](#)

²⁴ [Veileder for temaområdet karrierekompetanse](#)

Utvikling av effektive og gode utdannings- og opplæringstjenester

IMDi har siden 2021 samarbeidet med Arbeids- og velferdsdirektoratet og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse om å utvikle effektive og gode utdannings- og opplæringstjenester for ledige, permitterte og utsatte grupper på arbeidsmarkedet (oppdrag nr. 2021-28). IMDi har knyttet *Forsøk med å utvikle en nasjonal samarbeidsmodell for tilrettelagt fag- og yrkesopplæring for voksne innvandrere* (oppdrag nr. 2022-02) til dette felles oppdraget. For nærmere beskrivelse av forsøket, se under om *Tilskudd til utvikling av kommunale kvalifiserings- og integreringstiltak*.

Informasjon om studiefinansiering

IMDi har hatt dialog med Lånekassen i forbindelse med publisering av informasjon om låne- og stipendordninger til fordrevne fra Ukraina i 2022. Personer med kollektiv beskyttelse har rett til flyktningstipend.

Felles ledersamling

I mars 2022 arrangerte IMDi, Utdanningsdirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet og Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse en felles ledersamling for fylkesutdanningssjefene, fylkesdirektørene i NAV og ansvarlige for integrering i fylkeskommunene, samt representanter fra ledelse og nøkkelaktører fra egne direktorater og KS. I 2022 var samlingen spesielt rettet mot samarbeid mellom NAV, arbeidsgiverne og fylkeskommunene om tilrettelagte opplærings- og kvalifiseringsløp.

Andre samordnings- og veiledningsaktiviteter på kvalifiseringsfeltet

Andre samordnings- og veiledningsaktiviteter IMDi har gjennomført i 2022 omfatter:

- ◆ En felles nasjonal nettverkssamling for utvikling av kommunale kvalifiserings- og integreringstiltak og Jobbsjansen. På nettverkssamlingen var det erfaringsutveksling mellom prosjektene, kunnskapsdeling, samarbeid mellom prosjektet og fylkeskommuner og veiledning om tilskudd.
- ◆ Seks fylkesvise prosjektsamlinger for Jobbsjansen, med prosjektkommuner og representanter fra fylkeskommunene.
- ◆ Konferanse med samtlige fylkeskommuner om fag- og yrkesopplæring for voksne.
- ◆ Bilaterale veiledningsmøter med kommuner som mottar midler gjennom IMDi's søknadsbaserte tilskuddsordninger.

Brukermedvirkning for deltakere i opplæring i norsk, samfunnskunnskap og introduksjonsprogram

I 2022 gjennomførte IMDi den tredje nasjonale brukerundersøkelsen for deltakere i introduksjonsprogram. I 2022 var personer som kun deltar i opplæring i norsk og samfunnskunnskap og ikke i introduksjonsprogram også i målgruppen.

Formålet med brukerundersøkelsen er å identifisere hvordan opplæringen kan forbedres både nasjonalt og lokalt. 170 kommuner²⁵ tilrettela for at deltakere kunne besvare undersøkelsen, og 6 723²⁶ deltakere besvarte undersøkelsen. Rapport vil bli publisert våren 2023.

Kvalifisering og formidling til arbeid for personer med kollektiv beskyttelse

Kort programtid for et høyt antall flyktninger i 2022

Innføring av integreringsloven og differensiert programtid innebærer at personer som har utdanning på videregående nivå og høyere, har rett til introduksjonsprogram med varighet på inntil seks måneder, med mulighet for seks måneder forlengelse (kort programtid). Blant 7 434 personer med kollektiv beskyttelse²⁷ som startet introduksjonsprogram i 2022, har ca. 5 prosent grunnskole eller ikke fullført utdanning på videregående nivå, mens ca. 14 prosent har fullført utdanning på videregående nivå og 78 prosent har høyere utdanning. Dette innebærer at ca. 91 prosent av de som har kollektiv beskyttelse har kort programtid.

For deltakere med kort programtid er det spesielt aktuelt å delta i (fleksibelt) hurtigspor og forberedende kurs for høyere utdanning. I tillegg har deltakere i introduksjonsprogram anledning til å delta i høyere utdanning som komplementerer deres høyere utdanning fra utlandet. For å kunne tilby deltakelse i hurtigspor er det nødvendig at kommunene samarbeider tett med NAV, arbeidsgivere og eventuelt arbeidsgivernetverk.

²⁵ 187 kommuner deltok i 2021.

²⁶ 2 242 deltakere besvarte undersøkelsen i 2021.

²⁷ Gjelder personer med kollektiv beskyttelse både med rett og som kan tilbys introduksjonsprogram.

Hurtigarbeidende arbeidsgruppe med NAV og partene i arbeidslivet

IMDi har deltatt i en hurtigarbeidende arbeidsgruppe med partene i arbeidslivet og Arbeidstilsynet siden mars 2022. Arbeidsgruppen har vært ledet av Arbeids- og velferdsdirektoratet. Dette har vært en viktig arena for å formidle informasjon til partene, og for dialog om arbeidet med bosetting, kvalifisering og formidling til arbeid for fordrevne fra Ukraina. Våren 2022 var det særlig behov for å informere partene i arbeidslivet om mottaks- og bosettingsrutiner, gjeldende regelverk, status og utfordringer i mottaket og bosettingen av fordrevne fra Ukraina.

Arbeidsgruppen har vært et nyttig forum i arbeidet med å utvikle veiledningsmaterieell om samarbeidsmodellen *fleksibelt hurtigspor* og veiledning fra NAV om hvordan personer som har fått innvilget kollektiv beskyttelse kan gå direkte i arbeid uten deltakelse i introduksjonsprogram. Gjennom arbeidsgruppen har IMDi og Arbeids- og velferdsdirektoratet fått viktige innspill til innhold, utforming og formidling av veiledningsmateriellet fra partene i arbeidslivet.

Veiledning om fleksibelt hurtigspor

IMDi og Arbeids- og velferdsdirektoratet har på oppdrag fra departementet utviklet veiledning til arbeidsgivere, kommuner og NAV-kontor om formidling til arbeid og bruk av et fleksibelt hurtigspor, tilpasset personer med midlertidig kollektiv beskyttelse. Målet er at kommunen, NAV-kontor og arbeidsgivere skal samarbeide om tilpassede arbeidstrettede løp for deltakere i introduksjonsprogrammet som har kompetanse og erfaring som norsk arbeidsliv trenger.

IMDi har begrenset informasjon om erfaringene med fleksibelt hurtigspor, men kommunene vil rapportere på deltakelse i fleksibelt hurtigspor fra 2023. Informasjon fra kommunene tilsier imidlertid at erfaringene er varierte.

I Statsforvalternes Fellestjenesters (STAF) *Kartlegging til statsforvalteren og nasjonale myndigheter av kommunens situasjonsbilde* gjennomført i begynnelsen av januar 2023 svarte 60 av 219 kommuner at de har deltakere i fleksibelt hurtigspor. Ved oppfølging av besvarelsene fra enkelte kommuner, samt gjennom tilbakemeldinger fra kommunepanelet, fremkommer det at det råder en viss forvirring rundt begrepet fleksibelt hurtigspor, og hvem som skal regnes som deltakere. Kommunene forteller om tett samarbeid med NAV og/eller arbeidsgivere om deltakere som har mål om å komme raskt i arbeid, uten at de nødvendigvis benytter betegnelsen fleksibelt hurtigspor. Andre kommuner viser til «varianter av hurtigspor», hvor man i varierende grad følger eller etterstreber å følge anbefalingene for fleksibelt hurtigspor. Eksempler på virkemidler som har vært nevnt er bruk av jobbspesialister ansatt i NAV, oppgaveglidning i kommunale stillinger, og bruk av integreringstilskuddet for å finansiere kommunale kvalifiseringstiltak.

Noen kommuner har meldt om manglende tiltaksmidler i NAV og at dette medfører at få eller ingen deltakere i introduksjonsprogram har fått tilbud om deltakelse i fleksibelt hurtigspor i 2022. IMDi vil følge opp dette i 2023, siden arbeidsmarkedstiltak finansiert av NAV ikke er en forutsetning for deltakelse i hurtigspor.

Ekstra studieplasser til fordrevne fra Ukraina

For studieåret 2022/2023 opprettet Kunnskapsdepartementet 1 000 ekstra studieplasser til fordrevne fra Ukraina.²⁸ Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) har hatt ansvar for å samordne tiltaket, og IMDi har bidratt med innspill og kunnskap i arbeidet. Studieplassene skal bidra til at flyktninger med behov for å komplementere sin utenlandske utdanning skal få relevante tilbud slik at de kan benytte sin kompetanse i Norge.

Opplæring for asylsøkere i mottak

Integreringsloven legger til rette for at asylsøkere får tidlig kjennskap til norsk språk og samfunnsliv. Vertskommuner for mottak har ansvar for å tilby asylsøkere 175 timer opplæring i norsk og 25 timer samfunnskunnskap. Asylsøkere i mottak har plikt til å delta i opplæringen.²⁹ Målet med norskopplæringen er å gi asylsøkere et ferdighetsnivå i norsk som setter dem i stand til å bruke eller bygge videre på kompetansen sin i utdanning, arbeid og samfunnsliv. Målet med opplæring i samfunnskunnskap er å gi asylsøkere en tidlig introduksjon til norske lover, verdier og kultur.

I 2022 hadde 2 153 asylsøkere plikt til å delta i norskopplæring i mottak, en økning på nesten 400 prosent fra 2021. Av disse deltok 1 086 asylsøkere i opplæring i 2022. Andelen som deltok i opplæring var 50 prosent, en nedgang på 18 prosentpoeng fra 2021.

Tall for 2022 viser at 451 asylsøkere deltok i opplæring i samfunnskunnskap i mottak (av 2 150 asylsøkere med plikt til å delta i opplæring). Dette tilsvarer en deltakelsesandel på 21 prosent, en nedgang på 23 prosentpoeng fra 2021.

Blant asylsøkerne med plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap finner vi også 136 ukrainske statsborgere som senere fikk innvilget kollektiv beskyttelse. Disse har stort sett søkt om asyl før de midlertidige reglene i integreringsloven for personer med oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 34 ble innført. Asylsøkere som er i målgruppen for ordningen med kollektiv beskyttelse har etter midlertidige regler ikke plikt til å delta i opplæring mens de bor i mottak. Ukrainasituasjonen kan likevel ha påvirket måloppnåelsen for opplæring av øvrige asylsøkere, da vertskommuner for mottak også er

²⁸ Utdanningsinstitusjonene har rapportert til Kunnskapsdepartementet at 540 av 1 000 studieplasser er benyttet. Kilde: HK-dir.

²⁹ Asylsøkere i målgruppen for kollektiv beskyttelse har unntak fra plikt til å delta i opplæring i mottak etter integreringsloven § 37 a.

bosettingskommuner. Rektorer for voksenopplæringene har meldt om utfordringer med å bygge opp kapasiteten i tråd med det økte bosettingsbehovet. Dette kan ha påvirket opplæringstilbudet til asylsøkere i mottak.

Vertskommunene melder om at det er mer krevende å tilby opplæring i samfunnskunnskap, enn opplæring i norsk. Opplæringen i samfunnskunnskap skal være tilpasset deltakergruppen og gis på et språk som de forstår. Dette medfører utfordringer med å samle homogene grupper i en tilstrekkelig størrelse.

Andelen asylsøkere som deltar i opplæring blir også påvirket av UDIs behandlingstid for ordinære asylsøkere. Hvis vedtak fattes raskt av UDI, vil oppholdstiden i mottak være kort, hvilket gjør det utfordrende for vertskommunene å tilby opplæring tidsnok. Tall fra 2022 viser at 51 prosent av målgruppen hadde under 12 uker til å starte og gjennomføre opplæringen før de fikk innvilget vedtak om opphold. Kun 7 prosent startet opplæring innen to uker etter ankomst til mottaket.

For å øke deltakelse og kvaliteten på opplæringen, har IMDi i 2022 arbeidet videre med et nettverk for vertskommuner for asylmottak, som ble opprettet i 2020. I 2022 har fokus vært på rask oppstart, kvalitet og omfang av tilbudet. Nettverket er en arena for samarbeid, erfaringsutveksling og kompetanseutvikling. I 2022 har IMDi arrangert en digital fellessamling, flere digitale arbeidsmøter og to fysiske nettverkssamlinger i henholdsvis Ringsaker og Kinn kommune.

Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for nyankomne innvandrere

Et av de viktigste tiltakene for at nyankomne innvandrere skal bli kvalifisert for deltakelse i arbeids- og samfunnslivet er opplæring i norsk og samfunnskunnskap.

Foreløpige tall for 2022 viser at 28 782 personer deltok i opplæring i norsk (22 384 deltakere i 2021), og samfunnskunnskap i løpet av året. Om lag 5 av 10 deltakere i norskopplæringen var også deltakere i introduksjonsprogrammet (6 av 10 i 2021).

Tabell 3-2-1. Deltakere i opplæring i norsk og samfunnskunnskap, etter rettighetsgrunnlag. Antall personer. 2015–2022

År	2017	2018	2019	2020	2021	2022*
Deltakere med rett og plikt	42 227	38 479	31 672	24 009	20 230	17 254
Deltakere med plikt	1 836	1 766	2 060	2 163	2 106	2 120
Deltakere med rett iht. introduksjonsloven**	488	370	296	81	48	26
Deltakere med kollektiv beskyttelse med rett til norskopplæring***	-	-	-	-	-	9 382
Totalt	44 551	40 615	34 028	26 253	22 384	28 782

* Foreløpige tall

** Deltakere etter introduksjonsloven i alderen 55–67 år.

*** Personer med kollektiv beskyttelse har rett til å delta i norskopplæring, men har verken rett eller plikt til å delta i samfunnskunnskap, og antall som deltar i samfunnskunnskap fremkommer ikke i tabellen. Deltakere etter midlertidige regler i integreringsloven § 37 d.

Kilde: NIR

Rask oppstart i norskopplæring

Kommunene har plikt til å gi norskopplæring til personer med kollektiv beskyttelse og opplæring til personer som har rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap. Tilbudet skal gis så snart som mulig og senest innen 3 måneder etter folkeregistrering i kommunen.

Foreløpige tall for personer som fikk rett og plikt eller kun rett til norskopplæring i perioden 1.1.2022–30.9.2022 viser en noe lavere andel med oppstart innen 3 måneder enn tidligere år. Tallene viser at av personer med rett og plikt startet 47 prosent opplæring innen 3 måneder, mens av deltakerne med rett (personer med kollektiv beskyttelse) startet 65 prosent³⁰ norskopplæring innen 3 måneder. Vi antar at forskjellen mellom deltakere med rett og plikt og deltakere med rett skyldes ulik målemetode,³¹ og ikke faktiske forskjeller.

Blant de 5 620 personene som fikk rett og plikt til opplæring i 2021 startet 49 prosent i norskopplæringen innen 3 måneder, mens andelen var 48 prosent i 2020. Kommuner meldte både i 2020 og 2021 at det i perioder var utfordrende med kartlegging og igangsetting av

³⁰ Personer som fikk innvilget kollektiv beskyttelse før innføringen av midlertidige bestemmelser i integreringsloven 6A våren 2022, fikk kategorien «Rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap», før dette deretter ble endret til «Rett til norskopplæring». Disse vises her i Rettgruppen. Oppstart norskopplæring for personer med kollektiv beskyttelse som først fikk rett og plikt til norsk, og deretter fikk rett til norsk er beregnet fra dato personen fikk rett og plikt.

³¹ Måling av oppstart for de med rett og plikt norsk er foretatt på bakgrunn av første norsktid, mens oppstart for personer med rett til norskopplæring er foretatt på bakgrunn av startdato i vedtak om norskopplæring.

norskopplæring for nye deltakere på grunn av smittevernrestriksjoner. I «normalåret» 2019 startet 52 prosent av deltakerne i norskopplæring innen 3 måneder. På lik linje med tidligere år starter også deltakere i introduksjonsprogram noe raskere i norskopplæring enn resten av målgruppen i 2022.³²

Tabell 3-2-2. Personer som fikk rett og plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap, og som starter i opplæring innen 3 og 6 måneder. Antall og andel. 2017–2022.

Kohort	Antall personer som fikk rett og plikt	Andel som startet i opplæring innen 3 måneder	Andel som startet i opplæring innen 6 måneder**
2017	11 721	48 %	70 %
2018	8 453	50 %	67 %
2019	7 282	52 %	71 %
2020	4 942	48 %	70 %
2021	5 620	49 %	68 %
2022 *	4 165	47 %	65 %

* Foreløpige tall. Inkluderer ikke deltakere med kun rett til norskopplæring (herunder personer med kollektiv beskyttelse). Gjelder perioden 1.1.–30.9.2022. Oppstart norskopplæring er beregnet utfra tiden som gått mellom personen kom inn i målgruppen for norskopplæring, og første registrerte norsktid.

** Inkluderer personer som startet innen 3 måneder.

Kilde: NIR

Tabell 3-2-3. Personer som fikk rett til opplæring i norsk (personer med kollektiv beskyttelse), og som startet i opplæring innen 3 og 6 måneder i perioden 1.1.–30.9.2022. Antall og andel.

Kohort	Antall personer som fikk rett	Andel som startet i opplæring innen 3 måneder	Andel som startet i opplæring innen 6 måneder**
2022*	10 774	65 %	79 %

* Foreløpige tall. Oppstart norskopplæring er beregnet utfra tiden som gått mellom personen fikk rett til norsk, og startdato i vedtak om norskopplæring. Personer med kollektiv beskyttelse som først fikk kategorien Rett og plikt til norskopplæring for deretter å endres til Rett (som følge av midlertidige bestemmelser i integreringsloven kap. 6A), vises her i Rett-gruppen. Oppstart norskopplæring er beregnet fra datoen personen fikk rett og plikt til norskopplæring.

** Inkluderer personer som startet innen 3 måneder.

Kilde: NIR

Foreløpige tall for 2022 viser dermed noe senere oppstart i norskopplæring sammenlignet med tidligere år. Det er imidlertid stor variasjon mellom kommunene når det gjelder hvor

³² Foreløpige tall viser at personer med rett og plikt til introduksjonsprogram startet 53 prosent i norskopplæring innen 3 måneder i 2022 (periode 1.1.–30.9.22).

mange måneder det tar før deltakerne begynner i norskopplæring. En noe senere oppstart i norskopplæring i 2022 enn tidligere år har flere forklaringer. Det kan skyldes blant annet at kommunene ikke er à jour med registreringer i NIR, og/eller manglende overføring av data fra kommunale fagsystem til NIR. IMDi legger til grunn at kapasitetsutfordringer i kommunen også har medført forsinket oppstart i norskopplæring.

Ny ordning i samfunnskunnskap med virkning fra 1. januar 2022

Den nye samfunnskunnskapsordningen gjelder for personer som får innvilget oppholdstillatelse som gir rett og/eller plikt til opplæring i norsk og samfunnskunnskap og trådte i kraft fra 1.1.2022.³³ Deltakerne skal fra 2022 gjennomføre 75 timer opplæring i samfunnskunnskap. Opplæringen skal gjennomføres på et språk deltakeren forstår og innen ett år etter at retten ogplikten inntrådte.

Foreløpige tall for 2022 viser at det er 5 769 personer med rett og plikt til 75 timer samfunnskunnskap, og 803 personer (14 prosent av målgruppen) har påbegynt opplæringen.³⁴ En mulig årsak til at en lav andel har deltatt i samfunnskunnskap i 2022 er at kommunene ikke er à jour med registreringer i NIR, samt at det kan være utfordringer knyttet til overføring av registreringer fra kommunenes fagsystem til NIR. I tillegg erfarer IMDi at noen kommuner ikke klarer å tilby opplæring på et språk deltakeren forstår før fristen er utløpt. Vi vil se nærmere på hvor mange dette berører.

Deltakerne har plikt til å gå opp til avsluttende prøve i samfunnskunnskap innen ett år etter at retten/plikten inntrådte. IMDi antar at personer som ikke har fått opplæringstilbud fra kommunen innen fristen på ett år trolig unntaksvis avlegger prøve i samfunnskunnskap innen fristen. Resultater fra samfunnskunnskapsprøver avlagt i 2022 vil foreligge våren 2023.

Karriereveiledning i kommunene

Etter bosetting, men før oppstart i introduksjonsprogrammet, skal personer i målgruppen for introduksjonsprogrammet delta i karriereveiledning i regi av karrieresentrene til fylkeskommunene. Dette skal danne grunnlag for innhold og målsettinger til den enkelte deltakeren i introduksjonsprogrammet.³⁵

³³ Personer med kollektiv beskyttelse har verken rett eller plikt til å delta i samfunnskunnskap, men kommunene kan velge å tilby opplæring i samfunnskunnskap.

³⁴ I tillegg fikk 14 deltakere vedtak om fritak samfunnskunnskap.

³⁵ Personer med kollektiv beskyttelse har rett, men ikke plikt, til å gjennomføre karriereveiledning etter integreringsloven § 37 b.

Karriereveiledning etter integreringsloven § 11

Fra 2021 fikk fylkeskommunene en lovpålagt oppgave med å gi karriereveiledning til personer i målgruppen for introduksjonsprogrammet (jf. integreringsloven § 11). Karriereveiledningen skal bygge på den gjennomførte kompetansekartleggingen. Målet er at karriereveiledningen skal bidra til at den enkelte kan ta reflekterte valg om kvalifisering, utdanning og arbeid, og at introduksjonsprogrammet blir tilpasset behovene til den enkelte. Formålet er også at introduksjonsprogrammet skal bli mer målrettet og dermed bidra til mer varig tilknytting til arbeidslivet for den enkelte.

Karriereveilederen kan skrive et notat i IMDinett med anbefaling for slutt mål og programinnhold i introduksjonsprogrammet. Notatet blir synlig for den bosettingskommunen som skal gjøre vedtak om introduksjonsprogrammet.

Blant personer som startet i introduksjonsprogrammet i løpet av 2022, er 24 prosent registrert med et fullført karriereveileders notat i IMDinett (79 prosent i 2021). For personer uten kollektiv beskyttelse, ligger andelen ved 74 prosent.

Kompetansekartlegging og karriereveiledning var en ny oppgave for henholdsvis kommuner og fylkeskommuner i 2021, og IMDi brukte et bredt virkemiddelapparat for å støtte aktørene med oppgavene i 2021. I 2022 har IMDi fått få henvendelser fra fylkeskommunene om at de trenger systemstøtte eller innmeldinger om systemfeil når de skal benytte IMDinett for å registrere karriereveiledningen.

IMDi har jevnlig møter med Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) som har ansvar for den faglige oppfølgingen av karriereveilederne. IMDi har også deltatt på flere nettverkssamlinger for karriereveiledere i regi av HK-dir. IMDi har inntrykk av at samarbeidet mellom fylkeskommunene og kommunene går smidig, men opplever at flere av aktørene melder inn ønske om bedre systemstøtte og informasjonsdeling. IMDi jobber med å utvikle en forbedret løsning for notat fra karriereveileder i videreutviklingsprosjektet for IMDinett Bosetting.

Karriereveiledning for personer med kollektiv beskyttelse

Etter midlertidige regler i integreringsloven kapittel 6A har personer med kollektiv beskyttelse rett, men ikke plikt, til å gjennomføre karriereveiledning.

697 bosatte personer med kollektiv beskyttelse fikk karriereveiledning registrert i IMDinett i 2022. En undersøkelse fra HK-dir sommeren 2022 viser at kun hvert tredje karrieresenter oppgir at de bruker notat i IMDinett som registreringsverktøy. IMDi har kun oversikt over individuelle karriereveiledninger som er registrert i IMDinett, og har derfor ikke oversikt over

alle individuelle karriereveiledninger som er gjennomført. Mange kommuner oppgir også at de vil gjennomføre karriereveiledning i grupper, som heller ikke registrert i IMDinett.

Fylkeskommunene har gitt tilbakemelding om at det har vært ressursmessig krevende å gi tilbud om karriereveiledning til personer med kollektiv beskyttelse. Dette kan ha påvirket arbeidet med karriereveiledning for andre grupper med rett og plikt.

Introduksjonsprogrammet

Et høyt antall fordrevne fra Ukraina medførte press på kommunenes kapasitet til å oppfylle kravene i introduksjonsloven og integreringsloven i 2022. Kapasitetsutfordringene og kompleksiteten i lovverkene med ulike regler for ulike grupper av nyankomne, har særlig medført utfordringer knyttet til rask oppstart i introduksjonsprogram. Dette vil også kunne komme til å påvirke i hvilken grad kommunene differensierer og gir individuell tilpasning av introduksjonsprogrammet.

Informasjon fra kommunene samt registreringer i NIR, viser at kommunene i ulik grad har lyktes med å tilby både rask oppstart og individuelt tilpasset opplæring i 2022. Manglende kompetanse og erfaring blant noen av de nye bosettingskommunene kan også føre til at introduksjonsprogram har fått en lavere kvalitet enn ønsket.

Deltakelse i introduksjonsprogram

Foreløpige tall viser at det totalt³⁶ var 16 670 personer som deltok i introduksjonsprogram i 2022. Av disse var 9 997³⁷ nye deltakere.

Andelen kvinnelige deltakere i introduksjonsprogram i 2022 har økt fra tidligere år. Kvinneandelen var i 2022 på 67 prosent, mens i 2021 utgjorde kvinner 60 prosent, og i 2020 utgjorde kvinner 56 prosent.

³⁶ Inkluderer personer med rett og plikt til introduksjonsprogram, personer med rett, og personer som kan tilbys program.

³⁷ Inkluderer personer med rett og plikt til introduksjonsprogram, personer med rett, og personer kommunen kan velge å tilby program.

Tabell 3-2-4. Deltakere i introduksjonsprogram, nye deltakere, og deltakere som har avsluttet program. Antall personer. 2017–2022.

År	2017	2018	2019	2020	2021	2022*
Deltakere i alt	28 944	27 141	20 968	13 942	10 595	16 670
Deltakere med rett og plikt	28 811	27 067	19 262	12 727	9 716	8 623
Deltakere som kan tilbys program	133	74	1 706	1 215	879	613
Deltakere med kollektiv beskyttelse og rett	-	-	-	-	-	7 047
Deltakere med kollektiv beskyttelse som kan tilbys program	-	-	-	-	-	387
Nye deltakere	9 672	4 419	3 072	2 227	2 246	9 997
Deltakere som avsluttet	6 391	8 310	8 207	4 820	3 292	2 151

* Foreløpige tall

Kilde: SSB og NIR

Rask oppstart i introduksjonsprogram

Av de 2 948³⁸ personene som fikk rett og plikt til introduksjonsprogram i 2022,³⁹ startet 48 prosent i programmet innen 3 måneder (foreløpige tall). Dette er en noe lavere andel enn i 2021,⁴⁰ da 55 prosent startet innen 3 måneder.⁴¹ Blant personer med rett til introduksjonsprogram (personer med kollektiv beskyttelse), startet 52 prosent innen 3 måneder. IMDi har foreløpig ikke en god forklaring på forskjellene i tallene for de ulike rettighetsgruppene, inklusive om hvorvidt forskjellene er reelle og signifikante.

Det har i 2022 vært lang saksbehandlingstid ved Folkeregisteret (6–12 uker), og folkeregistrert adresse i kommunen er en forutsetning for at kommunen skal kunne registrere oppstart i introduksjonsprogram.⁴² Dette vil kunne gi utslag på statistikken, som

³⁸ Inkluderer personer med rett og plikt til introduksjonsprogram.

³⁹ Gjelder perioden 1.10.2021–30.9.2022.

⁴⁰ Gjelder perioden 1.10.2020–30.9.2021.

⁴¹ I 2021 hadde 80 prosent startet introduksjonsprogram innen 6 måneder.

⁴² Flyttedatoen vil tilbakedateres i NIR når en person som har måttet vente på å bli registrert i Folkeregisteret først blir det. Det er imidlertid uvisst hvordan kommunene har forholdt seg til slike situasjoner. For eksempel om personen har fått starte i introduksjonsprogrammet før personen er registrert med riktig informasjon i NIR, om kommunen vil tilbakedatere vedtak etc. Trolig har praksisen vært noe forskjellig fra kommune til kommune.

da ikke gjenspeiler faktisk tid fra bosetting til oppstart. Det kan også ha ført til at personer har måttet vente lenger på oppstart av introduksjonsprogram. Mulige årsaker til at en noe lavere andel av deltakerne i 2022 har rask oppstart i introduksjonsprogram kan også skyldes kapasitetsutfordringer i kommunene som følge av ankomsten av mange fordrevne fra Ukraina. IMDi ba kommunene om å avvente oppstart for personer med kollektiv beskyttelse til de midlertidige bestemmelsene i integreringsloven tråde i kraft (15. juni 2022). Dette kan ha medført at noen måtte vente lengre på oppstart enn normalt.

Fra desember 2022 har IMDi stilt spørsmål til kommunene gjennom Statsforvalternes Fellestjenesters (STAF) *Kartlegging til statsforvalteren og nasjonale myndigheter av kommunens situasjonsbilde*. IMDi har stilt spørsmål blant annet om kommunenes vurdering av tiden fra bosetting til oppstart i introduksjonsprogram for personer med kollektiv beskyttelse, sammenlignet med en mer ordinær situasjon.

De fleste kommunene (58 prosent) som besvarte dette spørsmålet⁴³ i begynnelsen av januar 2023 svarte at det gjennomsnittlig har tatt like lang tid, mens 21 prosent svarte at det har tatt lengre tid eller mye lengre tid, og 19 prosent svarte at det har tatt kortere eller mye kortere tid.

I andre halvdel av 2022 meldte noen kommuner at enkelte personer som ble bosatt i løpet av sommeren startet introduksjonsprogrammet først til høsten. Begrunnelsen var blant annet den korte programtiden som de fleste deltakere med kollektiv beskyttelse har til rådighet, og at man vurderte at det ville blir utfordrende å tilby et godt innhold i programmet om sommeren.

Andre kommuner viste til at NAV lokalt ikke hadde tilgjengelige tiltaksmidler høsten 2022, og at dette i kombinasjon med kort programtid var en utfordring med tanke på rask oppstart. Det var et bevisst valg å utsette oppstarten, og heller sørge for livsopphold til de nylig bosatte gjennom sosialstøtte. IMDi har imidlertid også vært i kontakt med kommuner som har meldt om at gjennomsnittlig tid for oppstart var på samme nivå eller raskere enn vanlig. Grunnene kommunene da har oppgitt har vært at det har vært færre formelle krav å forholde seg til når det gjelder personer med kollektiv beskyttelse, og at det har gått raskere å få D-nummer og bankkonto. Samtidig meldte flere av disse kommunene at de i løpet av andre halvår av 2022 hadde nådd et punkt hvor kommunen ikke hadde tilstrekkelig kapasitet når det gjelder for eksempel lærerressurser, og at oppstarten på slutten av året derfor ikke gikk like raskt som tidligere i 2022.

⁴³ N=222

Tiltak i introduksjonsprogrammet

Foreløpige tall viser at en forholdsvis høy andel av deltakerne ikke har registrerte tiltak i introduksjonsprogrammet i 2022.

På bakgrunn av at om lag 2 av 5 deltakere står uten registrert tiltak i løpet av 2022 vil IMDi vente med å gjennomføre analyse og vurderinger av tiltak i introduksjonsprogrammet til endelige data for 2022 foreligger.⁴⁴ Foreløpige tall indikerer likevel en lavere tiltaksaktivitet sammenlignet med tidligere år.

I tråd med midlertidige bestemmelser i integreringsloven vil personer med kollektiv beskyttelse kunne starte introduksjonsprogram uten først å ha gjennomført karriereveiledning. Dette kan ha medført at tiltak i introduksjonsprogrammet er mindre individuelt tilpasset og at andelen med både arbeidsrettede- og utdanningsrettede tiltak er lavere enn det antatte behovet.

Andelen som deltar i arbeidsrettede tiltak i 2022, er trolig redusert sammenlignet med 2021. For deltakere med kort programtid og mål om rask overgang til arbeid, er arbeidsrettede tiltak mest relevant, eventuelt kombinert med godkjenning/vurdering av medbrakt utenlandsk utdanning.

Deltakelse i tiltak som gir formelle kvalifikasjoner innenfor introduksjonsprogrammet skal bidra til å muliggjøre høy yrkesdeltakelse, og er særlig viktig blant deltakere med lite eller ingen utdanning. Foreløpige tall for 2022 viser at andelen som har programinnhold som gir formelle kvalifikasjoner er lavere sammenlignet med tidligere år.

Det kan være verdt å merke seg at deltakelse i utdanningsrettede tiltak vanligvis foregår *etter* en oppstartperiode i introduksjonsprogrammet, hvor norskopplæring er det mest sentrale elementet. I 2022 startet de fleste nye deltakere i introduksjonsprogram i løpet av andre halvår. For mange deltakere var det derfor ikke praktisk mulig å starte utdanningsrettede tiltak allerede i 2022.

Foreløpige tall viser at blant deltakere med rett til introduksjonsprogram (personer med kollektiv beskyttelse) er andelen som har utdanningsrettede tiltak i programmet lavere enn blant øvrige deltakere.⁴⁵ Dette er en naturlig konsekvens av at fordrevne fra Ukraina har et høyt utdanningsnivå, og dermed mindre behov for utdanningsrettede tiltak på grunnskole- og videregående nivå sammenlignet med øvrige grupper. Derimot vil ukrainske fordrevne med høyere utdanning kunne ha behov for å komplementere sin utenlandske utdanning ved norske universitet og høyskoler for å kunne bruke sin utdanning på det norske arbeidsmarkedet. Undersøkelser viser at innvandrere med hele eller deler av sin utdanning

⁴⁴ Kommunene har 2 måneders etterregistreringstilgang. Data vil foreligge etter 28.2.2023.

⁴⁵ Foreløpige tall viser at blant deltakere med kollektiv beskyttelse har 2 prosent utdanningsrettede tiltak i programmet i 2022, mens blant øvrige grupper er andelen 28 prosent.

avlagt ved norske utdanningsinstitusjoner i større grad får anvendt sin kompetanse enn de med kun utdanning fra utenlandske utdanningsinstitusjoner.⁴⁶

Grunnskole som tiltak i introduksjonsprogrammet

Foreløpige tall for 2022 viser at 10 prosent⁴⁷ (1 684 deltakere) deltok i grunnskoleopplæring i introduksjonsprogrammet,⁴⁸ noe som er en vesentlig nedgang fra 25 prosent i 2021.

Behovet for grunnskoleopplæring var lavere i 2022 enn tidligere år som følge av at en høy andel av deltakerne i 2022 er fordrevne fra Ukraina som har høyere utdanningsnivå enn øvrige flyktninggrupper. Blant personer med kollektiv beskyttelse har kun 5 prosent i aldersgruppen 18–54 år grunnskole eller lavere som høyeste registrerte utdanningsnivå, mens 95 prosent har utdanning på videregående nivå eller høyere utdanning (Kilde: IMDi-nett). IMDi vurderer imidlertid at andelen som deltok i grunnskoleopplæring i introduksjonsprogrammet er for lav blant personer med rett og plikt, det vil si øvrige flyktninggrupper enn personer med kollektiv beskyttelse, som startet introduksjonsprogram i 2022. Blant disse har 46 prosent ingen utdanning/ grunnskole som høyeste utdanningsnivå.

Videregående opplæring som tiltak i introduksjonsprogrammet

Foreløpig tall for 2022 viser at 5 prosent (841 deltakere) deltok i videregående opplæring i introduksjonsprogrammet,⁴⁹ noe som er en nedgang fra 11 prosent i 2021.

Andelen som deltar i videregående opplæring i introduksjonsprogrammet er, i likhet med 2021, ikke tilstrekkelig, sett opp mot målene i integreringspolitikken og deltakernes behov. Gitt deltakernes utdanningsnivå og kravene i norsk arbeidsliv, burde en høyere andel delta i videregående opplæring innenfor rammene av introduksjonsprogrammet.

Det kan være krevende å oppfylle intensjonene i integreringsloven om videregående opplæring som del av introduksjonsprogrammet, hvis det ikke er tilgjengelige tilbud tilpasset behovene i målgruppen. IMDi er kjent med at alle landets fylker tilbyr tilrettelagt fag- og yrkesopplæring, men i ulikt omfang og innenfor ulike fagretninger. Klassene er prosjektbaserte⁵⁰ og tilbys derfor i begrenset omfang. I praksis vil derfor ikke alle kommuner som bosetter flyktninger ha tilgang til tilrettelagt fag- og yrkesopplæring. IMDi tilskudd til etablering og gjennomføring av tilrettelagt fag- og yrkesopplæring og forsøk for å utvikle en

⁴⁶ SSB Analyse 2021/06.

⁴⁷ Foreløpige tall viser at 18 prosent av deltakere med rett og plikt deltok i grunnskoleopplæring, og 5 promille av deltakere med rett (personer med kollektiv beskyttelse). (Blant deltakere som kan tilbys program, 987 deltakere, deltok 12 prosent i grunnskoleopplæring).

⁴⁸ Foreløpige tall viser at 24 prosent av deltakere etter introduksjonsloven deltok i grunnskoleopplæring, mens andelen kun var 3 prosent blant deltakere etter integreringsloven.

⁴⁹ Foreløpige tall viser at 9 prosent av deltakerne med rett og plikt deltok i videregående opplæring, og 3 promille av deltakerne med rett (personer med kollektiv beskyttelse).

⁵⁰ Prosjektfinansiering foregår gjennom ulike type tilskuddsordninger, og ikke kun via IMDi's ordninger.

nasjonal samarbeidsmodell for tilrettelagt fag- og yrkesopplæring, er tiltak som på lengre sikt skal bidra til å få bedre samarbeid om flere gode fylkeskommunale tilbud tilpasset målgruppens behov.

Slutt mål for deltakere under 25 år uten utdanning på videregående nivå

Det er en målsetning i integreringsloven at deltakere under 25 år uten medbrakt utdanning på videregående nivå primært skal fullføre videregående opplæring. Tabellen under viser at slutt mål for en høy andel av målgruppen er på et lavere ambisjonsnivå: bare 38 prosent hadde slutt mål om å fullføre videregående opplæring i 2022 (foreløpige tall).

IMDi hadde opprinnelig planer om å se nærmere på kommunenes arbeid knyttet til denne målgruppen i 2022, men har måttet prioritere arbeid knyttet til ankomsten av et høyt antall fordrevne fra Ukraina.

I tillegg til de 38 prosent av deltakere under 25 år som hadde som slutt mål å fullføre videregående opplæring i 2022, hadde 23 prosent som slutt mål å fullføre *deler* av videregående opplæring. Dette innebærer at omtrent halvparten av deltakere under 25 år hadde som slutt mål å enten fullføre hele eller deler av videregående opplæring i 2022. Andelen som har som slutt mål å fullføre videregående opplæring blant de under 25 år er omtrent uendret fra 2021. I 2021 hadde 36 prosent som slutt mål å fullføre videregående opplæring, og 24 prosent hadde som slutt mål å fullføre deler av videregående opplæring.

Tabell 3-2-5. Slutt mål for deltakere med rett og plikt til introduksjonsprogram under 25 år som ikke har fullført utdanning på videregående nivå ved oppstart i introduksjonsprogram i 2021 og 2022

Slutt mål	2021		2022*	
	Antall deltakere	Andel	Antall deltakere	Andel*
Arbeid - person har ikke utdanning på videregående nivå fra før	5	4 %	21	4 %
Fullføre deler av grunnskole	15	11 %	68	13 %
Fullføre grunnskole	37	26 %	118	22 %
Fullføre videregående opplæring - under 25 år	51	36 %	206	38 %
Fullføre deler av videregående opplæring	34	24 %	123	23 %
Totalt	142	100 %	536	100 %

* Foreløpige tall

Kilde: NIR

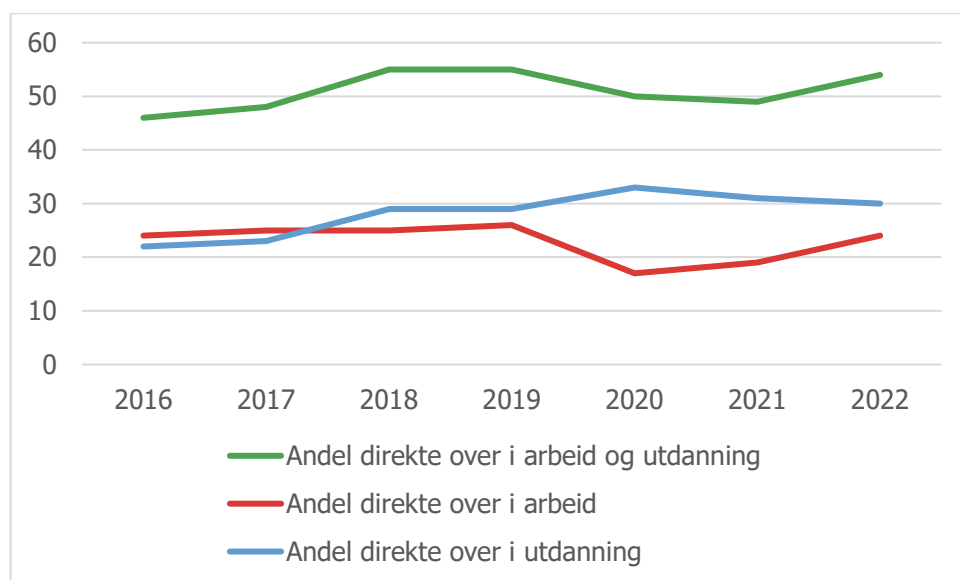
Deltakere som har avsluttet introduksjonsprogram

Sysselsatt eller i utdanning direkte etter avsluttet program i 2022

Det var færre deltakere som avsluttet introduksjonsprogrammet i 2022 enn i 2021. Foreløpige tall viser at 2 151 deltakere avsluttet programmet i 2022, mens 3 295 deltakere avsluttet i 2021.

Foreløpige tall viser at om lag 54 prosent har gått over i arbeid og/eller utdanning direkte etter avsluttet program i 2022. Resultatet i 2022 er noe høyere sammenlignet med 2021, da 49 prosent gikk direkte over til arbeid og/eller utdanning direkte etter avsluttet program.

Figur 3-2-1. Andel deltakere med overgang til arbeid og utdanning direkte etter avsluttet introduksjonsprogram. Prosent. 2016–2022 (foreløpige tall for 2022)



Foreløpige tall for 2022 viser at 30 prosent av deltakerne gikk over til videregående opplæring og høyere utdanning direkte etter avsluttet program, mens 24 prosent gikk over til arbeid. Blant de som avsluttet program i 2021 gikk 31 prosent til utdanning, og 19 prosent til arbeid. Andel med overgang til arbeid er dermed noe høyere i 2022 sammenlignet med 2021. Blant deltakere med rett til introduksjonsprogram (personer med kollektiv beskyttelse), er andel med overgang arbeid og/eller utdanning direkte etter avsluttet program 59 prosent. Disse deltakerne⁵¹ utgjør derimot en liten andel (3 prosent) av alle som avsluttet program i 2022. Årsak til at en høyere andel gikk direkte over i arbeid i 2022 enn i 2021, antas i hovedsak å skyldes lavere arbeidsledighet gjennom hele 2022 sammenlignet med 2021.⁵²

⁵¹ Blant disse utgjør kvinner 66 prosent av de som avsluttet program.

⁵² [Hovedtall om arbeidsmarkedet - nav.no](https://nav.no/hovedtall-om-arbeidsmarkedet)

Andelen kvinner som avsluttet program er høy også i 2022.⁵³ Kvinner har erfaringsmessig om lag 20 prosentpoeng⁵⁴ lavere måloppnåelse enn menn direkte etter avsluttet program.

Resultater for deltakere som har avsluttet introduksjonsprogram i 2020 - målt ett år etter avsluttet program

Tall fra SSB viser at 61 prosent av de som avsluttet introduksjonsprogram i 2020 var sysselsatt og/eller i utdanning ett år etter endt program (status per november 2021).

Det har vært en økning på fire prosentpoeng blant kvinner og to prosentpoeng økning blant menn som var i arbeid eller utdanning ett år etter å ha avsluttet programmet i 2020, sammenlignet med deltakerne som avsluttet programmet i 2019. Derimot er det samlede resultatet ett prosentpoeng lavere enn året før. Dette henger sammen med at kvinner utgjør en større andel av deltakerne som avsluttet introduksjonsprogrammet i 2020, enn i 2019. Kvinner har en lavere overgang til arbeid og utdanning enn menn.

Blant kvinner som avsluttet program i 2020 var 50 prosent i arbeid og/eller utdanning ett år etter, mens blant menn var andelen 71 prosent. Tilsvarende måling for deltakere som avsluttet program i 2019 viste for kvinner 46 prosent og for menn 69 prosent. (Kilde: SSB)

Tall fra SSB viser dermed at blant de som avsluttet programmet i 2020, var andelen som er i arbeid eller utdanning ett år etter, dvs. per november 2021, noe høyere enn blant de som avsluttet program i 2019.

IMDi antok at resultatet for 2020-kohorten ville være bedre enn for 2019-kohorten, da arbeidsmarkedet var bedre for 2020-kohorten.⁵⁵ Tallene fra SSB viser at et bedre arbeidsmarked ikke alene har medført høyere overgang til sysselsetting. Tallene viser at både blant kvinner og menn er det flere som velger å kombinere sysselsetting med utdanning.

Nasjonalt introduksjonsregister (NIR)

Kommunene bruker Nasjonalt introduksjonsregister (NIR) til å registrere enkeltpersoners deltakelse i introduksjonsprogram, opplæring i norsk og samfunnskunnskap og opplæring for

⁵³ Blant deltakere som avsluttet program i 2022 (foreløpige tall) utgjorde kvinner 57 prosent, og i 2021 utgjorde kvinner 58 prosent av de som avsluttet.

⁵⁴ Foreløpige tall viser at kvinner hadde måloppnåelse på 47 prosent i 2022, og menn 64 prosent

⁵⁵ IMDi antok et bedre resultat for 2020-kohorten selv om 2019-kohorten hadde bedre resultat direkte etter avsluttet introduksjonsprogram enn 2020-kohorten (Kilde: NIR). Denne antakelsen ble gjort med bakgrunn i at 2019 kohorten møtte et vanskeligere arbeidsmarked ett år etter, dvs. i 2020, enn hva 2020-kohorten gjorde i 2021. Situasjonen på arbeidsmarkedet, kilde: NAV:

<https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/statistikk/arbeidssokere-og-stillinger-statistikk/hovedtall-om-arbeidsmarkedet>

beboere på mottak. Data fra NIR brukes til rapportering til departementet, til publisering av statistikk og analyser av SSB og IMDi, og som grunnlag for forskning og politikkutvikling på integreringsfeltet.

IMDi har i 2022 tilpasset NIR til midlertidig regelverk for personer som har fått oppholdstillatelse etter utlendingsloven 34 (kollektiv beskyttelse), dvs. nytt kapittel 6A i integreringsloven som trådte i kraft 15. juni. Tilpasningene ble gjort i to trinn i perioden juni–august 2022. IMDi har også tilpasset NIR til ny ordning for samfunnskunnskap som trådte i kraft 1. januar 2022, som følge av ny læreplan i samfunnskunnskap for voksne innvandrere. Endringene kom på plass rett etter ikrafttredelse, dvs. medio januar 2022.

IMDis brukerstøtte mottar og besvarer henvendelser fra kommunene, som blant annet er knyttet til enkeltpersoners rettigheter og plikter etter introduksjonsloven og integreringsloven, regelverk, norsktilskudd, pålogging, tekniske feil og registreringer i NIR. IMDi mottok og besvarte rundt 4 100 skriftlige saker og 5 200 telefonhenvendelser i løpet av 2022, noe som innebærer en samlet økning i antallet henvendelser på 14 prosent fra 2021.

Jobbsjanseregister

IMDi er i ferd med å etablere et register for Jobbsjansen. Registeret skal etter planen være ferdigutviklet og satt i drift i løpet av første kvartal 2023, og IMDi planlegger nå ulike aktiviteter for innføring og gevinstrealisering av registret.

Utvikling av digital tjeneste for mangfold i arbeidslivet

I forbindelse med oppdrag nr. 2022-03: *Utvikling av en digital tjeneste for mangfold i arbeidslivet* fikk IMDi utført en konseptutredning ved hjelp av en ekstern leverandør. Utredningen ga innsikt i målgruppens behov for en digital tjeneste om mangfold i arbeidslivet, forslag til hva tjenesten kan inneholde, tekniske avhengigheter og innspill til hvordan en digital tjeneste kan utvikles for å imøtekomme behovene. IMDi har vurdert konseptutredningen opp mot en videre forståelse av målgruppens behov. Mer vekt på arbeidsgiveres rolle i integreringsarbeidet er aktualisert ved de rekordhøye ankomstene av fordrevne fra Ukraina. På bakgrunn av dette har IMDi valgt å gå videre med utvikling av en digital tjeneste for målgruppen arbeidsgivere som omfatter etnisk mangfold i arbeidslivet.

Andre ordninger og virkemidler for økt deltakelse i arbeidslivet

Tilskudd til utvikling av kommunale integreringstiltak

Formålet med tilskuddsordningen er å øke kvaliteten og bedre resultatene i kommunenes kvalifiserings- og integreringsarbeid. Tilskuddsordningen skal bidra til kunnskaps- og metodeutvikling av nasjonal interesse, med overføringsverdi til øvrige kommuner på tvers av landet. I 2022 utviklet 52 prosjekter tiltak, metoder og modeller innenfor område 1–6 av tilskuddsordningen.

Tilskuddsrammen for område 1–6 var på 50,4 mill. kroner. Søknadsbeløpet var på 60,6 mill. kroner. IMDi mottok 69 søknader, hvorav 52 søknader fikk innvilgelse, og 17 fikk avslag. Totalt innvilget tilskudd var på 44,5 mill. kroner.

Område 1–6 hadde etter søknadsbehandling i 2022 et mindreforbruk på 6,47 mill. kroner. Etter to år med pandemi hadde en høy andel av prosjektene ubrukte midler, og søkte derfor om lavere tilskuddsbeløp enn tidligere år. Videre tilfredsstilte 17 av prosjektsøknadene ikke kravene for å få innvilget tilskudd.

Nasjonal samarbeidsmodell for tilrettelagt fag- og yrkesopplæring (2022–2026)

Tilskuddsordningens område 7 disponerte 5 mill. kroner for å opprette et forsøk med tilrettelagt fag- og yrkesopplæring i tre fylker hvor samarbeid står sentralt. De tre fylkeskommunene som deltar i forsøket søkte om og fikk utbetalt, 4,4 mill. kroner i 2022. Mindreforbruket skyldes hovedsakelig at prosjektene kom sent i gang, og at forsøket dermed ikke har hatt helårsvirkning. Klassene i de tre forsøksfylkene ble etablert ved oppstart av skoleåret 2022/2023, og IMDi følger opp prosjektene gjennom månedlige digitale møter og halvårlige samlinger.

Prosjektene har med noen få unntak hatt god framdrift. Noen av prosjektene har hatt utfordringer med oppstart, i tillegg til noen avvik og forsinkelser fra opprinnelig planer grunnet presset kapasitet på hele tjenesteapparatet, på grunn av høye ankomster av fordrevne fra Ukraina. IMDi har gitt veiledning og anmodet prosjektene om å fortsette arbeidet i henhold til planene, til tross for de nevnte utfordringene.

Målet er at forsøket også skal føre til generell kunnskapsutvikling om samarbeid om tilrettelagt fag- og yrkesopplæring for voksne innvandrere. Ideas2evidence har derfor, på oppdrag av IMDi, utarbeidet en kunnskapsoppsummering som systematiserer dokumentasjon, forskning og erfaringer fra samarbeid om tilrettelagt fag- og yrkesopplæring

for voksne, med et særlig vekt på samarbeid om tilrettelagte tilbud for voksne innvandrere.⁵⁶ IMDi planlegger også en følgeevaluering av forsøket.

Tilskudd til tilrettelagt fag- og yrkesopplæring for voksne innvandrere

Målgruppen for *Tilskudd til etablering og gjennomføring av tilbud om tilrettelagt fag- og yrkesopplæring* er voksne innvandrere med rett til videregående opplæring, men som har for lave norskerferdigheter til å følge ordinær opplæring uten tilrettelegging. Rammen for tilskuddsordningen i 2022 var 15 mill. kroner og søknadssummen var 17,4 mill. kroner. 9 fylkeskommuner søkte og fikk tildelt midler.

I 2021 deltok 750 voksne innvandrere i tilbud finansiert gjennom ordningen, hvorav om lag 20 prosent var deltakere/tidligere deltakere i introduksjonsprogram. Tall for 2022 vil foreligge i en samlet tilskuddsrapportering i juni 2023.

Prosjekter som mottar tilskudd omfatter alt fra egne klasser til språkstøtte, enkelte kurs og oppfølging på læreplassen. Prosjektene tar i bruk ulike tiltak og metoder, og iverksetter i stor grad tiltak utenfor klasserommene. Noen eksempler er:

- ◆ Planmessig internt samarbeid om integrert fag- og yrkeslæring på lærestedene
- ◆ Ulike tilbud om språkstøtte
- ◆ Samarbeid med formidlere og opplæringskontor lokalt på opplæringsstedene
- ◆ Utarbeidelse av rutiner med introduksjonsprogrammene
- ◆ Karriereveiledere og innsøking til videregående opplæring
- ◆ Nettbaserte kurs i studieteknikk
- ◆ Tett oppfølging av inntektssikring for deltakerne
- ◆ Etablering av nettskole som tilbyr fjernundervisning
- ◆ Forkurs i grunnleggende digitale ferdigheter
- ◆ Bred markedsføringsstrategi for å sikre rekruttering
- ◆ Pedagogstøtte til lærestedene

Samtlige tilskuddsmottakere har tilbud innenfor *Helse- og oppvekstfag*, mens 5 av fylkene har tilbud innenfor *Bygg- og anleggsteknikk* og 5 innenfor *Restaurant- og matfag*. 3 av fylkene har tilbud innenfor *Teknologi- og industrifag*. Studieprogrammene *Informasjonsteknologi og medieproduksjon*, *Salg, service og reiseliv*, *Naturbruk og Håndverk, design og produktutvikling* er tilbudt i ett fylke.

⁵⁶ Rapport ble publisert i januar 2023 [Tilrettelagt fag- og yrkesopplæring - erfaringer fra grep og samarbeid. En kunnskapsoppsummering. | IMDi](#)

Konferanse om fag- og yrkesopplæring

IMDi arrangerte en fagkonferanse om fag- og yrkesopplæring for voksne høsten 2022. Her deltok alle fylkeskommuner, også de som ikke mottok støtte fra IMDi tilskuddordninger knyttet til fag- og yrkesopplæring. Konferansen tok for seg fullføringsreformen og ny opplæringslov, realkompetansevurdering med tolk, språkstøtte til lærebedrifter, samarbeid og generell erfaringsutveksling. Gjennom en uformell spørreundersøkelse på konferansen kom det frem at fylkeskommunene har utfordringer med rekruttering av deltakere, og de viser til at usikkerhet knyttet til livsopphold gjennom hele kvalifiseringsløpet, inklusiv eventuelle konsekvenser for oppholdstillatelse, er en vesentlig barriere. Bruk av realkompetansevurdering, spesielt med tolk, ser også ut til å være utfordrende grunnet begrenset erfaring og finansiering.

Tilskudd til norskopplæringsordningen

Tilskudd til norskopplæringsordningen skal gi et målrettet og fleksibelt norskopplæringstilbud fra godkjente private tilbydere, som et supplement til den lovfestede norskopplæringen. Ordningen skal også bidra til innovasjon i metoder for norskopplæring der frivillige organisasjoner, offentlige og private aktører samarbeider. Målgruppen for ordningen er voksne innvandrere med begrensede norskferdigheter, med behov for å lære mer norsk, uavhengig av botid i Norge og innvandringsårsak. Deltakerne av norskopplæringstilbudet får tilbud om 80–100 timer norskundervisning etter læreplanen i norsk for voksne innvandrere, og skal føre til at deltakerne på sikt når språknivå B1 eller høyere.

IMDi fordelte 30 mill. kroner over norskopplæringsordningen, noe som tilsvarer opplæringstilbud til nær 3 000 deltakere. Midlene ble tildelt 16 unike tilbydere, herunder private tilbydere, ideelle organisasjoner, og mindre tilbydere og frivillige organisasjoner. Tilbudene er fleksible og varierer fra ren nettbasert undervisning, til klasseromsundervisning og kombinasjon av disse. Det har vært en god pågang av deltakere til opplæringstilbudene. Tilbydere av norskkurs rapporterer om at flere deltakere tar norskprøve etter gjennomførte kurs, og at norskopplæringen også kan bidra til gjennomføring av videreutdanning og andre opplæringsløp, samt bidrar til å bygge nettverk og styrker deltakernes samfunns- og arbeidslivskompetanse. Rapportene viser også til individuelle forskjeller, der noen deltakere trenger flere kurs for å kunne beherske norsk på ønskelig nivå.

Følgeevalueringen av norskopplæringsordningen utført av Ideas2evidence bekrefter at mange av deltakerne har stort faglig utbytte av å delta på kursene, og at opplæringstilbudet er et viktig steg på veien mot videre kvalifisering og arbeid, i tillegg til å bidra til hverdagsintegrering.⁵⁷ Funn viser at ordningen fremstår som attraktiv blant både tilbydere og deltakere, og når ut til en variasjon av tilbydere og et mangfold av deltakergrupper. Følgeevalueringen danner, sammen med tilbakemeldinger fra tilbydere, grunnlag for

⁵⁷ [Delrapport 1: Følgeevaluering av Tilskudd til ordning med norskopplæring | IMDi](#)

kontinuerlig justering av prøveordningen. Andre delrapport fra evalueringen ble levert i september 2022, mens sluttrapporten vil foreligge i oktober 2023.

Som følge av krigen i Ukraina ble det bevilget ytterligere 50 mill. kroner til norskopplæringsordningen. IMDi lyste ut midlene i juni, og ga støtte til norskopplæring både til private tilbydere av norskopplæring og offentlige tilbydere ved eksempelvis kommunale voksenopplæringssentre. Formålet med tilleggsutlysningen er å gi et målrettet og fleksibelt tilbud om tidlig norskopplæring til flyktninger fra Ukraina, ved at disse gis tilgang til 50 timer lærerstyrt norskopplæring. Målet er at deltakerne oppnår nivå A2, og at de også skal få en viss grad av opplæring i sikkerhetskultur og den norske arbeidslivsmodellen. Midlene ble fordelt på 44 prosjekter, i alle landets fylker. Kommunale tilbydere står for 26 opplæringstilbud.

De tildelte tilskuddsmidlene anslås å nå nær 10 000 deltakere i tilskuddsperioden, hvorav ca. 8 200 deltakere får nettbasert undervisning. Tilbyderne rapporterte per oktober at totalt 7 200 deltakere er eller har vært i aktivitet på det ekstraordinære tilbudet om gratis norskopplæring. Av disse var ca. 5 400 i gang norskundervisning, mens nær 1 800 hadde gjennomført undervisning på 50 timer. Sluttrapportene for opplæringstilbudene foreligger i 2023. Også ekstraplysningen på norskopplæringsordningen evalueres av Ideas2evidence og sluttrapport vil foreligge i juli 2023.

Jobbsjansen

Formålet med Jobbsjansen er å øke sysselsettingen blant innvandrerkvinner som står langt fra arbeidsmarkedet og som har behov for kvalifisering. Det er et uttalt mål i integreringspolitikken at særlig flere kvinner kommer i jobb eller utdanning. IMDi gir tilskudd til kommunene til gjennomføring av prosjekter.

I statsbudsjettet for 2022 ble det avsatt 101,2 mill. kroner til Jobbsjansen, hvorav 91,5 mill. kroner til ordinær ordning og 9,7 mill. kroner til forsøket med per capita-finansiering.

De fleste søknadene i 2022 omhandlet videreføring fra 2021. Noen av prosjektene hadde i 2021 fått tilsagn om flerårig støtte med forbehold om Stortingets bevilgning av midler i 2022. Flere av prosjektene tilbyr langsiktige kvalifiseringsløp som dekker deltakernes behov for økt formell kompetanse. De innvilgede prosjektene har en gjennomsnittlig egenfinansiering på ca. 29 prosent.

IMDi mottok totalt 41 søknader på til sammen 173,9 mill. kroner, mens den disponible tilskuddsrammen for 2022 (med flytting av midler fra per capita-forsøket) var på 93,2 mill. kroner. Det ble innvilget tilskudd til 40 prosjekter på totalt 93,2 mill. kroner.

De fleste store og veletablerte prosjektene er i Oslo og Viken. Hovedvekten av prosjektene er organisert i NAV, og har et godt etablert samarbeid med interne og eksterne samarbeidspartnere. Individrapporteringen for 2021 viser at prosjektene tilbyr individuelt

tilpasset programinnhold, med stor variasjon i hva som tilbys og i hvilke tiltak de enkelte deltakerne gjennomfører. Programinnholdet er i tillegg svært arbeidsrettet; 90 prosent av deltakerne gjennomfører minst ett arbeidsrettet tiltak. Oppstarten av tiltak på ordinær arbeidsplass skjer også raskt. 74 prosent av deltakerne som hadde arbeidspraksis var i gang med dette mindre enn tre måneder etter oppstart i Jobbsjansen.

Til sammen har prosjektene satt seg som mål å ha ca. 1 200 deltakere i 2022. Informasjon om faktisk antall deltakere og resultater vil foreligge i mai 2023 i forbindelse med gjennomføring av individrapportering. Blant deltakere som avsluttet deltakelse i Jobbsjansesprosjekter i løpet av 2021 gikk 79 prosent over til arbeid og/eller utdanning.

IMDi oppfølging og veiledning av prosjektene

IMDi følger opp og veileder tilskuddsmottakerne for å sikre en god og effektiv forvaltning av midlene, og innhenter kunnskap på tvers av prosjektene for å videreutvikle ordningen. I 2022 arrangerte IMDi en felles nasjonal nettverkssamling for Jobbsjansen-prosjektene sammen med prosjekt som mottar tilskudd til utvikling av kommunale kvalifiserings- og integreringstiltak. I tillegg ble det avholdt seks fylkesvise oppfølgingsmøter med Jobbsjansesprosjektene, samt bilateral oppfølging av prosjektene.

Tilbakemeldingene fra kommunene viser at det er behov for kortere kvalifiseringstiltak og tettere samarbeid med arbeidsgivere. Prosjektene etterlyser i tillegg større forutsigbarhet for tildelingsrammen, og at denne bør dekke drift av prosjektene i minst 3 år.

Kunnskapsutvikling

Jobbsjansen har over flere år kunnet vise til bedre resultater enn introduksjonsprogrammet i form av direkte overgang til arbeid eller utdanning, selv om deler av innholdet og virkemidlene i ordningene sammenfallende. På bakgrunn av dette ønsket IMDi å få mer kunnskap om hvilke faktorer som forklarer resultatforskjellene mellom de to ordningene, utover individuelle egenskaper ved deltakerne. Ideas2evidence har på oppdrag fra IMDi derfor sett resultatene fra Jobbsjansen og introduksjonsprogrammet i systematisk sammenheng ved å benytte data fra flere ulike kilder.⁵⁸

Ideas2evidence har på oppdrag fra IMDi også gjennomført en analyse av individ- og projektrapporteringer i Jobbsjansen 2021,⁵⁹ noe som har vært gjennomført for hver Jobbsjansen-kohort siden 2005 til bruk i IMDis strategiske og løpende arbeid. IMDi vil videre ta hensyn til funn i rapportene i forbindelse med videreutvikling og forvaltning av både introduksjonsprogrammet og Jobbsjansen.

⁵⁸ [Resultatforskjell mellom Jobbsjansen og introduksjonsprogrammet | IMDi](#)

⁵⁹ [Individrapportering Jobbsjansen 2021 | IMDi](#)

Forsøk med per capita-modell

IMDi har satt i gang piloteringen av per capita-basert Jobbsjansen, som innebærer at kommunene gis tilskudd etter faste satser og i henhold til faktisk antall deltakere i Jobbsjansen. I 2022 er det seks kommuner⁶⁰ som har fått tilskuddsmidler etter per capita-modellen for å tilby Jobbsjansen-program for til sammen 97 deltakere.

Deltakerrapporteringen viser at 85 deltakere faktisk deltok i program i 2022. Det er 12 deltakere færre enn måltallet og innebærer et mindreforbruk av tildelte midler på ca. 1,4 mill. kroner.

Forsøket blir følgeevaluert for å belyse fordeler og ulemper sammenlignet med dagens innretning av Jobbsjansen. Målet er å få innspill som skal bidra til en mer treffsikker og effektiv tilskuddsordning.

Hovedfunnene fra oppstartsfasen viser at faste satser gir forutsigbarhet i den forstand at kommunene vet hvor mye midler de får per deltaker når de søker. Noen kommuner opplevde imidlertid at de tildelte midlene ikke dekket de faktiske utgiftene, når rekrutteringen av deltakere tar lenger tid enn planlagt. Videre har erfaringen vært at faste satser og automatisert utbetaling innebærer lavere ressursbruk på saksbehandling og beregning av tilskudd.

Kommunene opplever at per capita-finansieringsmodellen foreløpig er lite attraktiv, fordi satsene ikke i tilstrekkelig grad dekker kommunenes utgifter. Dette gjelder særlig utgifter for deltakere som skal motta 1G i stønad fra kommunen. Dette er blant annet knyttet til at deltakere i Jobbsjansen i henhold til regelverket ikke skal motta tiltakspenger fra NAV ved deltakelse i arbeidsmarkedstiltak.

Risiko knyttet til finansieringen av Jobbsjansen

Antall deltakere i Jobbsjansen ble redusert i 2021 fra 1 646 til om lag 1 200 i 2022, da tilskuddsrammen gikk ned fra 135,3 mill. kroner i 2021 til 101,2 mill. kroner i 2022. Bakgrunnen for dette var bortfall av ekstramidlene på 50 mill. kroner som ble bevilget i 2020–2021 i forbindelse med integreringspakke I og II som skulle møte konsekvensene av covid-19-pandemien. Den totale søknadssummen i 2022 var imidlertid på 173,8 mill. kroner.

Deltakere i Jobbsjansen mottar stønad fra kommuner tilsvarende folketrygdens grunnbeløp (1G) per år, så fremt de ikke mottar overgangsstønad. Jobbsjanserstønadene har over flere år delvis blitt finansiert av tilskuddet fra IMDi, og delvis ved at mange deltakere, som en del av programmet har deltatt i arbeidsmarkedstiltak og mottatt tiltakspenger fra NAV. I juni 2022 gjorde NAV presiseringer i rundskriv til arbeidsmarkedslovens § 13. Presiseringen viser til at deltakere i Jobbsjansen ikke har rett til tiltakspenger når de deltar i arbeidsmarkedstiltak,

⁶⁰ Grimstad, Færder, Ullensaker, Sandefjord, Namsos og Drammen

selv om det mange steder har vært etablert praksis å innvilge dette. I praksis fører presiseringen til en betydelig økning i kostnad per deltaker. Dette vil medføre en betydelig nedgang i antall deltakere og prosjekter. Det er en risiko for at dette kan svekke kommunenes interesse for å søke på ordningen. Samtidig er det et stort potensial når det gjelder økning av antall deltakere i Jobbsjansen, og mange kommuner opererer med ventelister for nye deltakere.

Mangfold i arbeidslivet

IMDi initierer og formidler kunnskap, utvikler og tilbyr verktøy, og deler erfaringer om hvordan virksomheter kan øke det etniske mangfoldet gjennom rekruttering. IMDi formidler også kunnskap om hvordan mangfoldsledelse kan bidra til merverdi for virksomheter.

Målgruppen er arbeidsgivere i offentlig og privat sektor, og partene i arbeidslivet. IMDis innsats skal bidra til å øke rekrutteringen og sikre bærekraftig tilknytning til arbeidslivet for innvandrere, god bruk av innvandreres kompetanse i arbeidslivet, samt økt bevissthet hos arbeidsgivere om etnisk mangfold som en ressurs. Formålet er å bidra til et mer inkluderende, rettferdig og bærekraftig arbeidsliv, uten diskriminering.

IMDis tiltak og virkemidler på mangfoldsfeltet består av Mangfoldsprisen, tilskuddsordning for økt etnisk mangfold i arbeidslivet, veiledningstjeneste for arbeidsgivere, samt kunnskapsutvikling om mangfold i arbeidslivet.

Mangfoldsprisen

I 2022 ble Mangfoldsprisen gjeninnført som en del av regjeringens integreringsstrategi, for å stimulere arbeidsgivere til økt bevissthet om etnisk mangfold som ressurs. Formålet med prisen er å fremme etnisk mangfold og bedre bruk av innvandreres kompetanse, og å øke rekrutteringen av innvandrere i arbeidslivet gjennom å løfte fram de gode eksemplene på etnisk mangfold i arbeidslivet som kan inspirere andre. I 2022 ble antall regionale juryer redusert fra 6 til 3, og antall regionale priser ble redusert fra 22 til 6.

De regionale juryene bestod av representanter fra fylkeskommunene, NAV, partene i arbeidslivet og regionale og lokale næringsforeninger. Det ble kåret to vinnere per region, én fra hver av prisens to virksomhetskategorier som er inndelt i *små virksomheter* (inntil 19 årsverk) og *mellomstore og store virksomheter*. De regionale prisene ble delt ut i løpet av høsten 2022 med oppmøte hos vinnervirksomhetene. IMDi og juryledere var til stede ved alle prisutdelingene. De regionale vinnerne kjempet deretter om å vinne nasjonale priser for hver av de to kategoriene. I tillegg ble *Årets mangfoldsvirksomhet* delt ut til én av de to vinnerne.

Totalt ble ca. 220 virksomheter fra hele landet foreslått som kandidater til regionale priser. De 6 regionale vinnerne gikk videre til å konkurrere om de nasjonale prisene. Kriteriene for å motta prisen var god bruk av innvandreres kompetanse, etnisk mangfold på virksomhetens

ulike nivåer og kategorier, samt strategisk arbeid for å øke det etniske mangfoldet i virksomheten.

I kategorien *små virksomheter* var den nasjonale vinner Avdeling Blåveis v/ Andebu bo- og behandlingssenter, Sandefjord kommune (Vestfold og Telemark). I kategorien *mellomstore og store virksomheter* var den nasjonale vinner Natre Vinduer avdeling Hemnes (Nordland), som også fikk prisen for årets mangfoldsvirksomhet.

Prisen og vinnere har vært bredt omtalt i lokale og regionale medier (radio og aviser) samt på hjemmesider til næringsforeninger, kommuner, arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjoner og bransjeorganisasjoner. I tillegg til tradisjonelle medier har prisens egen nettside⁶¹ og kommunikasjon via sosiale medier som LinkedIn, Facebook og Instagram bidratt ytterligere til oppmerksomhet og informasjon om etnisk mangfold som en ressurs i arbeidslivet.

Mangfoldskonferansen 2022 – Ut av komfortsonen og inn i fremtiden

Den 1. desember 2022 arrangerte IMDi for første gang *Mangfoldskonferansen – Ut av komfortsonen og inn i fremtiden*, for å skape et møtested for IMDi og private og offentlige virksomheter. Konferansen vektla å gi tips og kunnskap om hvordan å gå frem for å lykkes med inkluderende rekruttering og å vise hvordan inkluderings tiltak henger sammen med bærekraft og kan gi virksomheter langsiktige fortrinn. Konferansen var også arenaen for utdeling av Mangfoldsprisen. Målgruppen for konferansen var HR, personalledere, mellom- og toppledere i offentlig og private virksomheter, samt andre interesserte i temaet mangfold i arbeidslivet. Arrangementet var fullbooket med om lag 230 deltakere. Ca. 2/3 av de fremmøtte var ledere innen private og offentlige virksomheter.

Tilskudd til tiltak for økt etnisk mangfold i arbeidslivet og veiledningstjeneste

Tilskudd til tiltak for økt etnisk mangfold i arbeidslivet ble innvilget for 16 av 32 søkervirksomheter i 2022. Tilskuddet ble fordelt på 13 store og 3 mellomstore virksomheter, og henholdsvis 10 private, 4 kommunale og 2 ideelle virksomheter. Mangel på små virksomheter som møter tilskuddskriteriene kan skyldes at små virksomheter har mindre mulighet til å omfordele ressurser internt til andre formål enn tjeneste- og vareproduksjon. Foreløpige funn i en kommende rapport fra FAFO om arbeidsgiveres holdninger til etnisk

⁶¹ [Mangfoldsprisen](#)

mangfold gir støtte til dette.⁶² IMDi vil ta dette opp med arbeidsgiverorganisasjonene i 2023, for å diskutere strategier for å foreslå og formidle realistiske tiltak for små virksomheter.

IMDi arrangerte en nettverkssamling for tilskuddsmottakerne høsten 2022. Samlingen ga tilskuddsmottakerne mulighet til å ta opp og dele konkrete erfaringer og løsninger, og ga virksomhetene en mulighet til å drøfte reelle effekter av tiltakene. IMDi vil fortsette med å invitere til nettverkssamlinger i 2023.

Veiledningstjenesten for arbeidsgivere har i tillegg til oppfølging og veiledning overfor tilskuddsmottakere bestått av fagsider om mangfold i arbeidslivet på imdi.no. Funn i følgeevalueringen av IMDis tiltak for økt etnisk mangfold i arbeidslivet viser at nettsidene er lite kjent og lite brukt.

IMDi ønsker i 2023 i større grad å formidle de gode eksemplene fra tilskuddsmottakerne, og produsere flere artikler og innlegg om beste praksis. Opprettelse av en ny digital tjeneste for arbeidsgivere kan bidra i dette arbeidet (se nærmere omtale under *Utvikling av digital tjeneste for mangfold i arbeidslivet*). Det er fortsatt behov for å gjøre IMDis tiltak og virkemidler kjent for flere i målgruppen.

Kunnskapsutvikling (FoU) om etnisk mangfold i arbeidslivet

Rapport fra FoU-prosjektet *Sammenhenger mellom etnisk mangfold og lønnsomhet i norske virksomheter* ble lansert 29. mars 2022.⁶³ Rapporten er på bakgrunn av omfang, grundige kunnskapsoppsummering og empiri beskrevet som banebrytende forskning i norsk sammenheng.

IMDi publiserte i samarbeid med det statlige mangfoldsnettverket rapporten *Mangfold i statlig sektor* 14. september.⁶⁴ Rapporten viser at staten har kommet et stykke på vei, men at det er et godt stykke igjen å gå før politiske mål om mangfold er innfridd. Rapporten gir oss et nytt og viktig kunnskapsgrunnlag for å styrke mangfoldsarbeidet i statlig sektor.

I 2021 ble det i tillegg iverksatt en følgeevaluering av IMDis tiltak og virkemidler for økt etnisk mangfold i arbeidslivet.⁶⁵ IMDi mottok delrapport 1 i desember. Rapporten viser blant annet en svak forbedring i kjennskapen til Mangfoldsprisen, samt en beskjeden økning i kjennskap til veiledningstjenesten og tilskuddsordningen. Rapporten bidrar med konstruktive oppsummeringer og nyttig innsikt i praktisk mangfoldsarbeid i norske virksomheter.

⁶² [Arbeidsgivere er positive til etnisk mangfold, men skeptisk til å endre egen praksis | IMDi](#)

⁶³ [Sammenhenger mellom etnisk mangfold og lønnsomhet | IMDi](#)

⁶⁴ [Mangfold i statlig sektor | IMDi](#)

⁶⁵ Oppdraget utføres av NTNU Samfunnsforskning i samarbeid med Oxford Research AS og varer til 2024.

Tilskudd til frivillige organisasjoner 2022

IMDi forvalter tilskudd som skal styrke frivillige organisasjoners rolle i arbeid med inkludering og integrering



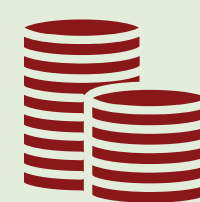
128 mill. kr

Tilskudd til
integreringsarbeid
i regi av frivillige
organisasjoner,
forvaltet av IMDi og 40
kommuner med høy
innvanderandel



38 mill. kr

Tilskudd til
**drift av 14 nasjonale
ressursmiljø**
på integreringsområdet



45 mill. kr

Ekstraordinært tilskudd til
**integreringstiltak rettet
mot fordrevne fra
Ukraina**

Arbeid mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold 2022



IMDi har
59 minoritetsrådgivere
som jobber i videregående
skoler (o.a.)



Minoritetsrådgiverne har gitt
råd og veiledning i
950 saker



IMDis fagteam for forebygging av
negativ sosial kontroll og
æresrelatert vold har gjennomført
69 kompetansehevingsoppdrag



4 integreringsrådgivere
som dekker **8 land**
har gitt råd og veiledning i
235 saker

3.3 Innvandrere har høy deltakelse i samfunnsliv

Et hovedmål i integreringspolitikken er at innvandrere har høy deltakelse i samfunnsliv og lever frie liv. Sivilsamfunnet og særlig frivillige organisasjoner er viktige og nødvendige bidragsytere når det gjelder å oppfylle målet om et inkluderende samfunn for alle. Strategien *Hverdagsintegrering – Strategi for å styrke sivilsamfunnets rolle på integreringsfeltet (2021–2024)* har i 2022 gitt retning for mye av IMDi arbeid på feltet.

Frivilligheten spiller viktige roller som brobyggere, informasjonsformidlere og som tilretteleggere for inkluderende møteplasser. Mange aktiviteter og møteplasser i regi av frivilligheten realiseres gjennom en ulike tilskuddsordninger rettet mot frivillige organisasjoner, lokale lag og foreninger. Som forvalter av disse ordningene har IMDi bilateral kontakt med samtlige tilskuddsmottakere. IMDi har i 2022 arbeidet for økt kvalitet i tilskuddsordningene gjennom grundigere dokumentasjon og standardisering. IMDi legger særlig vekt på godt samarbeid med de 40 kommunene som forvalter tilskudd til lokale tiltak, og med de 10 landsdekkende organisasjonene vi har intensjonsavtale med. Fra 2022 har vi også prioritert å arbeide særskilt overfor 9 små og nystartede organisasjoner som vi søker å løfte frem som aktører på integreringsfeltet.

IMDi har ansvar for oppfølging, samordning og videreutvikling av de særlige hjelpetjenestene i arbeidet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. IMDi minoritetsrådgivere, faglig oppfølging av integreringsrådgivere på utvalgte ambassader, kompetanseheving og samarbeid med kommuner, fylkeskommuner, sektormyndigheter, frivillige organisasjoner og andre skal bidra til at innvandrere lever frie liv. IMDi arbeid i 2022 har knyttet seg til råd og veiledning til utsatte barn og unge slik at de kan få nødvendig hjelp, og til kompetanseheving av skoler og hjelpeapparat.

Styrke sivilsamfunnets rolle på integreringsfeltet

IMDi har iverksatt og gjennomført flere tiltak i regjeringens strategi *Hverdagsintegrering – Strategi for å styrke sivilsamfunnets rolle på integreringsfeltet (2021–2024)*. Strategiens tiltak har som mål å bidra til å øke deltakelsen i sivilsamfunnet blant barn, unge og voksne med innvandrerbakgrunn, løfte og støtte sivilsamfunnets innsats for integrering og utvikle bedre samarbeid og rammevilkår. To år inn i strategiperioden har de betydelig økte rammene til frivillig innsats på integreringsfeltet fått virkning i form av økt frivillig aktivitet, kunnskapsutvikling og erfaringsdeling. Strategien har også bidratt til flere og sterkere kommunale og frivillige aktører på feltet, og nye regionale arenaer hvor sivilsamfunn og myndigheter møtes.

Sett i lys av det økte behovet for frivillig innsats på feltet, først covid-19-pandemien og deretter flyktningeankomstene som følge av krigen i Ukraina, er IMDi erfaring at strategien har bidratt til å realisere uvurderlige ressurser i sivilsamfunnet.

Strategien har lagt til rette for betydelig kunnskapsproduksjon, økt kunnskapsformidling og -læring om kjennetegn ved sivilsamfunnet og dets rolle på feltet. Dette arbeidet vil fortsette også i 2023. Gjennom strategien har IMDi for første gang opprettet et panel som skal sikre langsiktig medvirkning fra unge innen sivilsamfunnets rolle på integreringsfeltet, og for arbeidet med negativ sosial kontroll.

IMDi lanserte i 2021 en idébank kalt *Lær fra andre*⁶⁶ for formidling av god praksis fra blant annet sivilsamfunn og kommuner i integreringsarbeid. Utviklingsoppdraget *Kampanje og filmer*, ga en serie filmer som løfter fram sivilsamfunnets rolle i integreringsarbeidet. Filmene fremhever betydningen av frivillige organisasjoner og kommunenes tilrettelegging for samarbeid med sivilsamfunnet. Filmene ble i 2022 sett av 4 000 personer. Som del av oppdraget utviklet IMDi nettsiden *Hverdagsintegrering i praksis*,⁶⁷ med tips, råd og informasjon til kommuner og frivillige organisasjoner for økt samarbeid. IMDi har også lagt til flere eksempler i idébanken, og gjort den mer brukervennlig. Film når et bredere publikum enn nettartikler, så på oppdrag fra IMDi laget Fieldwork ti filmer om vellykkede integreringsprosjekter i regi av frivillige organisasjoner, som vil publiseres på idébanken i første kvartal i 2023.

På oppdrag fra IMDi leverte Agenda Kaupang og Ideas2Evidence rapporten *Frivillige organisasjoner og integrering. Utredning av kompetansesenter for frivillig innsats*. Formålet var å utrede behov for kompetansesentre og kompetansemiljø, som støtter opp om aktører i sivilsamfunnet på integreringsfeltet. Utredningen vurderer hvordan ulike former for kompetansesentre og kompetansemiljø kan dekke behovene sivilsamfunnet har på de ulike forvaltningsnivåene. Utredningen viser at frivillige organisasjoner har behov for mer støtte i form av veiledning, kompetansebygging, erfaringsdeling og kunnskap på integreringsfeltet for at de skal kunne styrke sin rolle og supplere det kommunale integreringsarbeidet. Rapportens hovedanbefaling er å benytte og videreutvikle samarbeid mellom eksisterende aktører på feltet. IMDi anbefales å styrke sin rolle som nasjonalt kompetansesenter for frivillig innsats på integreringsfeltet, da som koordinerende og samordnede aktør. IMDi vil arbeide videre med anbefalingene i 2023.

På oppdrag fra IMDi har NORCE i samarbeid med NIBR forsket på innvandreres deltakelse i sivilsamfunnet. Rapporten *Innvandrerperspektiv på sivilsamfunnsdeltakelse. Ulike innvandrergruppers opplevelse av barrierer og suksessfaktorer for deltakelse* viser at tidligere erfaringer med sivilsamfunn og frivillighet har stor innvirkning på hvordan ulike

⁶⁶ [Lær fra andre](#)

⁶⁷ [Hverdagsintegrering i praksis | IMDi](#)

innvandrergupper forstår frivillighet i Norge og betydningen av frivillig engasjement.⁶⁸ Arbeid kan både fremme og hemme deltakelse i frivilligheten, og innstramminger i regelverket for oppholdstillatelser har hatt stor innvirkning på innvandreres sivilsamfunnsdeltakelse. Manglende språkkunnskap fremheves som en viktig barriere. Eksempler på suksessfaktorer for deltakelse er svært ulike og samtidig konkrete. NORCEs forskning bekrefter at pandemien både begrenset aktivitetsnivået i frivilligheten og førte til et tap av integreringsarenaer, samtidig som flere organisasjoner med hell forsøkte seg på nye digitale plattformer og for øvrig ble engasjert i myndighetenes informasjonsarbeid under pandemien. IMDi har benyttet funn fra forskningen i arbeidet med ny veileder til offentlige virksomheter om tilpasset og tilgjengelig informasjon til personer med innvandrerbakgrunn som lanseres i 2023. Rapporten fra NORCE lanseres og følges opp videre i 2023.

Ungdomspanel

Ungdomspanelet er etablert som ledd i sivilsamfunnsstrategien for å legge til rette for at ungdom kan medvirke i beslutningsprosesser, delta som reelle aktører i evalueringen av strategiarbeidet og gi innspill til myndighetenes integreringsarbeid. Panelet består av 13 unge mellom 15 og 23 år, som gjenspeiler ungdomspopulasjonen i Norge med hensyn til mangfold og geografisk tilhørighet. Panelet ble konstituert og hadde sin første samling i desember, hvor ungdommene fikk opplæring i rollen som paneldeltakere og ga innspill til ny handlingsplan mot rasisme og diskriminering omtalt i Hurdalsplattformen.

Regionale integreringskonferanser

IMDi arrangerte tre regionale integreringskonferanser med formål om å skape møteplasser mellom lokale og regionale frivillige organisasjoner og myndigheter. Konferansene ble avholdt i Trøndelag, Nordland og Agder med bidrag fra kommuner, fylkeskommuner og frivillige organisasjoner, herunder innvandrerorganisasjoner. Gjennomgående tema for konferansene var innvandreres opplevelser av tillit, deltakelse og diskriminering, innvandrerorganisasjoner som viktige integreringsaktører, barrierer for deltakelse i frivillighet og arbeid mot rasisme og diskriminering. Evalueringen viser at konferansene ble verdsatt av deltakerne, og fungerte som arena for lokal og regional nettverksbygging. Konferansene er et tiltak i sivilsamfunnsstrategien, og vil arrangeres årlig ut strategiperioden (2024).

⁶⁸ [Innvandrerperspektiv på sivilsamfunnsdeltakelse- ulike innvandrergupper opplevelse av barrierer og suksessfaktorer for deltakelse | IMDi](#)

Intensjonsavtaler med landsdekkende frivillige organisasjoner

Intensjonsavtalene understøtter samarbeidet mellom IMDi og organisasjonene gjennom å bidra til integrering av voksne, barn og unge med innvandrerbakgrunn og øke deltakelsen av voksne, barn og unge med innvandrerbakgrunn i frivillig organisasjonsliv lokalt og sentralt.

IMDi har fornyet intensjonsavtale med ni landsdekkende frivillige organisasjoner for perioden 2022–2024.⁶⁹ I tillegg har IMDi inngått intensjonsavtale med Landsrådet for norske ungdomsforeninger (LNU) for samme periode. Avtalene har fokus på økt mangfold innad i organisasjonene, samt økt mangfoldig rekruttering av frivillige inn i organisasjonene.

IMDi ønsker tettere dialog med organisasjonene, både bilateralt og i fellessamlinger. Hovedtema i årets dialog var rekruttering av personer med innvandrerbakgrunn, og bidrag ved ankomst av flyktninger. Organisasjonene ønsker tydelig kontaktinformasjon i kommunene angående samarbeid rundt mottak, bosetting og integrering av flyktninger. Organisasjonene melder om svært stor aktivitet i forbindelse med Frivillighetens år.

Integreringskonferansen

Den nasjonale integreringskonferansen er en viktig del av regjeringens arbeid på integreringsfeltet. Formålet med konferansen er å gi innvandrerorganisasjoner, innvandrerråd og andre som jobber med integrering av innvandrere anledning til å fremme synspunkter og innspill til regjeringen. IMDi bistår Arbeids- og inkluderingsdepartementet med praktisk tilrettelegging og samler inn relevante innspill i forkant.

Regjeringens integreringskonferanse ble arrangert i oktober med tema arbeidsinkludering og utvikling av sterkere fellesskap. Konferansen ble planlagt under den pågående krigen i Ukraina, noe som preget integreringsfeltet sterkt. Konferansen satte derfor søkelys på integrering av flyktninger fra Ukraina og andre land, samt ettervirkningene av covid-19-pandemien på innvandreres deltakelse i arbeidslivet. Det var 164 deltakere på konferansen fra innvandrerorganisasjoner, innvandrerråd, andre frivillige organisasjoner, ansatte i offentlige instanser, stortingsrepresentanter og næringsliv. Over 500 fulgte strømmingen eller så opptaket i ettertid, i tillegg til at opptaket hadde rundt 1 000 visninger på sosiale medier.

⁶⁹ [Oversikt over organisasjoner med intensjonsavtale](#)

Tilskuddsordninger til frivillige organisasjoner

Frivillige organisasjoner, lokale lag og foreninger tilbyr til sammen et mangfold av ulike integreringstiltak, som utgjør et viktig supplement til kommunenes integreringsarbeid. Frivillige organisasjoner kan søke IMDi om tilskudd til ulikt integreringsarbeid. Noen av ordningene er søkbare, mens andre tildeles til organisasjoner over statsbudsjettet.

IMDis vurdering av måloppnåelse for tilskuddsordningene er basert på dialog og tilbakemeldinger fra tilskuddsmottakere gjennom 2022, samt sluttrapporteringer fra 2021. Ytterligere beskrivelser av tiltak, med vurderinger av ordningenes resultat- og måloppnåelse vil oversendes i rapport om bruk av tilskuddsmidler på post 71 og post 73 sommeren 2023.⁷⁰

Tabell 3-3-1. Tilskuddsordninger og enkelttilskudd til frivillig virksomhet (kap. 670, post 71 og post 73). Støttebeløp 2020–2022 i mill. kroner.

Tilskuddsordninger og enkelttilskudd til frivillig virksomhet	Innvilget beløp i 2020	Innvilget beløp i 2021	Innvilget beløp i 2022
Post 71 - Tilskudd til integreringsarbeid i regi av frivillige organisasjoner (forvaltet av IMDi og 40 utvalgte kommuner)	83,3	106,2	127,6
Post 71 - Tilskudd til integreringsarbeid i regi av frivillige organisasjoner, ekstraordinær tilleggsutlysning - fordrevne fra Ukraina, hvorav 30 mill. kroner til lokale tiltak og 15 mill. kroner til språktrening			45,0
Post 71 - Tilskudd til informasjonstiltak for innvandrerbefolkningen i regi av frivillige organisasjoner ifb. koronapandemien	19,6	40,0	20,0
Post 71 - Tilskudd til drift av nasjonale ressursmiljø (øremerket tilskudd i statsbudsjettet til navngitte organisasjoner)	42,1	37,5	37,5
Post 73 - Øremerket enkelttilskudd til navngitte organisasjoner i statsbudsjettet	11,76	12,8	11,8
Sum	156,8	197,1	241,9

⁷⁰ Sluttrapporter for tilskuddsmottakere i rapporteringsåret 2022, foreligger først våren 2023.

Nasjonale ressursmiljø på integreringsfeltet

Driftsstøtten på 37,5 mill. kroner ble fordelt på 14 nasjonale ressursmiljø.⁷¹ Det er Stortinget som vedtar hvilke organisasjoner som mottar tilskuddet.⁷² Formålet er å bidra til bedre kunnskap om integrering i befolkningen. Dette omfatter kunnskap om muligheter og utfordringer ved integreringsprosessen, økt tillit og tilhørighet til det norske samfunnet blant innvandrere og barna deres, og økt deltakelse og representasjon blant innvandrere og deres barn på ulike samfunnsarenaer.

Nasjonale ressursmiljø tilbyr råd og veiledning som supplerer det offentlige tjenestetilbudet. Eksempler her er rettshjelp, språkkurs og arbeidskvalifiserende tiltak, som bidrar til å bygge ned barrierer for brukernes deltakelse i arbeids- og samfunnsliv. Enkelte ressursmiljø tilbyr også krise- og konflikthåndtering. Dette rettes mot enkeltindivider og grupper utsatt for diskriminering, utenforskap, og vold i nære relasjoner.

I tillegg til organisasjonenes ordinære aktivitetstilbud, etablerte flere ressursmiljø tilbud til ukrainske flyktninger. Eksempler er Caritas Norges nasjonale veiledningstjeneste for ukrainere, som var operativ like etter krigsutbruddet, og NOAS' informasjons- og veiledningstjeneste som bisto ukrainere med juridiske og praktiske spørsmål, om plikter og rettigheter.

Tilskudd til integreringsarbeid i regi av frivillige organisasjoner

Gjennom tilskuddsordningen *Integreringsarbeid i regi av frivillige organisasjoner* kan frivillige organisasjoner, ideelle aksjeselskap og sosiale entreprenører få til prosjekt, enkelttiltak, aktiviteter og drift. Formålet med tilskuddsordningen er å øke arbeids- og samfunnslivsdeltakelsen blant innvandrere og deres barn.

IMDi ga om lag 30 prosent av tilskuddet til nasjonale prosjekter,⁷³ og søkte å sikre variasjon i mottakere slik at organisasjonene som mottar støtte både er landsdekkende frivillige

⁷¹ Organisasjoner som fikk støtte er: Selvhjelp for innvandrere og flyktninger (SEIF), Antirasistisk senter (ARS), Minotenk – Minoritetspolitisk tenketank, MiRA - Ressurscenter for innvandrere- og flyktningkvinner, Norsk Organisasjon for Asylsøkere (NOAS), Organisasjonen Mot Offentlig Diskriminering (OMOD), Caritas Norge, LIM – Ligestilling, integrering, mangfold, Stiftelsen Fargespill, Samora, Utrop, Kristent Interkulturelt Arbeid (KIA), Bydelsmødre og Multikulturelt Initiativ- og Ressursnettverk.

⁷² For oversikt over vedtatte beløp til nasjonale ressursmiljø 2022: [Tilskudd til nasjonale ressursmiljø på integreringsfeltet | IMDi](#)

⁷³ Med nasjonale prosjekter menes prosjekter i regi av sentralleddet i landsdekkende frivillige organisasjoner, prosjekter som skal utvikle metoder, samarbeidsformer og erfaringsdeling som har overføringsverdi til andre geografiske områder og organisasjoner samt tiltak som skal nå bredt ut til målgrupper over hele landet.

organisasjoner, innvandrersorganisasjoner og organisasjoner som ønsker å skalere opp sin virksomhet til nye steder i landet.

For å sikre økt frivillig aktivitet i flere kommuner og områder gjennom lokale integreringsprosjekter ble antall kommuner med høy innvanderandel som forvalter tilskudd doblet fra 20 i 2021 til 40 i 2022. IMDi tildelte om lag 70 prosent av midlene til de utvalgte kommunene, en økning fra om lag 60 prosent i 2021. IMDi veileder kommunene som forvalter tilskuddsordningen, og legger til rette for erfaringsdeling mellom stat, kommune og frivilligheten. IMDi erfarer at samarbeidet bidrar til å styrke frivilligheten lokalt, og bidrar til økt kompetanse og erfaringsdeling mellom kommunene og IMDi.

IMDi erfarer at det tar tid for nye kommuner å bygge opp et godt samarbeid med frivilligheten og forvalte tilskuddsmidlene. Riksrevisjonen har gjennomført stikkprøvekontroll av tilskudd rettet mot frivillige organisasjoner fra tre direktorater, herunder IMDi.⁷⁴ Riksrevisjonen finner at når tilskuddsforvaltningen er delegert til kommunene som i dette tilfellet, er det krevende å få en lik forvaltningspraksis og rapportering. IMDi følger opp Riksrevisjonens anbefalinger også i 2023.

Tabell 3-3-2. Tilskudd til integreringsarbeid i regi av frivillige organisasjoner. Støtte fra IMDi til prosjekter etter delmål for ordningen. Støttebeløp og andel av bevilgning 2020–2022.

Delmål for ordningen	2020		2021		2022	
	Tildelt (i mill. kroner)	Andel	Tildelt (i mill. kroner)	Andel	Tildelt (i mill. kroner)	Andel
Del A: Stimulere til felleskap, tillit og tilhørighet i lokalsamfunn	7,9	29 %	11,6	26 %	13,1	36,5 %
Del B: Øke kunnskapen om det norske samfunnet og styrke kvalifiseringen for arbeid eller utdanning	9,5	36 %	21,9	49 %	13,1	36,5 %
Del C: Forebygge negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse	9,2	35 %	11,3	25 %	9,9	27 %
Totalt	26,8	100 %	44,9	100 %	36,3	100 %

IMDi har i tillegg fordelt midler til 40 utvalgte kommuner for videretildeling til lokale prosjekter, 89 mill. kroner i 2022. I tillegg har IMDi tildelt 0,5 mill. kroner i driftstøtte til regionale innvandrersorganisasjoner, 0,9 mill. kroner til små og nystartede organisasjoner og satt av 0,9 mill. kroner til klagebehandling.

Midlene blir i hovedsak fordelt til prosjekter under ordningens tre delmål. I tillegg gis det driftstøtte til lokale og regionale innvandrersorganisasjoner. Driftstøtten bidrar til økt

⁷⁴ Riksrevisjonen (2022). *Revisjonsrapport for 2022 om tilskudd til organisasjoner*. [Rapportert i Dokument 1 \(2022–2023\) \(riksrevisjonen.no\)](#)

inkludering og representasjon for innvandrerbefolkningen, og IMDi vurderer støtten som et positivt tiltak for å styrke innvandrerorganisasjonene og deres rolle på feltet.

Deltakelsen i frivillige organisasjoner og sivilsamfunnet er lav blant noen grupper av innvandrere. Økt kontakt mellom mindre organisasjoner og etablerte, større organisasjoner kan øke organisasjonenes kompetanse og potensiale for integrering, øke kontakten med lokalmiljø og utvide nettverksbyggingen. IMDi iverksatte derfor en prøveordning for små og nystartede organisasjoner på integreringsfeltet med tildeling av treårig støtte til ni utvalgte organisasjoner og deres mentorer. Prøveordningen vil følgeevalueres av NTNU.

Utover prøveordningen med støtte fra IMDi til 9 små og nystartede organisasjoner på integreringsfeltet, fikk 147 lokale innvandrerorganisasjoner driftsstøtte fra kommunene.

Under delmål A *Stimulere til fellesskap, tillit og tilhørighet i lokalsamfunn for innvandrere og øvrig befolkning, herunder arbeid mot rasisme og diskriminering og for mangfold i lokalsamfunn* fikk 33 nasjonale prosjekter støtte av IMDi, mens 477 lokale prosjekter fikk støtte fra kommunene. Støtten skaper felles møteplasser mellom innvandrere og den øvrige befolkningen. Eksempler på prosjekter som fikk støtte er *Hverdagsintegrering med Norges Frivillighetssentraler* som bidrar til økt deltakelse blant innvandrere i frivilligheten og samfunnslivet øvrig, og *Redd Barnas Integrering og frivillighet – rett til lek og fritid*, som bidrar til fellesskap ved å skape en inkluderende fritidsarena for barn og voksne med asyl – og flyktningsbakgrunn.

Ni prosjekter mot rasisme og diskriminering fikk støtte. Et eksempel er Røde Kors sin *Flyktningsguide*, hvor organisasjonen arbeider mot rasisme og diskriminering med holdningsskapende arbeid. IMDi erfarer at flere organisasjoner ønsker å jobbe med tematikken, men at flere som søker om støtte ikke arbeider direkte rettet mot målgruppen og dermed ikke kvalifiserer for støtte.

IMDi tildeler også støtte til aktiviteter på asylmottak som er utenfor de 40 kommunene som forvalter tilskuddsmidler.

Under delmål B *Øke kunnskapen om det norske samfunnet og styrke kvalifisering for arbeid eller utdanning blant innvandrere* fikk 34 nasjonale prosjekter støtte fra IMDi, mens 219 lokale prosjekter fikk støtte fra kommunene. Prosjektene som har fått støtte vurderes å bidra til økt arbeids- og samfunnslivsdeltakelse ved å styrke målgruppens forutsetninger til å delta gjennom økt kunnskap om norske samfunnsforhold og arbeidsliv, direkte praktisk erfaring samt bedre språkferdigheter. Flere prosjekter har også konkrete målsetninger om å bidra til at deltakere kommer ut i arbeid, og ved å rekruttere flere prosjektdeltakere som frivillige i organisasjonene.

IMDi ga støtte til 16 nasjonale prosjekter som omfatter arbeidsrettede tiltak. Et eksempel er prosjektet *Krysskulturelt mangfold i arbeidslivet* der organisasjonen NewUse jobber med å kartlegge, lære opp og undervise innvandrer menn og unge i håndverksarbeid.

IMDi ga støtte til 26 nasjonale prosjekter som bidrar til økt kunnskap om det norske samfunnet. Eksempler er veiledningssentre, nettsteder, podkaster o.l. som gir informasjon om rettigheter og plikter, offentlige tjenester og tilbud samt lokalt frivillig organisasjonsliv.

IMDi ga støtte til 11 nasjonale prosjekter som tilbyr frivillig norsktrening. Treningen kombineres ofte med andre aktiviteter, og det er i hovedsak større organisasjoner som har fått støtte. Se også omtale av norsk- og engelsktreningsprosjekter som fikk tildelt støtte under den ekstraordinære utlysningen av midler til frivillige organisasjoner rettet mot fordrevne fra Ukraina. Tilbud om norsktrening i regi av frivillige organisasjoner kan ses i sammenheng med tilbud gitt under *Tilskudd til norskopplæringsordningen* i kap. 3.2.

4 frivillige organisasjoner har på oppdrag fra IMDi gitt opplæring til frivillige norsktrenere og gjort Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir) sin side om norsktrening bedre kjent.⁷⁵ Organisasjonene har gjennomført fire webinarer med ulike temaer med det formål å skape en arena hvor frivillige kan ta imot pedagogisk veiledning og reflektere over arbeidsmåter innen norsktrening. Webinarene har vært godt markedsført på sosiale medier, organisasjonenes nettsider og i interne kanaler. Flere av organisasjonene har supplert webinarene med fysiske samlinger, og dermed løftet frem arbeidet med norsktrening internt. Organisasjonene rapporterer om at webinarene er avspilt 1 935 ganger, og at om lag 140 har deltatt på fysiske samlinger om norsktrening. Tilbakemeldinger tyder på at deltakerne opplevde webinarene som nyttige, noen som understrekes ved at webinarene har blitt gjenbrukt ved flere anledninger. Samtlige organisasjoner mener at samarbeidet om webinarene har vært nyttig, særlig det å dele erfaringer om organisering og gjennomføring av norsktrening. Flere organisasjoner ønsker å videreføre et samarbeid om norsktrening.

Under delmål C *Forebygge negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse, og styrke likestilling mellom kjønnene*, inngår også mentortilbud til utsatte personer med innvandrerbakgrunn som har måttet bryte med familie og nettverk. 22 nasjonale prosjekter ble støttet fra IMDi, mens 96 lokale prosjekter fikk støtte fra kommunene. Det ble også gitt støtte til tiltak for likestilling og likeverd mellom kjønn. Minoritetsrådgivere har deltatt og/eller initiert møter med flere av organisasjonene som fikk tilskuddsmidler fra IMDi på skoler de tilhører.

Flere prosjekter ble videreført fra 2021 og omfattet blant annet utvikling og utprøving av materiell. Utvalgte eksempler er *Beatus Cras* som har utviklet og gjennomført kurs og samtalegrupper for polske kvinner, bedre integrering med majoritetsbefolkningen, styrket nettverk og deltakelse i arbeids- og samfunnsliv. Et annet eksempel er *Clap Along* som forebygger og bekjemper kulturehabilitering for somaliske barn og ungdom i Norge.

Som i 2021 er det et fåtall mindre organisasjoner, inkludert innvandrersamfunnsorganisasjoner, som har søkt prosjektmidler fra IMDi. Dette gjelder spesielt delmål C. Dette kan forklares med at

⁷⁵ [Norsktrening - Kompetanse Norge](#)

små organisasjoner kan mangle erfaring, kompetanse eller ressurser for å gjennomføre metodeutviklingsprosjekt med overføringsverdi nasjonalt.

Ekstraordinær tilleggsutlysning - fordrevne fra Ukraina

Ordningen ble styrket med 45 mill. kroner til integreringstiltak rettet mot fordrevne fra Ukraina. Gjennom en ekstraordinær utlysning ga IMDi støtte til 151 nasjonale og lokale prosjekter. Støtten resulterte i en rekke møteplasser mellom fordrevne fra Ukraina og øvrig befolkning, samt norsk- og engelsktreningsaktiviteter. Ekstraulyksningen førte til rekord i antall søknader til IMDi fra frivillige organisasjoner. Flere søkte om å oppskalere etablerte tilbud, mens mindre lokale organisasjoner ønsket primært å tilby nye aktiviteter.

IMDi erfarer at ukrainske organisasjoner styrket arbeidet sitt rettet mot fordrevne fra Ukraina gjennom ekstrabevilgningen. IMDi vurderer det som positivt at lokale organisasjoner kunne søke om ekstra midler fra IMDi, noe som bidro til å sikre geografisk spredning i aktivitetstilbudet. Tilbakemeldinger fra de frivillige organisasjonene var tydelig på at begrensningen av målgruppen til ukrainere var uheldig, da frivillighetens organisering av aktivitetstilbud ofte er, og bør være, mer generelt innrettet.

Noen organisasjoner hadde allerede etablert tiltak for målgruppen, spesielt de store landsdekkende organisasjonene. Ordningens delmål A ble styrket med 30 mill. kroner, og IMDi ga støtte til 118 prosjekter for å motvirke utenforskap og å styrke samhold og tilhørighet i lokalsamfunn for fordrevne fra Ukraina. Eksempler på tiltak og aktiviteter som har fått støtte er idrettsaktiviteter, sosiale aktiviteter for familier, turer i nærmiljø, sangkor og leirskoler.

Ordningens delmål B ble styrket med 15 mill. kroner til norsk- og engelsktrening for asylsøkere og flyktninger fra Ukraina. IMDi ga støtte til 33 prosjekter for å bidra til at fordrevne fra Ukraina fikk tilbud om norsk- og engelsktrening. IMDi erfarer at organisasjonene har vært mindre forberedt på å kunne tilby engelsktrening, og støtten gikk primært til norsktrening. Det er likevel mange prosjekter som kombinerer norsk- og engelsktrening. Språktreningstilbudene har i hovedsak vært fysiske språktreningstilbud som språkkafe, «walk and talk»-tilbud og samtalegrupper. Flere språktreningstilbud er gitt i kombinasjon med andre aktiviteter, for eksempel å gi informasjon om norsk samfunnsliv eller sosiale aktiviteter.

Som følge av ekstrabevilgningen utvidet IMDi i 2022 «Snakke mer»-kampanjen fra 2021, på enkel norsk, ukrainsk og russisk. Kampanjen har som mål at aktuelle deltakere får økt kjennskap til informasjon om ulike norsktreningstilbud. Årets kampanje besto av en kort film og annonser med budskapet «jeg vil snakke mer, fordi jeg vil lære mer» som ble delt i sosiale medier. Kampanjen ble gjennomført fra september og ut året. Totalt hadde årets kampanje 133 375 visninger på Facebook, og over 77 000 visninger av annonsene på Google. Kampanjen nådde ut til både menn og kvinner.

Arbeid mot negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse

Arbeidet med å forebygge negativ sosial kontroll og æresrelatert vold har vært et prioritert område for IMDi også i 2022. Innsatsen i 2022 knytter seg til arbeidet med å gi råd og veiledning til utsatte barn og unge slik at de kan få nødvendig hjelp, og til kompetanseheving av skoler og hjelpeapparat. Dette har bidratt til økt bruk og kjennskap til IMDis tjenester for å forebygge negativ sosial kontroll og æresrelatert vold.

IMDis minoritetsrådgivere

IMDis minoritetsrådgivere er en sentral tjeneste i myndighetenes arbeid med å forebygge og bekjempe negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Minoritetsrådgiverne skal bidra til at flere barn og unge som står i fare for, eller utsettes for, negativ sosial kontroll eller æresrelatert vold får råd, veiledning og oppfølging i tråd med sine behov og rettigheter. Dette skjer både gjennom oppfølging av utsatte barn, ungdom og voksne og ved kompetanseheving av tjenesteapparatet.

IMDis 59 minoritetsrådgivere er utplassert ved videregående skoler, ungdomsskoler og voksenopplæringskontor i alle landets fylker. Minoritetsrådgiverne har i 2022 gitt råd og veiledning i 950 saker. Dette er en mindre nedgang sammenlignet med 2021 og kan sees i sammenheng med vakante stillinger. Sakene som IMDi minoritetsrådgivere er involvert i spenner fra ulike grader av press og kontroll til alvorlige voldssaker. De fleste sakene i 2022 omhandlet negativ sosial kontroll. I likhet med tidligere år er det flest jenter som får bistand, og sakene har i størst grad involvert personer med opprinnelse fra Irak, Somalia, Afghanistan, Pakistan og Syria.

IMDis arbeid med kompetanseheving

IMDi har i 2022 gjennomført en rekke kompetansehevingstiltak til ansatte i tjenesteapparat over hele Norge. For å sikre at utsatte personer får nødvendig bistand i saker som omhandler negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, er det av betydning at ansatte i tjenestene har nødvendig kompetanse og kan tilby en koordinert tjenesterekke.

Kompetanseheving er en sentral del av mandatet til IMDi minoritetsrådgivere, IMDi fagteam for forebygging av negativ sosial kontroll og æresrelatert vold og integreringsrådgiverne. Formålet med kompetansehevingen er å øke kunnskap og kompetanse om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold blant ansatte i tjenesteapparatet slik at de er bevisst utsattes rettigheter, samt at de kjenner til mulige handlingsalternativer og relevante hjelpetjenester for personer i en sårbar og vanskelig livssituasjon.

Konferansen *Bak lukkede dører* ble gjennomført i mai. Over 300 personer deltok på konferansen som blant annet tematiserte sammenhengen mellom menneskehandel, barneekteskap, tvangsekteskap og hvordan vi skal forstå æresrelatert vold. Konferansen fikk svært gode tilbakemeldinger fra deltakerne og synliggjorde IMDis rolle som det sentrale fagdirektorat på feltet.

Minoritetsrådgivernes kompetansehevingsoppdrag og utadrettet virksomhet

Ifølge mandatet til minoritetsrådgiverordningen skal minoritetsrådgivere bruke cirka 40 prosent av arbeidstiden på kompetanseheving av ansatte i skole og hjelpetjenester. I 2022 har minoritetsrådgiverne gjennomført en rekke kompetansehevingsoppdrag over hele landet for ansatte i ulike tjenester, samt at de i utstrakt grad har gjennomført aktiviteter knyttet til annen utadrettet virksomhet og forebyggingsarbeid. Aktiviteter som kan nevnes er deltakelse på stand, intervju i podkast, svar på ung.no, arrangering av dialogkonferanse, holdt innlegg/foredrag og stilt opp i media. Målgruppen har vært ansatte i ulike tjenester og bevisstgjøring av allmennheten generelt, samt ungdommer og voksne. Minoritetsrådgiverne har samarbeidet med kommune, fylkeskommune, IMDis fagteam og/eller andre berørte tjenester i gjennomføringen av de ulike arrangementene. Til sammen har minoritetsrådgiverne gjennomført i overkant av 100 ulike kompetansehevingsoppdrag.

Erfaringen er at minoritetsrådgivernes utadrettede virksomhet og kompetansehevingsoppdrag fører til flere henvendelser fra ansatte i berørte tjenester, og at flere utsatte får nødvendig veiledning og oppfølging, samt at de blir bevisst sine rettigheter og handlingsalternativ.

IMDis fagteam for forebygging av negativ sosial kontroll og æresrelatert vold

IMDis fagteam for forebygging av negativ sosial kontroll og æresrelatert vold skal bidra til bedre kompetanse i tjenesteapparatet slik at barn, unge og voksne som står i fare for, eller utsettes for, negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse får råd, veiledning og oppfølging i tråd med sine behov og rettigheter.

Innsatsen til IMDis fagteam retter seg hovedsakelig mot ansatte på skoler som ikke har minoritetsrådgivere og ansatte i voksenopplæringssentre og flyktningtjenester. I tillegg til å gi kompetanseheving til disse målgruppene om hvordan de skal forebygge, avdekke og følge opp utsatte personer, bidrar fagteamet også til å gjøre de øvrige tjenestene på feltet bedre kjent.

IMDis fagteam gjennomførte 69 kompetansehevingsoppdrag i 2022, hvorav 52 var fysiske, mens 17 var digitale. Kompetansehevingsoppdragene ble gjennomført i alle landets fylker. I tillegg til å heve kompetansen til ansatte på skoler, i flyktningtjenester og ved voksenopplæringssentre, har fagteamet også hatt kompetanseheving for andre grupper; som verger, frivillige organisasjoner og studenter ved universitet og høyskole. Fagteamet har

også gjennomført tverrfaglig kompetanseheving gjennom større fagdager, hvor flere ulike tjenester som RVTS og Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll har deltatt inn. Formålet med fagdagene har vært å øke den tverrfaglige kompetansen på feltet lokalt, gjennom å sette søkelys på felles tverrfaglig samhandling.

Tjenester som har mottatt kompetansehevingstiltak fra IMDis fagteam har gitt tilbakemeldinger om at kompetansehevingen har vært nyttig og at den har bidratt til økt bevissthet rundt tematikken negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Noen av fagteamets kompetansehevingsoppdrag har også generert nye bestillinger fra andre grupper og profesjoner innad i samme kommune, noe som bekrefter at behovet for kompetanseheving fremdeles er stort. Økt bevisstgjøring og bedre fenomenforståelse vil kunne bidra til å identifisere flere personer som utsettes for negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, og bedre kjennskap til de særskilte tjenestene på feltet vil gjøre det enklere for ansatte i tjenesteapparatet å vite hvor man skal henvende seg for råd og veiledning i enkeltsaker.

Integreringsrådgivere (spesialutsendinger for utlendingssaker)

IMDi er i samarbeid med Utenriksdepartementet fagmyndighet for fire integreringsrådgivere som er utstasjonert ved ambassadene i Amman, Ankara, Islamabad og Nairobi. Integreringsrådgiverne yter konsulær bistand til personer som er utsatt for negativ sosial kontroll, æresrelatert vold, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Integreringsrådgiverne bidrar til kompetanseheving av tjenesteapparatet i Norge gjennom råd og veiledning i enkeltsaker og gjennom kompetansehevingstiltak. Integreringsrådgiverne har også bidratt med kompetanseheving gjennom fagnotater og annen rapportering om trender og utvikling av betydning for det forebyggende arbeidet i Norge.

I 2022 har kompetansehevingen foregått i samarbeid med IMDis fagteam for forebygging av negativ sosial kontroll og æresrelatert vold, minoritetsrådgivere og Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll. Søkelyset har vært rettet mot konkret håndtering av sakskomplekser og problemstillinger knyttet til arbeidet i Norge. Integreringsrådgiverne har ivaretatt det transnasjonale perspektivet i dette arbeidet. Målgruppene for arbeidet har vært førstelinjetjenestene. Integreringsrådgiverne har også deltatt i mindre fora med utvalgte tjenester og ressurspersoner hvor formålet har vært erfaringsutveksling omkring arbeidet og sammen avdekke eventuelle hull og blindsoner, som for eksempel mulig kobling til arbeidet mot menneskehandel.

Integreringsrådgivernes saker i 2022

IMDis integreringsrådgivere har i 2022 gitt råd og veiledning i 235 saker. De fleste sakene i 2022 omhandler ufrivillig opphold i utlandet. I likhet med tidligere år er det flest jenter som får bistand, og sakene har i størst grad involvert personer med opprinnelse fra Irak, Somalia, Afghanistan, Pakistan og Syria.

Kunnskapsutvikling

Det er behov for bedre styringsinformasjon i arbeidet med å forebygge og målrette arbeidet mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Derfor har dette vært et prioritert område for IMDi arbeid med kunnskapsutvikling i 2022.

På oppdrag fra IMDi har NIBR gitt ut rapporten *Vil gjerne vite mer: Kompetansebehov om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold blant ansatte i opplærings- og integreringstjenestene*.⁷⁶ Prosjektet er forankret i tiltak 1 i regjeringens handlingsplan mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. Rapporten konkluderer med at behovet for mer kompetanse i opplærings- og integreringstjenestene er stort, på tvers av geografi.

Tilskuddsmidler til RVTS

IMDi har tildelt 1 mill. kroner til de regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) for kompetansehevende arbeid knyttet til negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Midlene har gått til regionale nettverkssamlinger både digitalt og fysisk. Nettverkene knyttet til RVTS har samarbeidet med IMDi fagteam og minoritetsrådgivere, der det blant annet er produsert veiledere, kurs og møteaktivitet knyttet til tematikken.

Handlingsplan mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold

Regjeringen lanserte i 2021 handlingsplanen *Frihet fra negativ sosial kontroll og æresrelatert vold (2021–2024)*. Handlingsplanen utgjør et sentralt virkemiddel i IMDi innsats mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold. IMDi har ansvar for koordinering og drift av følgende nettverk i tilknytning til handlingsplanen:

- ◆ Nasjonalt nettverk for kunnskapsutvikling og kompetanseheving består av direktorater med ansvar for tiltak i handlingsplanen, samt de regionale Ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) og Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS). IMDi fagteam for forebygging av negativ sosial kontroll og æresrelatert vold og Kompetanseteamet mot tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og negativ sosial kontroll deltar også i nettverket.
- ◆ Nordisk praktikernettverk bestående av aktører fra hjelpeapparatet i respektive land. Nettverket skal ivareta erfaringsutveksling og kunnskapsdeling mellom aktører i hjelpeapparatet i de nordiske landene.

⁷⁶ [Kompetansebehov om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold blant ansatte i opplærings- og integreringstjenestene | IMDi](#)

- ◆ Referansegruppen, bestående av frivillige organisasjoner og ressurspersoner, skal bidra til at myndighetene får tilbakemeldinger om utviklingstrekk på de ulike temaene i berørte miljøer. Nettverket skal også bidra til at arbeid mot negativ sosial kontroll og æresrelatert vold blir kjent i berørte miljøer.

IMDi digitale innsats mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse

Sosiale medier er en svært viktig arena for IMDi innsats mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. Under og etter koronapandemien har IMDi styrket tilstedeværelsen på sosiale medier, nettportalen *Nora* og ung.no.

Minoritetsrådgivere i sosiale medier

I 2022 har minoritetsrådgiverne benyttet seg av Instagram, Facebook og Snapchat i synliggjøringen av ordningens mandat og hjelpetilbud til utsatte ungdom. I tillegg har de bidratt til å spre informasjon om IMDi nettportal *Nora* og nettsider til andre aktuelle hjelpetjenester. Erfaringen er at sosiale medier kan være et viktig virkemiddel for å nå ut til utsatte ungdommer med informasjon og kunnskap.

Nettportalen Nora

IMDi driver nettportalen *Nora*. Den primære målgruppen for nettportalen er utsatt ungdom, dernest skole og hjelpeapparatet.

Som ledd i arbeidet med å gjøre *Nora* mer kjent for målgruppene, har IMDi formidlet informasjon om sitt arbeid med kompetanseheving og i oppfølging av ungdom. IMDi har også sikret at det linkes til *Nora* fra relevante artikler på ung.no. I løpet av 2022 har fokuset vært på å videreutvikle innholdet og å nå nye målgrupper som ungdom og unge voksne med kort botid og flyktningbakgrunn, for nettportalens tematikk. Det har blitt produsert mer informasjon om temaer som krysskulturell identitet, informasjon om ufrivillige reiser og negativ sosial kontroll på nett på nettportalen.

Nora fikk høsten 2022 en tilhørende Instagram-kanal slik at målgruppen ungdom og unge voksne lettere kan finne innholdet på de sosiale mediaplattformene de befinner seg på.

Som et virkemiddel for å gjøre IMDi tjenester mer kjent, har det blitt laget en informasjonsfilmer, både om nettportalen *Nora* til bruk på sosiale medier og i kompetansehevingsammenheng.

Ungdomsskoleelever er en nyere målgruppe på *Nora* og for minoritetsrådgiverordningen. Målgruppen blir fulgt opp på *Nora* gjennom filmarbeid, videreutvikling av et undervisningsopplegg og informasjon på nettportalen.

Sommeren 2022 ble det laget en sommerferiekampanje rettet mot ungdom for å forebygge ufrivillige reiser og for å vise til aktuell informasjon om hjelpeapparatet på nettportalen *Nora*. Kampanjen ble lagt ut på flere aktuelle sosiale medier som Tiktok, Instagram og Snapchat. Kampanjen har over 5 millioner visninger, og traff spesielt godt i målgruppen 13–17 år. I 2022 var det 24 690 sidevisninger på *Nora*, en økning på 8 prosent sammenlignet med i fjor.

IMDi på Ung.no

IMDi har svart på spørsmål om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold på ung.no siden 2014. I 2022 ga IMDi svar til 148 ungdommer på deres spørsmål. IMDi har videreført samarbeidet med ung.no om kvalitetssikring av artikler og informasjon på nettstedet om negativ sosial kontroll og æresrelatert vold.

3.3 Innvandrere har høy deltakelse i samfunnsliv

Bruk av tolk i offentlig sektor i 2021



60 %

av tolkeoppdragene ble utført av kvalifisert tolk



15 %

av tolkeoppdragene ble utført av tolker med statsautorisasjon og/eller bachelorgrad i tolking



99 %

av oppdragene er på språk hvor det finnes kvalifiserte tolker



90 %

av oppdragene er i de 20 største språkene.

Arabisk, tigrinja, polsk, norsk tegnspråk og somali var de mest etterspurte tolkespråkene

780 000

tolkeoppdrag på talespråk

64 000

tolkeoppdrag for døve, hørselshemmede og døvblinde

814 mill. kr

ble brukt på tolketjenester i offentlig sektor

Nasjonalt tolkeregister

Per 31.12.2022



1 891

antall tolker



79

språk



55 %

av tolkene har statsautorisasjon og/eller tolkeutdanning fra universitet

Gjennomføring av tolkeoppdrag i 2021

22 %

Fremmøte



5 %

Skjerm



73 %

Telefon



3.4 Tolking i offentlig sektor

Norge fikk i 2022 en egen tolkelov. Tolkelovens § 6 fastslår at offentlige organer skal bruke tolk når det er nødvendig for å sikre rettsikkerhet og yte forsvarlig hjelp og tjeneste, mens § 7 stiller krav om at tolken skal være kvalifisert.

IMDi er fagmyndighet for tolking i offentlig sektor og skal gi veiledning samt drive målrettet kunnskapsutvikling og -formidling på tolkefeltet. Veiledning og informasjonsarbeid rettet mot offentlige organer er en kjerneoppgave. Det samme er forskningsprosjekter som kan avdekke hvilke språk man skal kvalifisere nye tolker på, og et tett samspill med utdanningsinstitusjonene for å sikre et treffsikkert utdanningstilbud, som gir offentlig sektor tilgang på kvalifiserte tolker i de språkene samfunnet har bruk for. IMDi eier og drifter Nasjonalt tolkeregister.

IMDi har i 2022 prioritert implementering av tolkeloven høyt, og arbeider systematisk med å veilede og legge til rette for en opptrapping av bruken av kvalifiserte tolker i offentlig sektor.

Det høye antallet fordrevne fra Ukraina medførte i 2022 et ekstraordinært behov for å kvalifisere flere ukrainsktalende tolker og tiltak for å sikre offentlige organers tilgang på kvalifiserte tolker. IMDi har samarbeidet tett med OsloMet for å håndtere det økte tolkebehovet.

Veiledning av offentlige organer

Som nasjonal fagmyndighet for tolking i offentlig sektor skal IMDi informere og veilede offentlige organer, tolkebrukere og tolker om forhold som vedrører tolkefeltet. I 2022 har tolkeloven bidratt til en kraftig økning i antall tolkerelaterte henvendelser, sammenlignet med tidligere år. IMDi har holdt en rekke informasjons- og dialogmøter med blant andre Politiet, NAV, Utlendingsdirektoratet (UDI), Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), statsforvaltere, Språkrådet, utdanningsinstitusjoner, sykehus og helseforetak, domstolsadministrasjonen, kommuner og fylkeskommuner. IMDi har også vurdert det som viktig å produsere digitalt informasjons- og veiledningsmateriale som offentlige organer selv kan nyttiggjøre seg av, og som kan distribueres bredt.

I årets første måneder publiserte IMDi en informasjonsfilm og tilhørende informasjonskampanje om tolkeloven. Filmen forklarer tolkeloven på en lett og underholdende måte. Den har blitt brukt aktivt av samarbeidspartnere og andre aktører over hele landet, og har vært en viktig brikke i implementeringen av tolkeloven. Visningstallene fra Facebook og Instagram fra januar 2022 viste nærmere 5,2 millioner visninger, noe som er langt over det opprinnelige estimatet på 3,5 millioner. IMDis nettsider om tolking har

gjennomgått en omfattende omstrukturering, revidering og utvidelse. Sidene har fått ny informasjon om tolkeloven, retningslinjer for bestilling og bruk av tolk og utdypende informasjon om skjermtolking.

Tolkefeltet har et stort behov for gode møteplasser og arenaer for kunnskapsdeling. Tolkekonferansen, som markerte ett år med tolkeloven, hadde som formål å samle tolkefeltet, tydeliggjøre IMDi's rolle opp mot tolkeloven, og tilby en arena for faglig kunnskapsdeling og nettverksbygging. Målgruppen for konferansen var bred, og de i underkant av 300 deltakerne inkluderte både fagpersoner, tilsynsorganer, utdanningsinstitusjoner, talespråktolker og tegnspråktolker. Konferansen vekket stort engasjement blant deltakerne, og IMDi mottok meget positive tilbakemeldinger i etterkant. I løpet av to dager med et tettpakket innhold, fikk deltakerne presentasjoner fra nasjonale og internasjonale innledere. I tillegg var det satt opp en rekke læringsverksteder, med mulighet til å komme tett på tolkeloven og aktuelle faglige problemstillinger.

IMDi har i 2022 fått et nytt ansvarsområde som rådgivende organ for tilsynsmyndigheter, som fører tilsyn med offentlige organers implementering og etterlevelse av tolkeloven. I den forbindelse har direktoratet hatt dialog med forskjellige tilsynsmyndigheter (Politiet, statsforvaltere, Barneombudet, NAV, Statens helsetilsyn).

Kunnskapsbasert arbeid

Et godt kunnskapsgrunnlag er avgjørende for treffsikkerheten av IMDi's tiltak på tolkefeltet og behov for justeringer, ytterligere arbeid på bestemte temaområder, eller avvikling av feilslåtte tiltak. Tolkeloven bygger på et kontinuerlig kunnskapsbasert arbeid, og IMDi har igangsatt flere forsknings- og utviklingsprosjekter som vil bidra til å undersøke i hvilken grad offentlig sektor etterlever kravene i loven samt gi direktoratet gode indikatorer på hvordan loven påvirker tolkefeltet og bidrar til opptrappingen av bruken av kvalifiserte tolker i offentlig sektor.

Stort behov for bedre organisatoriske løsninger

Proba samfunnsanalyse har på oppdrag for IMDi gjennomført en utredning av forholdet mellom tolkers arbeidsforhold og organisatoriske løsninger på tolkefeltet⁷⁷, og i hvilken grad offentlige organer lykkes med å dekke behov for kvalifiserte tolker i kontakt med minoritetsspråklige innbyggere. Proba finner at offentlige organer ofte mislykkes i å dekke behovet for tolking med kvalifiserte tolker, og at dette ofte skyldes problemer med

⁷⁷ [Tolkers arbeidsforhold og markedet for tolketjenester | IMDi](#)

organisering heller enn en faktisk knapphet på kvalifiserte tolker. Dårlige lønns- og arbeidsvilkår er også begrensende for tilgangen på kvalifiserte tolker.

Proba konkluderer med at for å oppnå målene med tolkeloven, vil det være viktig å sikre et godt kvalifiseringstilbud for tolker, motvirke frafall fra tolkeyrket og jobbe for en bedre utnyttelse av tolkenes kapasitet. Ambisjonene om at tolkeloven skal bidra til en kvalitetsreform på tolkefeltet, kan vanskelig oppnås uten en forsterket økonomisk innsats særlig knyttet til organisatoriske løsninger hos offentlige organer, samt forsterket økonomisk innsats knyttet til treffsikre kvalifiseringstilbud i tolking.

Årlig måling av samfunnets tolkebehov og offentlige organers etterlevelse av tolkeloven

IMDi har i 2022 etablert en årlig indikatormåling av effekten av tolkeloven og offentlige organers tolkebehov. Undersøkelsen *Tolkemonitor*⁷⁸ svarer på i hvilken grad lovbestemmelsene i tolkeloven implementeres og etterleves av offentlige organer, og omfanget av offentlige organers behov for tolking på ulike språk. *Tolkemonitor* gjennomføres av Agenda Kaupang, og skal bidra til et bedre vurderingsgrunnlag for utvelgelsen av hvilke språk det skal kvalifiseres tolk i, og for et eventuelt behov for forlengelsen av overgangsperioden for innføring av kravet om å bruke kvalifisert tolk.

I undersøkelsen av i hvilken grad offentlige organer etterlever sitt ansvar for å bruke tolk (tolkeloven § 6), viser *Tolkemonitor* en positiv sammenheng mellom antall innvandrere og antall tolkeoppdrag i kommunene, hvor tolkebruken øker proporsjonalt med behovet.

Offentlige organer kan ikke bruke hvem som helst som tolk, men har et ansvar for å bruke kvalifisert tolk (tolkeloven § 7). Andelen tolkeoppdrag som gjennomføres ved hjelp av kvalifiserte tolker er stigende. 60 prosent av tolkeoppdragene i 2021 ble gjennomført av tolker med tolkefaglige kvalifikasjoner, mot 48 prosent i 2020. 15 prosent av oppdragene i 2021 ble gjennomført av de høyest kvalifiserte tolkene, de med statsautorisasjon og/eller bachelorgrad i tolking (nivå A–C), mot 9 prosent i 2020. Samtidig viser rapporten at særlig mindre aktører (private eller offentlige foretak som utfører oppdrag på vegne av det offentlige, f.eks. fastleger, tannleger, private asylmottak, skoler og barnehager), som ofte benytter private tolkeformidlere, har utfordringer med å få dekket tolkeoppdrag med kvalifiserte tolker.

Tolkeoppdrag i offentlig sektor i 2021

Den årlige oversikten over tolkeoppdrag i offentlig sektor utarbeides av Oslo Economics, og baserer seg på tall som innhentes året etter at oppdragene ble gjennomført. I 2021 ble det

⁷⁸ [Tolkemonitor LOV 2021](#), [Tolkemonitor SPRÅK: Offentlige organers behov for tolketjenester i 2021](#)

gjennomført 780 000 oppdrag på talespråk, og 64 000 oppdrag for døve, hørselshemmede og døvblinde. Offentlig sektor brukte totalt 814 mill. kroner på tolketjenester. Tolking på arabisk utgjorde 33 prosent av det totale tolkebehovet. Arabisk blir etterfulgt av tigrinja, polsk, norsk tegnspråk og somali som de fem største tolkespråkene. Det er på disse språkene det er størst behov for kvalifisering av tolker, med unntak av norsk tegnspråk. De 20 språkene det ble gjennomført flest tolkeoppdrag på i 2021, utgjorde til sammen 90 prosent av alle gjennomførte oppdrag. Dette gir offentlige etater en stor grad av forutsigbarhet i planleggingen av tolkeoppdrag. Helse- og omsorgssektoren sto for flest oppdrag, etterfulgt av sosialtjenester og barnevern. Det har vist seg utfordrende å få innhentet data fra offentlige organer og andre om tolkebehovet på samiske språk. IMDi har gitt Sámi allaskuvla i oppdrag å kartlegge behovet for tolking på samiske språk.

Fram til 31. desember 2026 er det i tolkeloven gitt en dispensasjon fra kravet om å bruke kvalifisert tolk. Behovet for denne overgangsperioden henger blant annet sammen med at det trengs en bedre dekning av kvalifiserte tolker i språk som i dag har relativt stor underdekning. I første halvår 2022 hadde offentlige organer behov for tolking på 16 språk hvor det ikke finnes kvalifiserte tolker oppført i Nasjonalt tolkeregister, mot 24 språk i 2021. Disse språkene utgjør samlet en svært liten andel av det totale tolkebehovet, og tolkeoppdrag på disse språkene kan komme inn under fravikelsesadgangen i § 7, 2. ledd i tolkeloven.

På språk hvor det finnes kvalifiserte tolker, viser beregningene fra første halvår 2022 at 23 språk har underdekning av tolker i Nasjonalt tolkeregister. Av disse er det kun 14 språk hvor det er behov for flere enn 10 nye kvalifiserte tolker for å dekke offentlige organers behov for tolking. Behovet for en dispensasjonsadgang er dermed fremdeles til stede, dersom ikke dette også skal komme inn under fravikelsesadgangen etter § 7 andre ledd.

Det er beregnet behov for kvalifisering av i overkant av 1 000 nye tolker til Nasjonalt tolkeregister, for å dekke offentlige organers behov for tolking på alle aktuelle språk. Av dette utgjøres mye av behovet for arabisk (behov for 625 nye tolker) og tigrinja (behov for 187 nye tolker). På tvers av alle kvalifikasjonskategorier har arabisk størst underdekning, etterfulgt av tigrinja, dari, russisk, somali og ukrainsk. På 49 språk er det beregnet at det er et tilstrekkelig antall kvalifiserte tolker i Nasjonalt tolkeregister.

IMDis kunnskapsgrunnlag om behovet for fremtidig kvalifisering av tolker benyttes av utdanningsinstitusjonene for å utarbeide langsiktige studieplaner for hvilke språk som skal prioriteres ved tolkeutdanningene og utarbeide god informasjon til interessenter om kvalifiseringstilbudene for tolker.

Ekstraordinære tiltak for fordrevne fra Ukraina

Russlands invasjon av Ukraina i februar utløste en stor bølge av flyktninger til Norge. I første halvdel av 2022 var det stor usikkerhet knyttet til i hvilken grad ukrainske flyktninger ville kunne kommunisere forsvarlig ved hjelp av russisktalende tolk, og i hvilken grad de ville

kunne akseptere russisk som tolkespråk. Det har vist seg at langt de fleste flyktningene behersker begge språk godt. Til forskjell fra russisk, hvor det offentlige i lang tid har hatt en stabil og god tilgang på kvalifiserte tolker, var ukrainsk før de høye ankomstene av ukrainske flyktninger ankom Norge et språk hvor behovet for tolketjenester var lavt, og et språk med et lavt antall kvalifiserte tolker i Nasjonalt tolkeregister. Det var derfor nødvendig å respondere hurtig og styrke tilgangen til ukrainsktalende tolker.

Under forrige flyktningbølge i 2015 og 2016 ble det etablert gode rutiner for å håndtere et plutselig økt tolkebehov i krisesituasjoner. Med tilgang på gode data gjennom Nasjonalt tolkeregister, og et fleksibelt system for kvalifisering av tolker kunne direktoratet også denne gangen raskt danne seg et bilde av behovet for tolker i ukrainsk, og igangsette kvalifiseringstiltak. Etter forespørsel fra IMDi svarte både OsloMet og Høgskulen på Vestlandet raskt med en plan og kostnader for en omprioritering av kvalifiseringstilbud, som kunne sørge for kvalifisering av flere ukrainsktalende tolker på kort tid. Deltakerne fikk først kurs i tolkens ansvarsområde (TAO-kurset) og gikk så gjennom grunnemne i tolkeutdanningen. I februar 2022 var det 14 kvalifiserte tolker i ukrainsk, i juli var det 146 og ved utgangen av året var det 149. Siste halvår gjennomførte 30 av disse tolkeutdanningen med ukrainsk som tolkespråk, og fikk dermed hevet sin kompetanse og kvalifikasjonsgrad i tolkeregisteret.

Det raskt voksende antallet nye ukrainske tolker med lave kvalifikasjoner og kort erfaring tydeliggjorde også utfordringer knyttet til tolkers psykiske helse, blant annet sekundærtraumatisering. I oktober avholdt derfor IMDi, i samarbeid med UDI, et seminar for tolker, om tolking i sårbare og belastende situasjoner.

IMDi har gjennom året kartlagt behovet for tolketjenester på ukrainsk og russisk, og vurderer at offentlige organer ved årsskiftet 2022/2023 har tilstrekkelig tilgang på kvalifiserte tolker for samtaler med fordrevne fra Ukraina. IMDis undersøkelser⁷⁹ viser imidlertid et misforhold mellom offentlige organers utfordringer med tilgang på tolker og faktisk ubenyttet kapasitet hos tolkene. Organisatoriske forhold ser ut til å være hovedårsaken til at de offentlige organene med behov for tolk og kvalifiserte tolker, ikke finner hverandre.

Ved kriser, eller spesielt krevende situasjoner, er det viktig å formidle relevant informasjon om bruk av tolk til offentlige aktører, frivillige organisasjoner og befolkningen generelt. Gjennom IMDis nyhetsbrev, imdi.no, aviskronikker og ved å bruke forskjellige samarbeidsflater, sørget IMDi for å tilgjengeliggjøre oppdatert og nøyaktig informasjon om tilgang til tolker på ukrainsk og russisk, utfordringer knyttet til tilgang til kvalifiserte tolketjenester på ukrainsk, og utfordringer knyttet til å bruke tolk i en krigssituasjon.

⁷⁹ [Tolkers kapasitet og tilgjengelighet i en tid med ekstraordinære behov | IMDi](#)

Kvalifisering av tolker

IMDi skal bidra til at offentlig sektor har tilgang på kvalifiserte tolker. Målet med IMDi innsats for kvalifisering av tolker og økt antall tolker i Nasjonalt tolkeregister, er å legge til rette for at offentlige organer skal kunne lykkes med å etterleve tolkeloven § 6 om å bruke tolk når det er nødvendig for å sikre forsvarlig hjelp og tjeneste, samt tolkeloven § 7 om at tolken skal være kvalifisert. Oppføring i Nasjonalt tolkeregister innvilges på bakgrunn av formelle tolkefaglige kvalifikasjoner i form av bevilling som statsautorisert tolk og/eller tolkeutdanning fra universitet/høgskole. Personer som verken har autorisasjonsbevilling eller tolkeutdanning kan kvalifisere til oppføring i registeret ved å ta en tospråklig prøve, Tospråktesten, samt et kort kurs om tolkens ansvarsområde (TAO-kurs).

Tilskudd til kvalifisering av tolker

IMDi gir tilskudd til tolkekvalifisering ved OsloMet og Sámi allaskuvla. Formålet med tilskuddet er å sikre et forutsigbart test- og kvalifiseringstilbud på tolkespråk som er etterspurt i offentlig sektor. Midlene benyttes til å finansiere den faglige og administrative gjennomføringen av autorisasjonsprøven for tolker, Tospråktesten og kurs i tolkens ansvarsområde (TAO). IMDi tilskudd dekker ikke tolkeutdanningene. OsloMet har ansvar for kvalifiseringstilbud i nyere minoritetsspråk, mens Sámi allaskuvla i 2022 år har overtatt ansvaret for kvalifiseringstilbud på samiske språk.

Tilskuddene til kvalifiseringsordningene for tolker ved OsloMet har økt de siste fem årene og rekordmange kandidater har blitt testet i 2022. Totalt har 623 kandidater fordelt på 27 språk tatt Tospråktesten, og 215 kandidater har gjennomført TAO-kurset på 41 språk. I 2022 gjennomførte 149 kandidater skriftlig og/eller muntlig prøve på autorisasjonsprøven, fordelt på 9 språk. Antall tester har likevel ikke økt i takt med tilskuddene til ordningene. OsloMet oppgir at de har nådd et tak for hvor mange tester de kan gjennomføre, og at det er stort behov for å effektivisere og videreutvikle ordningene. Ekstraordinære behov som følge av krigen i Ukraina, innebar at det ordinære tilbudet måtte nedjusteres. Et nytt digitalt administrasjonssystem er forventet å gi betydelige gevinster når det tas i bruk i 2023. Det er også viktig at arbeidet med å modernisere og effektivisere autorisasjonsordningen for tolker følges opp, slik det er skissert i rapporten *Evaluering av autorisasjonsordningen for tolker* (Proba samfunnsanalyse, 2020).⁸⁰

Nasjonalt tolkeregister

I 2022 har totalt 6 personer fått bevilling som statsautorisert tolk i 4 ulike språk, og 215 personer har kvalifisert til oppføring i Nasjonalt tolkeregister gjennom tilfredsstillende resultat på Tospråktesten og gjennomført TAO-kurs. I tillegg til dette har 38 personer fullført bachelor i tolking ved OsloMet. 52 personer har fullført grunnenemne i tolking ved OsloMet, og

⁸⁰ [Evaluering av autorisasjonsordningen for tolker \(2020\) | IMDi](#)

28 personer har fullført grunnemne i tolking ved Høgskulen på Vestlandet, som begge gir grunnlag for oppføring i tolkeregisteret. Flere av disse er personer som var oppført i Nasjonalt tolkeregister i lavere kvalifikasjonskategorier fra tidligere, så økningen i antall unike personer i registeret er noe lavere enn summen av disse tallene.

I løpet av 2022 har antall oppføringer i Nasjonalt tolkeregister økt med 15 prosent, fra 1 948 oppføringer per 31.12.2021 til 2 245 oppføringer per 31.12.2022. Antallet unike personer har økt fra 1 636 til 1 891. Ved årets slutt var det kommet 2 nye språk inn i registeret, som nå teller 79 språk totalt. Andelen høyt kvalifiserte tolker med enten bachelorgrad, statsautorisasjon eller grunnemne i tolking var 55 prosent.

Tabell 3-4-1. Oppføringer i Nasjonalt tolkeregister per 31.12, etter kvalifikasjonskategorier. Antall. 2020–2022.

Kvalifikasjonskategori	Antall oppføringer		
	2020	2021	2022
Kategori A: Statsautorisasjon og bachelorgrad	18	26	66
Kategori B: Bachelorgrad eller statsautorisasjon og grunnemne	217	234	242
Kategori C: Statsautorisasjon	43	45	42
Kategori D: Grunnemne	745	814	879
Kategori E: Tospråktesten og kurs (TAO) eller statsautorisert translatør/fagoversetter og kurs (TAO)	630	829	1 016
Totalt	1 653	1 948	2 245

Videreutvikling av kvalifiseringstilbudet for tolker

I 2022 ble kurset om tolkens ansvarsområde (TAO-kurset) ved OsloMet gjort digitalt, noe som åpner for at potensielle tolker over hele landet lettere kan oppnå kvalifisering for oppføring i Nasjonalt tolkeregister. Det nye heldigitale TAO-kurset har gitt en rekke gevinster både i form av et økt antall deltakere som har gjennomført TAO-kurset innenfor kortere tid, samt lavere utgifter knyttet til avvikling og gjennomføring av kurset. Det nye digitale kurstilbudet er både mer effektivt, fleksibelt og ressursbesparende enn det tidligere tredagers-kurset. Ikke minst er organiseringen av kurset mer forutsigbar og tilgjengelig for deltakere fra hele landet, som ikke lenger må reise til Oslo for å gjennomføre kurs. Digitaliseringen av TAO-kurset har gitt mulighet for å fornye og forbedre det pedagogiske innholdet i kurset.

OsloMet fikk i 2022 i oppgave fra IMDi å utrede ett eller flere forslag til hvordan autorisasjonsprøven i tolking mellom norsk og norsk tegnspråk kunne gjennomføres med samme språklige og tolkefaglige vanskelighetsgrad som statsautorisasjonsprøven i tolking for talte språk. Autorisasjonsprøven i norsk/norsk tegnspråk vil bli pilotert høsten 2023.

Tegnspråktolker har til nå ikke vært registrert i Nasjonalt tolkeregister, og mulighet for å bli registrert i de øverste kategoriene i registeret vil være et viktig løft for tegnspråktolkeprofesjonen.

For første gang i 2022 fikk Sámi allaskuvla tilskudd til kvalifiseringstilbud for å dekke offentlige organers behov for kvalifiserte tolker i samiske språk. Tildelingen sees i sammenheng med arbeidet Sámi allaskuvla gjør for å bygge opp et eget utdanningstilbud i tolking på samiske språk. Sámi allaskuvla skal på sikt tilby et forutsigbart kvalifiseringstilbud i tolking på samiske språk. Samisk er et urfolksspråk og norske offentlige organer er avhengig av gode kvalifiserings- og utdanningstilbud i tolking mellom norsk og de samiske språkene for å ivareta samisk og norsk som likestilte språk i kontakt mellom innbyggere og offentlige organer i Norge.

Kvalifisering av tolker i henhold til yrkeskvalifikasjonsloven

I henhold til forskrift til tolkeloven § 12, kan tolker som har ervervet eller fått sine tolkefaglige kvalifikasjoner godkjent i en annen stat, få godkjenning i Norge etter yrkeskvalifikasjonsloven. Dette danner grunnlag for oppføring i Nasjonalt tolkeregister. IMDi er nasjonal ansvarlig myndighet for å godkjenne tolkefaglige yrkeskvalifikasjoner fra utlandet. I tillegg til at dette er et nytt ansvarsområde for IMDi, reguleres emnet av flere rettskilder med forskjellig rang (tolkeloven med tilhørende forskrift, yrkeskvalifikasjonsloven med tilhørende forskrift, EU-yrkeskvalifikasjonsdirektivet, EØS-avtalen). Dette har medført et behov for å utforme interne saksbehandlingsrutiner og retningslinjer, for å harmonisere og tilpasse de forskjellige reglene til godkjenning av tolkeprofesjonen i Norge. Som ansvarlig myndighet for å godkjenne tolkefaglige yrkeskvalifikasjoner fra utlandet deltar IMDi i godkjenningsmyndighetenes nettverk, et kompetanseforum bestående av 18 godkjenningsmyndigheter. Forumet samles minst to ganger i året i regi av Kunnskapsdepartementet som koordinator for yrkeskvalifikasjonsdirektivet og NOKUT som assistansesenter, for å dele erfaring og få oppdateringer fra EU på feltet.

Behandling av varsler mot tolker

Med hjemmel i tolkeloven § 19 kan enhver varsle IMDi om tolker som bryter tolkelovens krav om god tolkeskikk, taushetsplikt og habilitet. IMDi vurderer varsler som omhandler statsautoriserte tolker og tolker som er oppført i Nasjonalt tolkeregister. IMDi har utarbeidet interne rutiner for mottak og behandling av varslene, og publisert retningslinjer for hvordan varslene vil bli håndtert på nettsidene. I forbindelse med vurderinger av varslene opprettes det et partssammensatt utvalg som et rådgivende organ for IMDi. IMDi vil fatte vedtak i sakene etter råd fra utvalget. Utvalget skal møtes to–tre ganger i året, og eventuelt flere ganger ved behov.

Skjermtolking

Offentlig sektor har ikke ubegrenset tilgang på tolker, og i store deler av landet er det langt til nærmeste tolk. Det kan løses ved at tolken deltar via skjerm eller telefon. Skjermtolking gir, i likhet med fremmøtetolking, tolken tilgang til visuell informasjon – noe som bidrar til at tolkingen kan skje forsvarlig. Det er fordeler og ulemper ved alle de tre tolkeformene, men skjermtolking regnes samlet sett som en bedre løsning enn telefontolking, og er derfor en viktig brikke i arbeidet for å gjøre offentlige organer over hele landet i stand til å etterleve kravene i tolkeloven, herunder plikten til å bruke kvalifisert tolk. Rundt årsskiftet 2021/22 hadde IMDi fullført et omfattende innsiktsarbeid, og i 2022 har flere informasjonsfilmer, nye nettsider og et eget e-læringskurs om skjermtolking sett dagens lys.

Informasjonspakke for økt og bedre bruk av skjermtolking

Instruksjonsfilmene *Skjermtolkens utstyr og omgivelser* og *Skjermtolkens helse* ble publisert på imdi.no og sosiale medier i starten av året, og er rettet mot tolkene. Filmene viser hvordan en tolk med enkle grep kan forbedre sin arbeidssituasjon når tolken tolker over skjerm fra hjemmekontor. I etterkant av lanseringen oppstod en debatt, hvor det blant annet ble stilt spørsmål ved selve ideen om at tolken kan, eller bør, tolke fra hjemmekontor. Innsikten herfra har hatt betydning for IMDis videre arbeid på området og vært en medvirkende årsak til at direktoratet vil utrede mulighetene for offentlig administrerte regionale knutepunkter for skjermtolking, hvor tolkene kan komme og gjennomføre tolkede samtaler over skjerm.

IMDi har gjennom året intensivert innsatsen mot fagpersoner og saksbehandlere i offentlig sektor som er potensielle brukere av skjermtolking. Innsatsen har blant annet resultert i en instruksjonsfilm, en ny nettside som beskriver tekniske rammebetingelser for skjermtolking, og et omfattende e-læringskurs. Samlet utgjør disse produktene en informasjonspakke som målgruppen kan nyttiggjøre seg i ulike kontekster. IMDi forventer at informasjonspakken både svarer ut et uttalt behov, og vil bidra til å løfte frem skjermtolking som et godt alternativ til de øvrige tolkeformene. Informasjonskampanjen som skal sikre at produktene tas i bruk av målgruppen, rulles ut i første halvdel av 2023.

Arbeidet utført i 2022 har bidratt til en større forståelse av muligheter og begrensninger ved skjermtolking. Den overordnede målsetningen er økt og bedre bruk av skjermtolking. Det er imidlertid som en hovedregel ikke ønskelig at en økning skjer på bekostning av andelen fremmøteoppdrag, men at skjermtolking i større grad velges framfor telefontolking. IMDi har nå laget veiledende retningslinjer som kan hjelpe fagpersoner å avgjøre når skjermtolking er den best egnede tolkeformen. Det er fremdeles for tidlig å si noe om effekten av tiltakene som er iverksatt, men andelen tolkeoppdrag utført over skjerm måles årlig gjennom FoU-prosjektet *Tolkemonitor*, og IMDi forventer at denne andelen vil øke gradvis de neste årene.

Internasjonal arbeid på tolkefeltet

Norge har det siste tiåret posisjonert seg som et foregangsland på tolkefeltet, og informasjon om den norske modellen er etterspurt av flere land. IMDi registrerer stor internasjonal interesse for direktoratets erfaringer med opprettelse av et nasjonalt tolkeregister, innføring av et offentlig kvalifiseringssystem for tolker og arbeid med brukerbevisstgjøring. Som styremedlem i Det Europeiske Nettverk for Tolking og Oversettelse i Offentlig Sektor (ENPSIT), og som Norges representant i EU-Kommisjonens Kunnskapssenter for Tolking har IMDi god tilgang til internasjonal kunnskapsutvikling på feltet. Til gjengjeld bidrar direktoratet med kunnskap om sammenhengen mellom tolkingens kvalitet, rettssikkerhet og integrering. IMDi har i år vært vertskap for årsmøtet i ENPSIT og vært sponsor for den 10. kongressen i European Society for Translation Studies. IMDi har også holdt et innlegg for det regionale byrået for integrering i Flandern og Brussel, Agentschap Integratie en Inburgering, som har ansvar for integrering i de to belgiske regionene, og som i 2021 har mottatt over 120 000 innvandrere.⁸¹

Innenfor rammene av EØS-prosjektet *Capacity Building of National Asylum and Migration Management Systems*, inngikk IMDi i mars 2022 en partnerskapsavtale med det greske departementet for migrasjon og asyl (Hellenic Ministry of Migration and Asylum – MoMA). Avtalen omhandler et prosjekt som har som mål å bidra til etablering av et tolkeregister innen april 2024, med tolker i 8 språk for bruk i den greske utlendingsforvaltningen. Prosjektet er fullfinansiert gjennom EØS-midler, og skal også bidra til utvikling av et kvalifiseringssystem for tolker i Hellas. IMDis rolle er rådgivende, og direktoratet bistår med kunnskap og kompetanse knyttet til oppbyggingen av den norske modellen for organisering av tolkefeltet. For å bidra til å bygge opp fagkompetansen i Hellas og styrke kunnskapsgrunnlaget i samarbeidet, har IMDi involvert Det Joniske Universitetet og OsloMet i prosjektet. De to utdanningsinstitusjonene har signert en Memorandum of Understanding som åpner veien for videre kompetanseoverføring mellom de to institusjonene på flere fagområder, i tillegg til tolkefeltet. IMDi vurderer at norsk kunnskap og kompetanse på tolkefeltet verdsettes av mottakerlandet og våre partnere i Hellas. Samarbeidet bidrar til å understreke viktigheten av likeverdige offentlige tjenester og god kommunikasjon for tilliten mellom myndigheter og innvandrere. Integreringsperspektivet blir løftet i et tradisjonelt transittland hvor stadig flere flyktninger velger å bli.

På forespørsel fra Domstoladministrasjonen (DA), og som en del av EØS-prosjektet *Strengthening the Professionalism in the Judiciary*, gjennomførte IMDi i perioden juni–november 2022 et samarbeid med det bulgarske Supreme Judicial Council. Samarbeidet bestod i bistand til en utredning om opprettelsen av et tolkeregister for domstolene i Bulgaria, herunder organisatoriske og administrative aspekter. IMDi var vertskap for et studiebesøk fra en delegasjon med over 20 dommere fra det bulgarske Supreme Judicial Council, som la grunnlag for en utredning om den norske modellen, viktige aspekter knyttet til et eget bulgarsk tolkeregister for domstolene, og forslag til nødvendige lovendringer i

⁸¹ <https://statbel.fgov.be/en/themes/population/structure-population>

Bulgaria. IMDi kommenterte utredningen og presenterte sine innspill på en gjensitt i Bulgaria i oktober 2022. I november leverte IMDi en skriftlig tilbakemelding på en revidert versjon av utredningen, med forslag til flere tiltak for å styrke tolkingens kvalitet i bulgarske domstoler. DA følger opp det bulgarske partnerskapet.

IMDi vurderer at samarbeidet gjennom EØS-midler har bidratt til økt bevisstgjøring av sammenhengen mellom tolkingens kvalitet og rettssikkerhet blant myndighetene i Hellas og Bulgaria. Samarbeidet anses å bidra til at Bulgaria i tillegg etterlever EU-direktiv 2010/64/EU, som stiller krav til opprettelse av et tolkeregister i domstolene og tilgang til tolker i straffesakskjeden. Gjennom EØS-prosjekter får IMDi utvidet kunnskap om viktige prosesser i migrasjonskjeden, som påvirker forhold både i Norge og andre land i Europa. Samarbeidprosjektene bidrar også til positiv profilering av Norges og IMDis arbeid med integrering. I tillegg tydeliggjør samarbeidet viktigheten av å etablere nye relasjoner, samt styrke eksisterende relasjoner med DA og UDI i Norge, og den norske ambassaden, MoMA, potensielle brukere av tolkeregisteret og Det Joniske Universitet i Hellas.



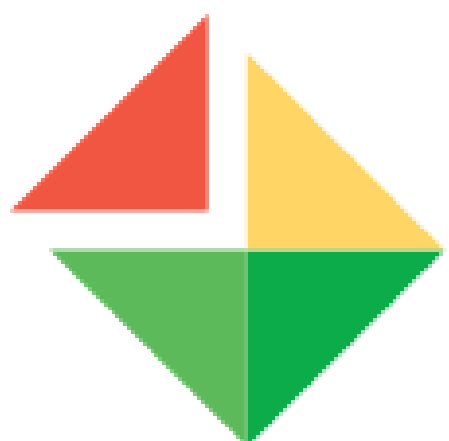
UDI



Husbanken



Helsedirektoratet



IMDi



Bufdir



Digdir



Direktoratet for
høyere utdanning
og kompetanse



FHI



dsb

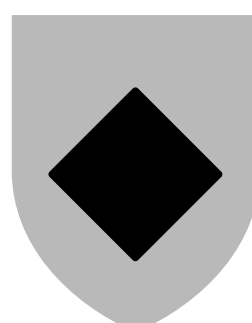
Direktoratet for
samfunnssikkerhet
og beredskap



Statsforvaltere



Fylkeskommuner



Kommuner



Frivillige organisasjoner

3.5 Integreringspolitikken er helhetlig og samordnet

IMDi bidrar til helheten i regjeringens integreringspolitikk, og skal ta initiativ til samordning av virkemidler og tiltak. Samordnings- og pådriveransvaret gjelder for hele IMDi's portefølje, og IMDi skal også være pådriver for at integreringshensyn ivaretas i andre fagmyndigheters porteføljer.

De aller fleste av IMDi's oppgaver fordrer at vi samarbeider med andre sektorer og vurderer hvordan virkemidler og tiltak kan samordnes. Rapportering på IMDi's bidrag til å ivareta helheten er derfor i stor grad ivaretatt i de foregående kapitlene om bosetting, kvalifisering, frivilligheten med videre. I dette kapitlet har vi trukket ut noen oppgaver som er særlig knyttet til IMDi's pådriver- og samordningsrolle og som går på tvers av IMDi's fagområder:

- ◆ Rammeverk for styrket samordnings- og pådriveransvar
- ◆ Koordineringsrolle under pandemien
- ◆ Tverretatlige strategier og samarbeid

Rammeverk for styrket samordnings- og pådriveransvar

Integreringspolitikken favner bredt på tvers av ulike sektorer. Integreringsmyndighetene har i tillegg til egne virkemidler, et tydelig samordnings- og pådriveransvar på flere områder, for eksempel når det gjelder bosetting og kvalifisering av nyankomne, mangfold i arbeidslivet, negativ sosial kontroll, tolk og med beredskapsarbeid.

IMDi har i 2022 samarbeidet med AID om utvikling av et rammeverk for hvordan integreringsmyndighetenes sektorovergripende samordnings- og pådriveransvar skal utøves. Rammeverket skal benyttes til å identifisere hvilke områder og hvilke behov for samordningsverktøy (felles oppdrag, mandat, samarbeidsforum med mer) som bør styrkes eller utvikles.

Koordineringsrolle under pandemien

Helsedirektoratet, Folkehelseinstituttet (FHI) og IMDi har fulgt opp tiltakene i rapportene til to ekspertgrupper, som ble ledet av IMDi's direktør under pandemien. IMDi har rapportert månedlig til departementet på pågående tiltak fram til mai 2022. Møtene i

koordineringsgruppen, bestående av flere direktorater, KS og FHI, ble satt på hold i 2021. De ukentlige møtene i arbeidsgruppen i regi av Helsedirektoratet, ble avviklet i april 2022.

I 2022 har koordinering og innsats vært særlig knyttet til utlysning av tilskuddsmidler til frivillige organisasjoner (se kap. 3.3), forskning og kunnskapsinnhenting, og integrert informasjon om vaksiner i opplæringen i samfunnskunnskap og i tilbud under norskinnsatsen. Det gode samarbeidet med FHI og Helsedirektoratet under pandemien er blitt videreført blant annet i arbeidet med vaksinasjonsprogrammet.

Grunnet krigen i Ukraina, har IMDi, i likhet med en rekke andre statlige myndigheter, måttet omprioritere ressurser. Samtidig med nedgang i smittetall og gjenåpning av samfunnet, har IMDi innsats mot innvandrerbefolkningen dreid mer mot håndtering av de store flyktningeankomstene og utfordringer i mottaks- og bosettingsfasen. Helsemyndighetene har imidlertid opprettholdt et fokus på vaksiner og også i arbeidet med mottak av fordrevne fra Ukraina.

Sentralisert og offentlig kommunikasjon med innvandrerbefolkningen

Etter at Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon overtok arbeidet med oversettelser av pressemeldinger og pressekonferanser fra 1. oktober 2021, fortsatte IMDi å bistå med distribusjon av lenker til oversatte pressemeldinger og/eller språktolkede pressekonferanser til alle landets kommuner, frivillige organisasjoner, ressurspersoner og minoritetsmedier via e-post. Tilbakemeldinger til IMDi fra mottakerne av e-post understreker høy nytteverdi. Sist dubbet/oversatt pressemelding om korona ble publisert 12. februar 2022.

Som en oppfølging av tiltakslisten i rapporten *Styrket beredskap for personer med innvandrerbakgrunn i kriser*,⁸² utviklet IMDi på oppdrag fra AID en veileder for tilpasning av informasjon til personer med innvandrerbakgrunn til offentlige myndigheter.⁸³

Pandemien og flyktningkrisen har vist hvor viktig det er med tilgjengelig og forståelig informasjon fra det offentlige. Veilederen gir klare anbefalinger og eksempler på god praksis. Den skal fungere som en enkel påminner i hverdagen og sikre at flere offentlige virksomheter når ut med tjenester og informasjon til alle brukere og innbyggere, også til de med begrensede norskkunnskaper og digitale ferdigheter.

Veilederen er utarbeidet i samarbeid med Helsedirektoratet og FHI og med innspill fra representanter fra KS, Oslo Met, Frogn og Oslo kommune, Statsforvalteren i Vestland, klartale.no, DSB, NAV, Bufdir og Udir, samt ressurspersoner fra utvalgte

⁸² [Styrket beredskap for personer med innvandrerbakgrunn i kriser | IMDi](#)

⁸³ [Hvordan nå ut med informasjon til personer med innvandrerbakgrunn | IMDi](#)

innvandrersorganisasjoner; Norsom Media, Muslimske Dialognettverk, Polsk Dialog og Brobygger i Telemark.

Med dette oppdraget (oppdrag nr. 2022-30) fikk også IMDi et veilednings- og pådriveransvar på tvers av sektorer knyttet til tilpasning av informasjon. Veilederen forutsetter imidlertid at offentlig sektor tar ansvar for å gi likeverdige tjenester og ivaretar et mangfoldsperspektiv i alt de gjør.

Tilskudd til informasjonstiltak til formidling av vaksinasjonsråd

Ekstraordinært *tilskudd til informasjonstiltak i regi av frivillige organisasjoner* skal bidra til målrettet formidling av myndighetenes råd for å oppnå økt vaksinasjonsgrad blant personer med innvandrerbakgrunn. Formidling av annen koronarelatert informasjon fra myndighetene kan også være aktuelt.

Det var avsatt 20 mill. kroner. Det kom inn 154 søknader og det ble søkt om til sammen 69 mill. kroner. IMDi innhentet faglige innspill fra Helsedirektoratet og FHI i forbindelse med søknadsbehandlingen. 98 frivillige organisasjoner fikk innvilget tilskudd.⁸⁴ Formålet med ordningen var økt vaksineringsgrad blant innvandrere med lav vaksinasjonsgrad. Flere frivillige organisasjoner som fikk midler, hadde erfaring med liknende tiltak over tilskuddsordningen fra 2021. De innvilgede tiltakene i 2022 ivaretok en bredde i ulike målgrupper, organisasjoner og type tiltak. Prosjekter med oppsøkende tiltak (informasjon per telefon, offentlige steder som kjøpesentre, moskeer, hjemmebesøk egne informasjonsmøter med mer) ble prioritert. Det ble gjennomført informasjonstiltak i alle fylker, i de 20 kommunene med størst innvandrerandel.

På oppdrag fra IMDi har Fafo forsket på frivillighetens rolle og arbeid med å nå innvandrerbefolkningen med informasjon under covid-19-pandemien. Første delrapport *Informasjon til innvandrerbefolkningen i krisetid* evaluerer ekstraordinært tilskudd til informasjonstiltak for innvandrerbefolkningen i regi av frivillige organisasjoner i 2020 og 2021.⁸⁵ Evalueringen viser at tilskuddsordningen favnet mange typer organisasjoner, ikke minst minoritetsorganisasjoner, som brukte en rekke formidlingskanaler og virkemidler, og formidlet informasjon på mange ulike språk. Minoritetsorganisasjonenes nærhet til målgruppene ser ut til å ha vært viktig for å nå ut. Ordningen bidro videre til økt dialog mellom mindre organisasjoner og myndighetene. Organisasjonene opplevde at de gjennom sitt arbeid la et godt grunnlag for videre samarbeid med myndighetene, blant annet om beredskap. Tilskuddsordningen fremstår som et vellykket virkemiddel for raskt å nå ut med informasjon til deler av befolkningen som var vanskelig å nå. Samtidig reiser evalueringen en rekke prinsipielle spørsmål om hvordan frivilligheten som informasjonsformidler til

⁸⁴ [Disse har fått tilskudd til koronainformasjon | IMDi](#)

⁸⁵ [Informasjon til innvandrerbefolkningen i krisetid | IMDi](#)

innvandrerbefolkningen kan og bør inngå i myndighetenes helhetlige kriseberedskapsstrategi. IMDi har benyttet funn fra forskningen i arbeidet med ovennevnte veileder til offentlige virksomheter om tilpasset og tilgjengelig informasjon til personer med innvandrerbakgrunn.

Gjennom ekstraordinært *tilskudd til informasjonstiltak i kommuner* tildelte IMDi 20 mill. kroner til de 10 kommunene med størst innvandrerandel og lavest vaksinasjonsgrad som i samarbeid med frivillige organisasjoner og nabokommuner gjennomførte en rekke tiltak for økt vaksineringsgrad blant innvandrere. Eksempler på tiltak er samarbeid på tvers av tjenester, og oppsøkende virksomhet (vaksinebuss og utdeling av informasjon på sentrale steder, som for eksempel lufthavn). Alle kommunene hadde tiltak rettet mot fordrevne fra Ukraina. Enkelte tiltak ferdigstilles i 2023.

IMDi har i tillegg til dette ferdigstilt to rapporter relatert til pandemien. Den ene rapporten, *Nyankomne flyktningers bruk av digitale kanaler og medier*⁸⁶, ble lansert i mars. Rapporten belyser nyankomne flyktningers digitale kompetansenivå og kartlegger hvilke kanaler, medieflater og digitale tjenester de benytter. Rapporten gir også anbefalinger om hvordan digitale tjenester, informasjon og kommunikasjon fra offentlige myndigheter bedre kan tilpasses og nå ut til nyankomne flyktninger i introduksjonsprogram.

Den andre rapporten, *Årsaker til høye covid-19-smittetall i enkelte innvandrergrupper*⁸⁷, ble publisert i oktober 2022. Rapporten har kartlagt mulige årsaker til overrepresentasjonen i innvandrerbefolkningen, i tillegg til sosioøkonomiske faktorer, som inntekt, trangboddhet eller utdanning.

Informasjon om vaksinasjonsprogrammet i opplæringen i samfunnskunnskap

Som en oppfølging av ekspertgruppens anbefaling nr. 2021-34 «Informasjon om vaksinasjonsprogrammet gjennom opplæringen i samfunnskunnskap», fikk IMDi i oppdrag å samarbeide med Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir), Helsedirektoratet og FHI om å utarbeide kortfattet og brukerrettet informasjon om vaksinasjonsprogrammet på nett, til bruk for programrådgivere og lærere i introduksjonsprogram og opplæring i norsk og samfunnskunnskap. I løpet av året har FHI delt oppdatert materiell med IMDi, som har publisert på opplæringsressursen om koronavaksinasjonsprogrammet.

⁸⁶ [Nyankomne flyktningers digitale hverdag | IMDi](#)

⁸⁷ [Årsaker til mye Covid19-smitte i enkelte innvandrergrupper | IMDi](#)

Det ble gjennomført et webinar 09.03.22, i samarbeid med FHI, HK-dir, IMDi og Oslo kommune.⁸⁸ Formålet med webinarret var å gi god veiledning til hvordan programrådgivere og lærere kan benytte nettressursen på best mulig måte i sitt arbeid.

Nasjonal brukerundersøkelse for deltakere i introduksjonsprogram 2021, viste at 93 prosent svarte bekreftende på spørsmål om de har fått informasjon om covid-19, samt om de har fått tilbud om å ta vaksinen. Dermed ser det ut som de aller fleste introduksjonsdeltakerne ble informert om pandemien og vaksinen. Videre ble deltakerne spurt om hvilke kanaler de har fått informasjon fra, både offisielle kilder og kanaler som kommuneansatte, kommunens nettside og helsepersonell, og mer uformelle kanaler som sosiale medier og familie/venner. Kommuneansatte var den klart viktigste informasjonskilden for introduksjonsdeltakerne om vaksinen. Nesten halvparten oppga i tillegg at de fikk informasjon om covid-19 og vaksine fra sosiale og nasjonale medier.

Informasjon fra nasjonal brukerundersøkelse for 2022 vil foreligge i mars 2023. Behov for informasjons-, veilednings- og opplæringstiltak vil bli avdekket i brukerundersøkelsen, og kommunene kan iverksette opplæring ved behov.

Tverretatlige strategier og samarbeid

Områdesatsinger i byområder med store levekårsutfordringer

IMDi bidrar inn i områdesatsinger i Oslo og Drammen. Målet med områdesatsinger i Oslo er å bidra til at alle områder i Oslo oppleves som gode og trygge steder å bo og vokse opp i. Ved hjelp av tre delprogrammer skal satsingen bidra til å øke sysselsettingen, skape levende og inkluderende bo- og nærmiljøer, samt sikre gode oppvekstvilkår for barn og unge i de aktuelle bydelene. IMDi er representert i programstyrene til de ulike delprogrammene av områdesatsingen, og bidrar med relevant kunnskap og perspektiver i utvikling av områdesatsingens portefølje. Erfaringer fra områdesatsingen i Oslo er nyttige og har stor overføringsverdi for andre aktører. IMDi jobber med å formidle disse på sine nettsider.⁸⁹

Områdesatsingen i Drammen har som mål å bidra til å bedre levekår i byområder med store levekårsutfordringer. Sammen med Kommunal- og distriktsdepartementet deltar IMDi i dialogmøter med Drammen kommune for å følge opp utviklingen i *Sommerjobb for ungdommer*, som er et av prosjektene IMDi gir tilskudd til gjennom satsingen.

⁸⁸ [Om nettressursen og faglig støttmateriell til lærere og programrådgivere | IMDi](#)

⁸⁹ [Lær fra andre | IMDi](#)

Kjernegruppe for utsatte barn og unge

I 2021 opprettet departementene en kjernegruppe for utsatte barn, unge og deres familier. Det overordnede samfunns målet med samarbeidet er at målgruppen får nødvendig hjelp og oppfølging, uavhengig av hvilken tjeneste eller hvilket forvaltningsnivå som er ansvarlig.

Flere direktorater fikk i 2022 i oppdrag å støtte opp om departementets kjernegruppe. Målet med samarbeidet er å bedre samhandling og koordinering mellom sektorene, både når det gjelder utvikling av tjenester og implementering av innsatser. Arbeidet er representert på tre nivåer: i direktørgruppe, tverrgående ledergruppe og sekretariatet.

Handlingsplan mot rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion (2020–2023)

IMDi deltar i et tverretatlig forum om etnisk diskriminering. Forumet er forankret i handlingsplanens tiltak 48 Styrking av det tverrsektorielle samarbeidet for å sikre at tjenester er likeverdige og ikke diskriminerer etniske minoriteter. Forumet, som ledes av Bufdir, bidrar til erfaringsutveksling, kunnskapsutvikling og samarbeid mellom direktoratene.

Forarbeid for kommende handlingsplan mot rasisme og diskriminering (2024–2027)

På vegne av Arbeids- og inkluderingsdepartementet inviterte IMDi og Bufdir frivillige organisasjoner til fysiske innspillmøter til den nye handlingsplanen mot rasisme og diskriminering. I forkant av møtene ble organisasjonene som deltok på møtet oppfordret til å holde et innlegg i plenum om utfordringsbildet og mulige tiltak om følgende temaer: 1) diskriminering på vei inn i og gjennom arbeidslivet, og 2) rasisme og diskriminering på grunn av etnisitet og religion som rammer ungdoms deltakelse på ulike samfunnsarenaer som for eksempel skole, utdanning, frivillighet, fritid og sosiale medier.

Møtene ble arrangert i, og i samarbeid med, Tromsø, Bergen, Ålesund, Hamar, Trondheim og Kristiansand kommuner. Det var politisk ledelse fra AID ledet møtene.

Som del av forarbeidet utarbeidet IMDi i samarbeid med Bufdir også et kunnskapsgrunnlag innen handlingsplanens to hovedtemaer, og ga tentative innspill til tiltak.

Handlingsplan mot diskriminering av og hat mot muslimer (2020–2023)

Målet med handlingsplanen er å forebygge og hindre rasisme og diskriminering av muslimer og personer som antas å være muslimer. I regjeringens *Handlingsplan mot diskriminering av*

og hat mot muslimer (2020–2023), fremgår det at regjeringen ønsker økt kunnskap om sammenhenger mellom opplevelse av negative holdninger og diskriminering av muslimer, og deres deltakelse på ulike samfunnsområder og opplevd tilhørighet.

IMDi utlyste i 2021 et FoU-oppdrag hvor formålet var å få kunnskap om hvordan opplevelser av negative holdninger og diskriminering blant muslimer påvirker deres tilhørighet og deltakelse på ulike samfunnsområder. HL-senteret i samarbeid med Likestillingssenteret KUN leverte rapport *Diskrimineringserfaringer blant muslimer i Norge*⁹⁰ den 15. desember 2022. Dette oppdraget svarer ut tiltak nr. 15 i handlingsplanen. Undersøkelsen viser at ulike former for diskrimineringserfaringer skaper en grunnleggende opplevelse av å bli ekskludert fra et norsk «vi». Det er variasjoner i erfaringene når det kommer til omfang og alvorlighetsgrad av diskriminering. Noen dreier seg om direkte diskriminering og hets, andre om sosial ekskludering eller møter med stereotypiske forestillinger. Rapporten ble lansert i mars 2023.

Handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme

Regjeringens handlingsplan mot radikaliserings og voldelig ekstremisme skal gjennom kunnskap, tidlig forebygging og samarbeid mellom ulike sektorer fange opp personer i risikozonen så tidlig som mulig og møte dem med tiltak som virker. Det er fem prioriteringsområder for å forebygge radikaliserings og voldelig ekstremisme: 1) kunnskap og kompetanse, 2) samarbeid og koordinering, 3) forebygge tilvekst til ekstreme miljøer og bidra til reintegrering, 4) forebygge radikaliserings og rekruttering gjennom internett og 5) internasjonalt samarbeid. Samarbeid på tvers av fagområder og samfunnssektorer er en nøkkelfaktor for å lykkes med arbeidet. Dette gjelder både på nasjonalt og lokalt plan.

For å styrke samarbeid og koordinering deltar IMDi i en direktoratsgruppe som følger utviklingen på feltet, identifiserer behov for justeringer eller nye tiltak, og gir råd til departementsgruppen (tiltak 11 i handlingsplanen).

IMDi har deltatt i møter og bidratt med informasjon om bosetting av flyktninger gjennom 2022, gitt innspill i faglige diskusjoner og orientert om aktuelt forsknings- og utredningsarbeid. Informasjon fra gruppen er delt med relevante miljøer i IMDi.

⁹⁰ [Diskrimineringserfaringer blant muslimer i Norge | IMDi](#)

Regjeringens samarbeidsstrategi for barn og ungdom i lavinntektsfamilier – Like muligheter i oppveksten (2020–2023)

Formålet med samarbeidsstrategien er å styrke innsatsen rettet mot barn og unge i familier med vedvarende lavinntekt. Strategien legger vekt på økt deltakelse for barn, unge og foreldre i familier med lav inntekt på arenaer som barnehage, skole, skolefritidsordning (SFO), fritidsaktiviteter og i arbeidslivet. Den legger også vekt på styrket sosial mobilitet for barn og ungdom i gruppen, slik at de kan utvikle seg og skape sin egen fremtid uavhengig av foreldrenes bakgrunn. For å kunne gi en helhetlig hjelp til barna og deres familier er det ønskelig at tjenesteapparatet jobber sammen og har en felles informasjonsutveksling. IMDi deltar i den tverretatlige arbeidsgruppa og bidrar med informasjonsutveksling i tråd med IMDis samordnings- og pådriveransvar. IMDi er ansvarlig for rapportering for tiltakene i strategien. Arbeidet er koordinert av Bufdir, og rapporteringsfristen for 2022 er januar 2023. Hovedtiltaket til IMDi inngår i *Integrering gjennom kunnskap – Regjeringens integreringsstrategi 2019–2022*, med formål om å øke arbeids- og samfunnslivsdeltakelsen blant innvandrerbefolkningen.

Handlingsplan for å forebygge og bekjempe vold i nære relasjoner, Frihet fra vold (2021–2024)

IMDi har i 2022 deltatt på innspillsmøter og bidratt med skriftlige innspill til ny opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn i nære relasjoner. Opptrappingsplanen er fortsatt under utarbeidelse.

Livshendelsen Ny i Norge

Livshendelsen Ny i Norge er et stort flerårig program for at nyankomne skal få gode offentlige tjenester, og at det er god sammenheng mellom tjenestene. IMDi leder programmet i samarbeid med UDI, NAV, Lånekassen, Skatteetaten, NOKUT, Direktoratet for e-helse, HK-dir, Digdir og KS.

Mandat for programmet er under ferdigstilling, og det foreligger forslag til 9 satsingsområder, hvorav Helhetlig informasjon, Digitale brukerreiser og Omforent datastrategi er prioritert. Helhetlig informasjon er påbegynt i samarbeid med UDI og NAV. Personer med midlertidig kollektiv beskyttelse (fordrevne fra Ukraina) er prioritert målgruppe. Den tekniske løsningen skal gjøre det enkelt å samle og oppdatere helhetlig informasjon på tvers av sektorene, og er planlagt ferdigstilt andre halvår 2023.

4. Styring og kontroll i virksomheten

IMDi opplegg for styring og kontroll bidrar til måloppnåelse for både løpende driftsoppgaver og utviklingsprosjekter. Risikostyring, internkontroll, sikkerhet og beredskap og dokumentforvaltning er integrert i styringen av virksomheten.

Håndteringen av Ukraina-situasjonen

Det store antallet fordrevne fra Ukraina som skulle bosettes, fikk konsekvenser på mange fagområder, og IMDi viste stor endringsevne når prioriteringer og planer måtte endres. Se nærmere omtale under de forskjellige fagområdene i kapittel 3.

Styring og kontroll

Virksomhetsstyringen i IMDi følger et årshjul tilpasset styringsprosessene i statlige virksomheter. Planer og budsjett støtter opp under målene i tildelingsbrevet fra eierdepartementet og prioriteringer for å utvikle organisasjonen.

IMDi konkretiserer og formaliserer mål, resultatkrav og fullmakter i årlige forventningsnotater og disponeringsskriv til divisjonene. Dette er grunnlaget for intern rapportering på måloppnåelse og budsjett. IMDi rapporterer til departementet på kravene i tildelingsbrevet.

Gjennom risikostyringen identifiserer IMDi forhold som kan inntreffe og redusere måloppnåelsen. For å redusere risikoene iverksetter IMDi tiltak slik at restrisikoen er på et akseptabelt nivå. Overordnede risikovurderinger gjennomføres halvårlig og sendes departementet i forkant av etatsstyringsmøtene. I 2022 gjorde det store bosettingsbehovet at IMDi i tillegg oppdaterte risikovurderingene før sommeren. Oppsummerte risikovurderinger for 2022 fremgår av tabell 4-1 under.

Videreutviklingen av datavarehuset vil styrke grunnlaget for statistikk og analyser i rapporteringen. Se nærmere om datavarehuset under avsnittet om digitalisering nedenfor.

Tabell 4-1. Risikoer knyttet til mål, med risikovurdering for 2022

Overordnet mål	Risiko	Risikovurdering (restrisiko etter tiltak)
Flere innvandrere deltar i arbeidslivet	Risiko for at saksbehandlingssystemet slutter å fungere pga. teknisk feil eller dataangrep	Høy (lav etter tiltak)
	Risiko for sen utbetaling og mangelfull oppfølging av tilskuddsmottakere (norskinnsatsen), på grunn av etablering av flere nye tilskuddsordninger og økning av eksisterende ordninger på kort varsel	Høy (middels etter tiltak)
Kvalifiseringen for nyankomne er målrettet og har høy kvalitet	Risiko for at kommunene (og fylkeskommunene) ikke har kapasitet og kompetanse til å levere i henhold til krav i regelverket, og introduksjonsprogram med god nok kvalitet	Høy (middels etter tiltak)
	Risiko for at kommuner og fylkeskommuner ikke er tilstrekkelig dimensjonert til å gi tilbud om introduksjonsprogram og opplæring som har høy kvalitet, og/eller møter behov flyktninger har for å oppnå sysselsetting enten direkte, eller via utdanning og kvalifisering	Middels
	Risiko for at en høy andel kvinner blant de fordrevne fra Ukraina fører til lavere andel som går over i arbeid og/eller utdanning etter å ha deltatt i introduksjonsprogrammet, da kvinner erfaringsmessig har lavere måloppnåelse enn menn selv om man kontrollerer for utdanningsnivå	Middels
	Risiko for lav andel deltakere som får formelle kvalifikasjoner innenfor rammene av introduksjonsprogrammet	Høy (lav etter tiltak)
Bosettingen er rask og treffsikker	Risiko for at bosettingsplassene i enkelte kommuner ikke blir tilgjengelig raskt nok	Høy (middels etter tiltak)
	Risiko for at medlemmer av samme familie får beskyttelsesvedtak på ulikt tidspunkt og at enkelte søkere derfor må vente lenge på bosetting etter positivt vedtak	Høy (middels etter tiltak)
	Risiko for at personer er søkt ut til feil kommune på grunn av krav om rask fordeling til kommunene i løpet av meget kort tid kombinert med forenklet kartlegging i mottak	Middels (lav etter tiltak)
Offentlig sektor har tilgang på og bruker kvalifiserte tolker	Risiko for at det mangler tolker på bestemte språk og at det ikke blir kvalifisert nok tolker	Høy (middels etter tiltak)
Innvandrere har høy deltakelse i samfunnsliv	Risiko for lavere antall deltakere som går over i arbeid og/eller utdanning etter å ha deltatt i Jobbsjansen	Middels (lav etter tiltak)
Annet	Risiko for at estimatene for å håndtere økte ankomster fra Ukraina ikke blir gode nok og at budsjettet ikke går i balanse	Høy (middels etter tiltak)
	Risiko for dårlig omdømme	Høy (middels etter tiltak)

For å ha god styring i arbeidet mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og/eller æresrelatert vold, og sikre nødvendig oppfølging av minoritetsrådgiverne, besluttet IMDi på slutten av året å endre organisasjonskartet. Den tidligere Avdeling MR og forebygging omgjøres til en ny divisjon med fire avdelinger. Endringen gjennomføres i løpet av første halvår 2023.

Risikostyring er blitt en stadig viktigere del av virksomhetsstyringen i IMDi, og det er blitt bedre systematikk i å identifisere risikoer og å gjennomføre risikoreduserende tiltak. IMDi har videreutviklet og forbedret opplegget for de halvårlige overordnede risikovurderingene. IMDi gjennomfører også i økende grad risiko- og sårbarhetsanalyser (ROS) på flere områder, med tiltak for å redusere risiko. ROS-analyser gjennomføres jevnlig innenfor samfunnssikkerhet og informasjonssikkerhet. I alle digitale utviklingsprosjekter gjennomføres ROS-analyser av informasjonssikkerhet og personvern. ROS-analyser tas også i bruk på flere fagområder. Et eksempel er ordningen der minoritetsrådgivere har arbeidssted på videregående skoler og ungdomsskoler.

Tilskuddsforvaltning

IMDi forvalter et større antall tilskuddsordninger. Integreringstilskudd, tilskudd for enslige mindreårige og tilskudd til norskopplæring gis til kommunene og utbetales uten søknad. I tillegg kommer søknadsbaserte tilskuddsordninger for personer med nedsatt funksjonsevne/adferdsvansker, og til kommunale innvandreriltak, innvandrerorganisasjoner og annen frivillig virksomhet (se tabell 4-2 nedenfor). Samlet budsjett i 2022 var 14,6 mrd. kroner. Se nærmere om de enkelte ordningene under de ulike fagområdene i kapittel 3 og om årsregnskapet i kapittel 6.

I tillegg til rapporteringen her og i kapittel 3, oversendes departementet egen rapport om tilskudd til kommunale innvandreriltak, innvandrerorganisasjoner og annen frivillig virksomhet innen 1. juni 2023. Denne baseres på tilskuddsmottakernes rapportering, som ikke kommer før årsrapporten er ferdig.

IMDi utvikler digitale løsninger for å effektivisere søknadsbehandlingen, utbetalingen og oppfølgingen av tilskuddsmottakerne. Dette gir klare gevinster.

I starten av 2022 var den digitale løsningen for utbetaling av integreringstilskudd, tilskudd for enslige mindreårige og tilskudd for personer med nedsatt funksjonsevne/adferdsvansker avgjørende for at IMDi kunne opprettholde rask utbetaling av det store volumet av tilskudd som følge av det store antallet fordrevne fra Ukraina.

I 2021 hadde IMDi utfordringer med restanser på tilskuddsforvaltningen. Per 31.12.2022 er det ikke lenger restanser på integreringstilskudd og tilskudd for enslige mindreårige, mye på grunn av den nye digitale løsningen for utbetaling av tilskudd.

Tidligere var det store restanser på tilskudd for personer med nedsatt funksjonsevne/ adferdsvansker. I løpet av 2022 reduserte IMDi gjennomsnittlig saksbehandlingstid fra 5 til 1 måned. De viktigste tiltakene var den digitale løsningen for utbetaling av tilskudd, mer effektive arbeidsprosesser og bedre veiledning til kommunene som søker tilskudd.

Tabell 4-2. Søknadsbaserte tilskudd IMDi forvaltet i 2022

Kap./ post	Tilskuddsordning	Antall søknader	Antall innvilgede søknader	Omsøkt beløp (i mill. kroner)	Utbetalt beløp (i mill. kroner)
671/60	Tilskudd for bosetting av personer med nedsatt funksjonsevne eller atferdsvansker	837	991	Ikke tilgjengelig	606
671/62	Tilskudd til etablering og gjennomføring av tilrettelagt fag- og yrkesopplæring for voksne innvandrere	9	9	17	15
671/62	Tilskudd til Jobbsjansen	41	39	173	93
671/62	Tilskudd til Jobbsjansen, per capita-modell	6	6	8	8
671/62	Tilskudd til kvalifisering for beboere i integreringsmottak	2	2	3	6
671/62	Tilskudd til utvikling av kommunale integreringstiltak	70	51	61	45
671/62	Forsøk nasjonal samarbeidsmodell for tilrettelagt fag- og yrkesopplæring	6	3	11	4
671/71	Tilskudd til integreringsarbeid i regi av frivillige organisasjoner	158	89	99	37
671/71	Tilskudd til integreringsarbeid i regi av frivillige organisasjoner, forvaltet av 40 kommuner	42	41	92	90
671/71	Tilskudd til integreringsarbeid i regi av frivillige organisasjoner, ekstraordinær tilleggsutlysning - fordrevne fra Ukraina, hvorav 30 mill. kroner til lokale tiltak og 15 mill. kroner til språktrening	481	151	186	44
671/71	Tilskudd til integreringsarbeid i regi av frivillige organisasjoner, til formidling av vaksinasjonsråd	154	98	69	19
671/71	Tilskudd til norskopplæringsordning	96	75	160	30
671/71	Tilskudd til norskopplæringsordning, ekstrautlysning for flyktninger fra Ukraina	53	43	82	50
671/73	Tilskudd til økt etnisk mangfold i arbeidslivet	28	16	26	10

IMDi utviklet det digitale systemet for søknadsbaserte tilskuddsordninger til en mer brukervennlig versjon og tok også i bruk et nytt system for oppfølging og rapportering fra tilskuddsmottakerne. Dette gir løpende oppdatert status for alle ledd i saksbehandlingen og effektiviserer rapporteringen.

Sikkerhet og beredskap

Beredskap

I 2022 styrket IMDi arbeidet med sikkerhet og beredskap, blant annet etter erfaringene med pandemi, situasjonen i Ukraina og nytt trusselbilde fra Nasjonal sikkerhetsmyndighet og PST. Det gjaldt særlig planer for krisekommunikasjon og IKT-beredskap, samt sikkerhetsrutiner for kommisjonsreiser. En del minoritetsrådgivere har deltatt i skolenes beredskapsøvelser. IMDi inviterte også KRIPOS til å bevisstgjøre ansatte om det endrede trusselbildet og håndtering av personopplysninger om mennesker på flukt fra krig.

Høsten 2022 startet arbeidet med å revidere overordnet ROS-analyse av samfunnssikkerhet og beredskap på områdene bosetting, minoritetsrådgiverordningen, frivilligheten med tilhørende tilskuddsordninger og fysisk sikring av lokaler / HMS. Analysen ferdigstilles 1. kvartal 2023.

Informasjonssikkerhet og personvern

For å sikre personvernet når IMDi leverer ut og behandler personopplysninger til forskning, analyse og statistikk, har IMDi forbedret retningslinjene. IMDi har også innhentet en juridisk vurdering av lovmessige krav som må oppfylles, som danner grunnlag for videre tiltak.

Som forberedelse til en fullstendig ROS-analyse av informasjonssikkerheten i 2023, gjennomførte IMDi i 2022 en innledende verdi-, sårbarhets- og trusselvurdering. IMDi gjennomførte også en undersøkelse av den digitale sikkerhetskulturen.

IMDi gjennomførte kompetansehevende tiltak for å øke ansattes bevissthet om informasjonssikkerhet og personvern, blant annet kampanjer om løsepengevirus og phishing, phishing-øvelse og gjennomføring av den nasjonale sikkerhetsmåned.

Personvernombudet er tett koblet på arbeidet med informasjonssikkerhet, for eksempel om opplæringsmateriell og tilpasninger av digitale løsninger som følge av bosetting av det store antallet fordrevne fra Ukraina.

IMDi meldte i 2022 inn 4 avviksmeldinger til Datatilsynet om personopplysninger på avveie. Avvikene ble fulgt opp med tiltak.

Saker fra Riksrevisjonen

Ifølge Riksrevisjonens revisjonsbrev ga IMDi årsregnskap for 2021 et dekkende bilde av disponible bevilgninger, inntekter og kapitalposter, i samsvar med regelverket for økonomistyring i staten. Det var ingen merknader som krevet oppfølging i 2022.

Digitalisering

For å utvikle treffsikre og brukerrettede tjenester, og effektive arbeidsprosesser, satser IMDi stadig sterkere på digitalisering av tjenestene og i organisasjonsutviklingen. IMDi legger regjeringens digitaliseringsstrategi til grunn.

Det store antallet fordrevne fra Ukraina som skulle bosettes, medførte at IMDi måtte prioritere å tilpasse eller endre flere digitale løsninger.

I 2022 har IMDi arbeidet med 20 digitale utviklingsprosjekter og konseptutredninger. Av disse ble 9 utviklingsprosjekter ferdigstilt og satt i drift. Øvrige prosjekter videreføres i 2023, i tillegg kommer konseptutredninger.

IMDi satte i drift en løsning for utbetaling av tilskudd. Så langt ble løsningen for integreringstilskudd, tilskudd for enslige mindreårige og tilskudd for personer med nedsatt funksjonsevne/adferdsvansker ferdigstilt i 2022, med store effektiviseringsgevinster. Løsningen for tilskudd til norskopplæring er i gang og planlegges ferdigstilt i 2023.

Prosjektet *Bedre bosetting* utviklet i 2022 en ny plattform, som nye verktøy og registerløsninger skal bygges på, med mål om god fleksibilitet ved endringsbehov og tilpasninger i bosettingsarbeidet. Prosjektet skal være ferdig i 2024. Flere andre prosjekter har dratt nytte av plattformen: Kartlegging av flyktningers kompetanse, systematisering av kunnskap om bosettingskommunene, Jobbsjanseregisteret og registeret for minoritets- og integreringsrådgivernes saker på skolene og utenriksstasjonene.

IMDi fortsetter å videreutvikle dataforvaltning/datavarehuset. I 2022 prioriterte IMDi å legge inn data på kvalifiseringsområdet (NIR-data fra introduksjonsprogrammet og norskopplæringen) og bosettingsfeltet (kartlegging av flyktningers kompetanse og kunnskap om bosettingskommunene). Mye intern statistikkproduksjon skjer nå via datavarehuset, og nye løsninger forenkler publisering av statistikk på IMDi nettsider. Det er også utviklet en tjeneste som forenkler integrasjonen mellom de ulike systemene, og opp mot datavarehuset.

Alle digitale løsninger utvikles etter prinsippet: Løpende endringer gjøres mest mulig enkelt og fleksibelt, uten at endringene kompliseres av avhengigheter mellom systemene.

Administrative forhold

Konsulentbruk

IMDi kjøpte konsulentttjenester for 130,9 mill. kroner, en økning på 32 mill. kroner fra 2021. Opp mot halvparten av totalbeløpet og 22 mill. kroner av økningen var knyttet til utviklingen av digitale løsninger. Resten var spredt på IMDi ulike fagområder, inkludert kommunikasjon.

Kjøp av tjenester til ordinære driftsoppgaver (ikke konsulentttjenester til utviklingsoppgaver) økte med 11,8 mill. kroner til 37,7 mill. kroner fra 2021. I hovedsak var totalbeløpet og økningen knyttet til serviceavtaler for programvare og IKT-løsninger.

På IKT-området har IMDi vurdert balansen mellom å kjøpe konsulentttjenester og å bygge opp eget kompetansemiljø. Et eget kompetansemiljø må ha en viss størrelse for å kunne utvikle seg i en bransje i rask utvikling. Utfra IMDi størrelse, samt at det er ressurskrevende å rekruttere og beholde kompetanse, vurderer IMDi at det på kort sikt er effektivt med dagens bruk av konsulentttjenester, men at det er potensiale for å redusere bruken. Fire nye IKT-medarbeidere skal bidra til å redusere bruken av konsulentttjenester og andre fremmede tjenester. Virkningene vil først komme i 2023.

IMDi brukte konsulentttjenester på kommunikasjonsfeltet til blant annet kampanje og filmer i forbindelse med hverdagsintegrering, og profilering av nettsiden om negativ sosial kontroll og Mangfoldsprisen.

Inkluderingsdugnad

IMDi når ikke målet i regjeringens inkluderingsdugnad om at minst 5 prosent av nyansatte i staten skal være personer med nedsatt funksjonsevne eller hull i CVen: Av 75 nytilsatte i 2022 har kun én rapportert nedsatt funksjonsevne og ingen har hull i CVen. Selv om 3,6 prosent av søkerne rapporterte å være i målgruppen, er ikke alle kvalifisert. Alle stillingsutlysninger oppfordrer personer i målgruppen til å søke stillinger i IMDi, og minst én i målgruppen innkalles til intervju hvis de er kvalifisert. IMDi vurderer nye tiltak får å kunne øke antall ansatte i målgruppen.

Lærlinger

IMDi hadde ingen lærlinger i 2022. IMDi vil iverksette tiltak for å kunne tilby lærlingplasser i 2023.

Ansatte i IMDi

Per 31.12.2022 hadde IMDi 270 ansatte, en økning fra 249 per 31.12.2021.⁹¹ Antall fast ansatte økte fra 197 til 217, og antall midlertidige gikk ned fra 48 til 45.

Ordningen med minoritetsrådgivere på skolene ble styrket, slik at de av dem som var midlertidig ansatt, fikk fast ansettelse (18). Det store antallet fordrevne fra Ukraina gjorde at antall ansatte knyttet til arbeidet med bosetting ble styrket med midlertidige stillinger (19).

⁹¹ Kilde: Tallene er hentet fra SAP og avviker noe fra tallene i kapittel 2, der kilden er SSB.

5. Framtidsutsikter

Befolkningstallet i Norge vil snart passere 5,5 millioner mennesker. Om lag en million av disse har enten innvandret selv eller er norskfødte med foreldre som har innvandret til Norge. Dette er en million individer med ulike utgangspunkt, ressurser, utfordringer og behov.

De fleste med innvandrerbakgrunn legger ned en stor innsats i sin integreringsprosess og bidrar positivt til felleskapet. Samtidig er det andre med samme bakgrunn som har utfordringer og fremdeles står, frivillig eller ufrivillig utenfor de viktigste felles arenaene vi har i samfunnet vårt.

En altfor stor andel av innvandrerne, særlig kvinner, står fremdeles utenfor arbeidslivet. For mange barn av innvandrere lever i familier med vedvarende lavinntekt. Norsk kunnskapene er i enkelte grupper for dårlige. For mange blir utsatt for negativ sosial kontroll. Barrierer som rasisme og diskriminering hindrer deltakelse og tilhørighet. Det er behov for relevante tiltak som utvikles kontinuerlig for å møte disse utfordringene.

På overordnet nivå er det viktig å sikre at flyktninger blir raskt bosatt og etablert i en kommune for å komme i gang med sin integreringsprosess. Videre er det viktig å bidra til at flere nyankomne flyktninger og innvandrere kommer ut i arbeid eller utdanning, og deltar i arbeids- og samfunnsliv.

En av de store utfordringene vi står overfor framover er å sikre at flest mulig kommer i arbeid. Deltakelse i arbeidslivet er helt sentralt for økonomisk selvhjulpenhet og for å lære seg norsk. Jobb er også en av de sentrale nøklene til deltakelse, tilhørighet og integrering.

Det lokale samarbeidet mellom kommunen, NAV og arbeidsgivere er viktig for å sikre hensiktsmessig kvalifisering til både fordrevne med kollektiv beskyttelse og øvrige flyktninggrupper. Kunnskap om gode eksempler bør spres for å bidra til læring på tvers av kommuner.

Selv om vi legger bak oss et spesielt år med historisk høye bosettingstall, står vi også fremdeles midt i en ekstraordinær flyktningebølge som følge av krigen i Ukraina. I skrivende stund er det ingen grunn til å anta at krigen i Ukraina skal ende med det første. Vi vet heller ikke om fordrevne med kollektiv beskyttelse som kommer til Norge vil få et langt opphold i landet eller ikke.

IMDi skal ha fokus på at fordrevne med kollektiv beskyttelse som kommer til Norge, skal raskt i opplæring og arbeid og at de deltar i det norske samfunnet.

Landets kommuner bosatte om lag 32 000 flyktninger i 2022. Dette tilsvarer antall bosatte flyktninger de 5 foregående årene til sammen. De siste prognosene signaliserer at det kan komme 40 000 flyktninger til Norge i løpet av 2023. Flere kommuner melder tilbake om kapasitetsutfordringer – særlig når det gjelder boliger og kommunale tjenester. I samråd med departementet, Nasjonalt utvalg og sektormyndigheter må vi jobbe med aktuelle tiltak som kan bidra til raskere bosetting av flyktninger.

Norge er et mangfoldig samfunn. For å sikre alles velferd trenger vi en velfungerende integreringspolitikk med treffsikre tiltak, og at andre politikkområder og sivilsamfunnet tilrettelegger for en mangfoldig befolkning. Samarbeid, samordning, koordinering og pådriverarbeid er en forutsetning for at integreringspolitikken skal fungere helhetlig. IMDi vil fortsette vår innsats for å bygge sterke fellesskap og gode fellesarenaer gjennom frivilligheten, fremme likestilling og bekjempe negativ sosial kontroll. Ikke minst må vi samarbeide med relevante aktører for å sikre at flyktninger både fra Ukraina og andre konfliktområder får en reell mulighet til å oppnå overgang til arbeid og selvforsørgelse. Det er viktig for den enkelte, men også for velferdsstaten og for opprettholdelse av den høye tilliten i det norske samfunnet.

6. Årsregnskap

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi) er regjeringens utøvende organ for integreringspolitikken, en premissleverandør for utvikling av feltet, og et kompetansesenter for bl.a. kommunene. IMDi's viktigste oppgaver, målgrupper og virkemidler er beskrevet i Prop. 1 S (2021-2022) for Arbeids- og inkluderingsdepartementet. IMDi ble flyttet fra Kunnskapsdepartementet (KD) til Arbeids- og inkluderingsdepartementet (AID) i 2022. IMDi hadde 226,9 årsverk ved utgangen av 2022.

IMDi er et ordinært, bruttobudsjettert forvaltningsorgan, og er underlagt Riksrevisjonens kontroll. Riksrevisjonens rapport om den årlige revisjon og kontroll av departementene og de statlige virksomhetene publiseres som Dokument 1 hver høst.

IMDi forvalter driftsmidler, investeringsmidler (IKT-utvikling), forsknings- og utviklingsmidler og tilskuddsmidler som primært går til kommuner, innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet. IMDi hadde en samlet tildeling på vel 14,6 milliarder kroner i 2022. Dette er en økning 5,7 milliarder fra 2021 hvor samlet tildeling var på 8,9 milliarder kroner. Økningen på tildelingens størrelse skyldes i hovedsak krigen i Ukraina som har ført til en økning i antall asylkomster. Regnskapet for 2022 viser at IMDi har utgiftsført i underkant av 13,0 milliarder kroner. Beløpet er fratrullet inntekter. Inntektene gjelder hovedsakelig tilbakebetalinger av ubrukte tilskuddsmidler i kommunene og i frivillige organisasjoner på 16,6 mill. kroner og arbeidsgiveravgift på 25,7 mill. kroner. Årsregnskapet viser en samlet mindreutgift tilsvarende 11 prosent av samlet tildeling. Hoveddelen av mindreutgiften gjelder kap. 671, post 60 *Integreringstilskudd*. Dette er en tilskuddspost som IMDi forvalter, og som utbetales til kommuner. Kommunene får integreringstilskuddet ved bosetting av personer som får opphold som overføringsflyktninger eller på bakgrunn av søknad om asyl og familiegjennforening med disse. Mindreforbruket skyldes hovedsakelig at færre personer ble bosatt enn lagt til grunn i prognosene.

IMDi har i 2022 forvaltet en driftsbevilgning på 354,6 mill. kroner inklusiv overføringen fra 2021. IMDi fikk 4,9 mill. kroner i lønnskompensasjon og 34,9 mill. kroner i ekstra bevilgning grunnet økte kostnader som følge av krigen i Ukraina. IMDi har utgiftsført 343,5 mill. kroner i 2022. Stortinget har gitt fullmakt til å overskride bevilgningen på posten mot tilsvarende inntekter på kap. 3670, post 01, jf. Prop. 1 S (2021-2022). IMDi hadde ingen inntekter på kap. 3670, post 01 i 2022. Mindreutgiften på driftsbevilgningen påløp seg på 11,1 mill. kroner.

I note B til årsregnskapet framkommer forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til 2022. Samlet mulig overføring på kapitler og poster under IMDi er 1 399,3 mill. kroner, hvorav 11,1 mill. kroner er knyttet til kap. 670, post 01 (driftsbevilgningen), 11,4 mill. kroner til kap. 671, post 45 og 1 376,9 mill. kroner til kap.

6. Årsregnskap

671, post 60. IMDi kommer ikke til å be om overføring av mindreforbruk på kap. 671, post 60, da posten justeres i tråd med behovet og det dermed ikke er behov for å overføre ubrukte midler på posten.

Artskontorrapporteringen viser hvilke utgifter og inntekter som IMDi har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Netto har IMDi utgiftsført 13,0 milliarder kroner. Av dette beløpet er 12,5 milliarder kroner utbetalt i tilskudd som primært har gått til kommuner, fylkeskommuner, innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksomhet.

IMDi bekrefter med dette at årsregnskapet gir et dekkende bilde av virksomhetens disponible bevilgninger og av regnskapsførte utgifter og inntekter. Årsregnskapet er avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten med tilhørende rundskriv fra Finansdepartementet og de krav som er stilt fra overordnet departement gjennom tildelingsbrev / tillegg til tildelingsbrev.



Libe Rieber-Mohn

Direktør

Integrerings- og mangfoldsdirektoratet

Prinsippnote årsregnskapet

Årsregnskap for statlige virksomheter er utarbeidet og avlagt etter nærmere retningslinjer fastsatt i «Bestemmelser om økonomistyring i staten» («bestemmelsene»). Årsregnskapet er i henhold til krav i bestemmelsene punkt 3.4.1, nærmere bestemmelser i Finansdepartementets rundskriv R-115 av desember 2022 og eventuelle tilleggskrav fastsatt av overordnet departement. Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen og artskontorapporteringen er utarbeidet med utgangspunkt i bestemmelsene i punkt 3.4.2.

De grunnleggende prinsippene for årsregnskapet:

- ◆ Regnskapet følger kalenderåret
- ◆ Regnskapet inneholder alle rapporterte utgifter og inntekter for regnskapsåret
- ◆ Regnskapet er utarbeidet i tråd med kontantprinsippet
- ◆ Utgifter og inntekter er ført i regnskapet med brutto beløp

Oppstillingene av bevilgnings- og artskontorapportering er utarbeidet etter de samme prinsippene, men gruppert etter ulike kontoplaner. Prinsippene samsvarer med krav i bestemmelsene punkt 3.5 til hvordan virksomhetene skal rapportere til statsregnskapet. Sumlinjen *Netto rapportert til bevilgningsregnskapet* er lik i begge oppstillingene.

Virksomheten er tilknyttet statens konsernkontoordning i Norges Bank i henhold til krav i bestemmelsene pkt. 3.7.1. Bruttobudsjetterte virksomheter tilføres ikke likviditet gjennom året, men har en trekkrettighet på sin konsernkonto. Ved årets slutt nullstilles saldoen på den enkelte oppgjørskonto ved overgang til nytt år.

Bevilgningsrapporteringen

Oppstillingen av bevilgningsrapporteringen omfatter en øvre del med bevilgningsrapporteringen og en nedre del som viser beholdninger virksomheten står oppført med i kapitalregnskapet. Bevilgningsrapporteringen viser regnskapstall som virksomheten har rapportert til statsregnskapet. Det stilles opp etter de kapitler og poster i bevilgningsregnskapet virksomheten har fullmakt til å disponere. Kolonnen *Samlet tildeling* viser hva virksomheten har fått stilt til disposisjon i tildelingsbrev for hver statskonto (kapittel/post). Oppstillingen viser i tillegg alle finansielle eiendeler og forpliktelser virksomheten står oppført med i statens kapitalregnskap.

Mottatte fullmakter til å belaste en annen virksomhets kapittel/post (belastningsfullmakter) vises ikke i kolonnen for samlet tildeling, men er omtalt i note B til bevilgningsoppstillingen. Utgiftene knyttet til mottatte belastningsfullmakter er bokført og rapportert til statsregnskapet, og vises i kolonnen for regnskap.

Avgitte belastningsfullmakter er inkludert i kolonnen for samlet tildeling, men bokføres og rapporteres ikke til statsregnskapet fra virksomheten selv. Avgitte belastningsfullmakter bokføres og rapporteres av virksomheten som har mottatt belastningsfullmakten og vises derfor ikke i kolonnen for regnskap. De avgitte fullmaktene fremkommer i note B til bevilgningsoppstillingen.

Artskontorapporteringen

Oppstillingen av artskontorapporteringen har en øvre del som viser hva som er rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter og en nedre del som viser eiendeler og gjeld som inngår i mellomværende med statskassen. Artskontorapporteringen viser regnskapstall virksomheten har rapportert til statsregnskapet etter standard kontoplan for statlige virksomheter. Virksomheten har en trekkrettighet på konsernkonto i Norges Bank. Tildelingene er ikke inntektsført og derfor ikke vist som inntekt i oppstillingen.

Regnskapstall i bevilgnings- og artskontorapportering med noter viser regnskapstall rapportert til statsregnskapet. I tillegg viser noten til artskontorapporteringen *Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen* bokførte tall fra virksomhetens kontospesifikasjon i kolonnen *Spesifisering av bokført avregning med statskassen*. Noten viser forskjellen mellom beløp IMDi har bokført på eiendels- og gjeldskontoer i virksomhetens kontospesifikasjon (herunder saldo på kunde- og leverandørreskonto) og beløp IMDi har rapportert som fordringer og gjeld til statsregnskapet og som inngår i mellomværendet med statskassen.

IMDi har innrettet bokføringen slik at den følger kravene i bestemmelser om økonomistyring i staten. Dette innebærer at alle opplysninger om transaksjoner og andre regnskapsmessige disposisjoner som er nødvendige for å utarbeide pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 3.3.2, og spesifikasjon av pliktig regnskapsrapportering, jf. bestemmelsene punkt 4.4.3, er bokført. Bestemmelsene krever blant annet utarbeiding av kundespesifikasjon og leverandørspesifikasjon. Dette medfører at salgs- og kjøpstransaksjoner bokføres i kontospesifikasjonen på et tidligere tidspunkt enn de rapporteres til statsregnskapet, og innebærer kundefordringer og leverandørgjeld i kontospesifikasjonen.

Oppstilling av bevilgningsrapportering 2022

Utgifts-kapittel ¹	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Note	Samlet tildeling*	Regnskap 2022	Merutgift (-) og mindreutgift
0670	Integrering- og mangfoldsdirektoratet	01	Driftsutgifter	A, B	354 555 688	343 478 818	11 076 870
0671	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	21	Spesielle driftsutgifter, kunnskapsutvikling	A, B	40 631 230	40 968 948	-337 718
0671	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	45	Større utstyrsanskaffelser og vedlikehold, kan overføres	A, B	71 864 088	60 456 658	11 407 430
0671²	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	60	Integrerings-tilskudd, kan overføres	A, B	11 178 881 684	9 802 028 370	1 376 853 314
0671	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	61	Særskilt tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige, overslagsbevilgning	A	927 812 000	871 691 797	56 120 203
0671	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	62	Kommunale innvandrertiltak	A	228 156 000	227 654 362	501 638
0671	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	70	Bosettingsordningen og integreringstilskudd, oppfølging	A	2 418 000	2 400 000	18 000
0671	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	71	Tilskudd til integreringsarbeid i regi av sivilsamfunn og frivillige organisasjoner	A	308 695 000	307 166 952	1 528 048
0671	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	72	Statsautorisasjonsordningen for tolker m.m.	A	16 584 000	15 600 000	984 000
0671	Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	73	Tilskudd	A	22 800 000	23 059 423	-259 423
0672³	Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	60	Tilskudd til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	A	1 475 959 000	1 276 143 766	199 815 234
0672	Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere	61	Kompetansekartlegging i mottak før bosetting	A	521 000	432 681	88 319
0351	Likestilling og ikke-diskriminering	21	Likestilling og ikke-diskriminering, spesielle driftsutgifter		0	500 000	
1633	Statlig betalt merverdiavgift	01	Nettoordning for mva i staten		0	46 862 813	
Sum utgiftsført					14 628 877 690	13 018 444 588	

¹ IMDi rapporterer under nytt kapittel da IMDi skiftet departement fra Kunnskapsdepartementet til Arbeids- og inkluderingsdepartementet i 2022.

² Utbetalingen av integreringstilskuddet har økt med mer enn 4 milliarder siden 2021. Årsaken er hovedsakelig økte asylankomster grunnet krigen i Ukraina. Mindreforbruket på posten skyldes at det ble bosatt færre personer enn lagt til grunn i prognosene.

³ Utbetaling av norsktilskuddet har økt med over 262 mill. kroner siden 2021. Hovedårsaken til dette skyldes økte utbetalinger til norskopplæring til ukrainske flyktninger.

6. Årsregnskap

Inntekts- kapittel	Kapittelnavn	Post	Posttekst	Samlet tildeling*	Regnskap 2022	Merinntekt og mindreinntekt (-)
5309	Tilfeldige inntekter	29	Tilfeldige inntekter	0	16 635 474	
5700	Folketrygdens inntekter	72	Arbeidsgiveravgift	0	25 653 594	
Sum inntektsført				0	42 289 068	
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet					12 976 155 520	
Kapitalkontoer						
60088701	Norges Bank KK /innbetalinger				29 752 546	
60088702	Norges Bank KK/utbetalinger				-13 001 693 452	
705005	Endring i mellomværende med statskassen				-4 214 614	
Sum rapportert					0	
Beholdninger rapportert til kapitalregnskapet (31.12)						
Konto	Tekst			31.12.2022	31.12.2021	Endring
705005	Mellomværende med statskassen			-12 066 773	-7 852 158	-4 214 614

* Samlet tildeling skal ikke reduseres med eventuelle avgitte belastningsfullmakter (gjelder både for utgiftskapitler og inntektskapitler). Se note B *Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år* for nærmere forklaring.

Note A: Forklaring av samlet tildeling

Kapittel og post	Overført fra i fjor	Årets tildelinger	Samlet tildeling
0670 01	12 274 000	342 281 688	354 555 688
0671 21	18 900 000	21 731 230	40 631 230
0671 45	27 500 000	44 364 088	71 864 088
0671 60	186 900 000	10 991 981 684	11 178 881 684
0671 61		927 812 000	927 812 000
0671 62		228 156 000	228 156 000
0671 70		2 418 000	2 418 000
0671 71		308 695 000	308 695 000
0671 72		16 584 000	16 584 000
0671 73		22 800 000	22 800 000
0672 60		1 475 959 000	1 475 959 000
0672 61		521 000	521 000

Note B: Forklaring til brukte fullmakter og beregning av mulig overførbart beløp til neste år

Kapittel og post	Stikkord	Merutgift (-) / mindre- utgift	Utgiftsført av andre iht. avgitte belastningsfullmakter (-)	Merutgift (-) / mindreutgift etter avgitte belastningsfullmakter	Merinntekter / mindreinntekter (-) iht. merinntektsfullmakt	Omdisponering fra post 01 til 45 eller 01/21 fra neste års bevilgninga	Innsparinger (-)	Sum grunnlag for overføring	Maks. overførbart beløp *	Mulig overførbart beløp beregnet av virksomheten
0670 01		11 076 870		11 076 870				11 076 870	17 114 084	11 076 870
0671 21	"kan overføres"	-337 718		-337 718				-337 718	54 231 230	0
0671 45	"kan overføres"	11 407 430		11 407 430				11 407 430	99 393 088	11 407 430
0671 60	"kan overføres"			1 376 853 314				1 376 853 314	16 954 672 684	1 376 853 314

* Maksimalt beløp som kan overføres er 5% av årets bevilgning på driftspostene 01-29, unntatt post 24 eller sum av de siste to års bevilgning for poster med stikkordet "kan overføres". Se årlig rundskriv R-2 for mer detaljert informasjon om overføring av ubrukte bevilgninger.

Forklaring til bruk av fullmakter

Mottatte belastningsfullmakter

IMDi har mottatt belastningsfullmakter i 2022 fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir) på 500 000 kroner på kap. 0351, post 21. Belastningsfullmakten ble i sin helhet benyttet.

Stikkordet «kan overføres»

IMDis bevilgninger på kap. 671, post 21, kap. 671, post 45, kap. 671, post 60 har stikkordet «kan overføres». Mindreutgiften på kap. 671, post 45 og post 60 kan overføres.

Avgitte belastningsfullmakter (utgiftsført av andre på utgiftskapitler og inntektsført av andre på inntektskapitler)

IMDi har ikke avgitt belastningsfullmakter i 2022.

Fullmakt til å overskride driftsbevilgninger mot tilsvarende merinntekter

IMDi hadde ingen merinntekter på kap. 3670, post 01 i 2022.

Beregning av mulig overføring på disse postene gjelder i forhold til IMDi andel av bevilgningen.

Oppstilling av artskontorapporteringen 2022

	Note	2022	2021
Driftsinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetalinger fra gebyrer	1	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer	1	0	730 400
Salgs- og leieinntekter	1	0	0
Andre inntekter	1	0	391 664
Sum inntekter fra drift		0	1 122 064
Driftsutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetalinger til lønn	2	209 331 558	190 387 297
Andre utbetalinger til drift	3	230 946 766	177 638 885
Sum utbetalinger til drift		440 278 325	368 026 182
Netto rapporterte driftsutgifter		440 278 325	366 904 118
Investerings- og finansinntekter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Innbetaling av finansinntekter	4	0	0
Sum investerings- og finansinntekter		0	0
Investerings- og finansutgifter rapportert til bevilgningsregnskapet			
Utbetaling til investeringer	5	5 124 311	4 772 547
Utbetaling til kjøp av aksjer	5,8B	0	0
Utbetaling av finansutgifter	4	1 789	3 331
Sum investerings- og finansutgifter		5 126 100	4 775 877
Netto rapporterte investerings- og finansutgifter		5 126 100	4 775 877
Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten			
Innbetaling av skatter, avgifter, gebyrer m.m.	6	16 323 714	18 082 785
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten		16 323 714	18 082 785
Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten			
Utbetalinger av tilskudd og stønader	7	12 526 177 351	8 450 624 956
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten		12 526 177 351	8 450 624 956
Inntekter og utgifter rapportert på felleskapitler			
Gruppelivsforsikring konto 1985 (ref. kap. 5309, inntekt)		311 760	275 868
Arbeidsgiveravgift konto 1986 (ref. kap. 5700, inntekt)		25 653 594	23 283 736
Nettoføringsordning for merverdiavgift konto 1987 (ref. kap. 1633, utgift)		46 862 813	36 605 405
Netto rapporterte utgifter på felleskapitler		20 897 459	13 045 800
Netto rapportert til bevilgningsregnskapet		12 976 155 520	8 817 267 967

6. Årsregnskap

Oversikt over mellomværende med statskassen	Note	2022	2021
Fordringer på ansatte		62 853	7 917
Kontanter		0	0
Bankkontoer med statlige midler utenfor Norges Bank		0	0
Skyldig skattetrekk og andre trekk		-8 036 877	-7 334 385
Skyldige offentlige avgifter		-7 159	0
Avsatt pensjonspremie til Statens pensjonskasse		-4 089 895	0
Mottatte forskuddsbetalinger		0	0
Lønn (negativ netto, for mye utbetalt lønn m.m)		7 213	0
Differanser på bank og uidentifiserte innbetalinger		-2 907	-525 690
Sum mellomværende med statskassen	8	-12 066 773	-7 852 158

Note 1: Innbetalinger fra drift

	31.12.2022	31.12.2021
Innbetalinger fra gebyrer		
<i>Sum innbetalinger fra gebyrer</i>	0	0
Innbetalinger fra tilskudd og overføringer		
Tilskudd fra andre statlige virksomheter	0	730 400
<i>Sum innbetalinger fra tilskudd og overføringer</i>	0	730 400
Salgs- og leieinnbetalinger		
<i>Sum salgs- og leieinnbetalinger</i>	0	0
Andre innbetalinger		
Annen driftsrelatert inntekt	0	391 664
<i>Sum andre innbetalinger</i>	0	391 664
Sum innbetalinger fra drift	0	1 122 064

Note 2: Utbetalinger til lønn

	31.12.2022	31.12.2021
Lønn	174 904 332	148 230 568
Arbeidsgiveravgift	25 653 594	23 283 736
Pensjonsutgifter*	12 516 399	16 945 112
Sykepenges og andre refusjoner (-)	-8 519 622	-6 251 069
Andre ytelser	4 776 856	8 178 950
Sum utbetalinger til lønn	209 331 558	190 387 297
Antall utførte årsverk:	226,9	197,7**

* Fra og med 01.01.2022 kostnadsføres pensjoner basert på virksomhetsspesifikk hendelsesbasert arbeidsgiverandel. Dette har ført til at premiesatsen ble redusert til fra 12 prosent i 2021 til 10,3 prosent i 2022.

** Antall utførte årsverk for 2021 er korrigert fra 206,06 til 197,7. Ved en inkurie ble det i årsrapport 2021 oppgitt avtalt årsverk.

Note 3: Andre utbetalinger til drift

	31.12.2022	31.12.2021
Husleie ¹	17 680 995	18 718 819
Vedlikehold egne bygg og anlegg ²	403 667	0
Vedlikehold og ombygging av leide lokaler ²	3 438 625	412 191
Andre utgifter til drift av eiendom og lokaler ³	5 389 434	4 196 351
Reparasjon og vedlikehold av maskiner, utstyr mv.	0	0
Mindre utstysanskaffelser	1 180 514	1 585 868
Leie av maskiner, inventar og lignende	9 630 004	12 671 385
Kjøp av konsulenttenester ⁴	130 923 541	98 767 390
Kjøp av andre fremmede tjenester ⁵	37 652 745	25 863 909
Reiser og diett	5 536 668	3 086 257
Øvrige driftsutgifter ⁶	19 110 574	12 336 717
Sum andre utbetalinger til drift	230 946 766	177 638 885

For 2022 er aktiviteten i IMDi vesentlig økt på grunn av krigen i Ukraina, noe som har ført til økning i utbetalinger knyttet til drift.

¹ 0,8 mill. kroner av reduksjonen skyldes bortfall av leiekostnader til lokaler i Bergen.

² 3,0 mill. kroner av økningen skyldes reparasjon- og oppgradering av lokalene i Tollbugata 20 og 0,5 mill. kroner skyldes reparasjoner og oppgraderinger i Rådhusgata 26.

³ 1,2 mill. kroner av økningen skyldes økte strømkostnader.

⁴ 22,3 mill. kroner av økningen skyldes konsulentutgifter til utvikling av programvarer og IKT-løsninger. Resterende økning er knyttet til «Andre konsulenttenester». En stor andel av kostnadene er knyttet til utvikling av programvarer, videreutvikling og vedlikehold i forbindelse med integreringsbarometeret, integreringstilskuddet, jobbsjansen, bosetting og IMDinett. I tillegg er det foretatt en rekke tilpasning i IKT-systemene i forbindelse med krigen i Ukraina.

⁵ 6,3 mill. kroner av økningen er knyttet til kjøp av tjenester til løpende driftsoppgaver innen IKT.

⁶ 4,9 mill. kroner av økningen gjelder kompetanseheving og seminarer for egne ansatte.

Note 4: Finansinntekter og finansutgifter

	31.12.2022	31.12.2021
Innbetaling av finansinntekter		
Renteinntekter	0	0
Valutagevinst	0	0
Annen finansinntekt	0	0
Sum innbetaling av finansinntekter	0	0
Utbetaling av finansutgifter		
Renteutgifter	1 789	3 331
Valutatap	0	0
Annen finansutgift	0	0
Sum utbetaling av finansutgifter	1 789	3 331

Note 5: Utbetaling til investeringer og kjøp av aksjer

	31.12.2022	31.12.2021
Utbetaling til investeringer		
Immaterielle eiendeler og lignende	254 721	1 309 073
Tomter, bygninger og annen fast eiendom	0	0
Infrastruktureiendeler	0	0
Maskiner og transportmidler	0	0
Driftsløsøre, inventar, verktøy og lignende	4 869 590	3 463 474
Sum utbetaling til investeringer	5 124 311	4 772 547
Utbetaling til kjøp av aksjer		
Kapitalinnskudd	0	0
Obligasjoner	0	0
Investeringer i aksjer og andeler	0	0
Sum utbetaling til kjøp av aksjer	0	0

Note 6: Innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten

	31.12.2022	31.12.2021
Tilfeldige og andre inntekter (Statskonto 530929)	16 323 714	18 082 785
Sum innkrevingsvirksomhet og andre overføringer til staten	16 323 714	18 082 785

Note 7: Tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten

	31.12.2022	31.12.2021
Tilskudd til kommuner post 60-85 ¹	12 256 338 243	8 204 572 521
Tilskudd til fylkeskommuner post 60-85	21 456 545	15 217 448
Tilskudd til ikke-finansielle foretak ²	45 888 380	21 177 000
Tilskudd til Husholdninger	75 000	0
Tilskudd til ideelle organisasjoner post 70-85	194 119 183	209 657 987
Tilskudd til Statsforvaltningen	8 300 000	0
Sum tilskuddsforvaltning og andre overføringer fra staten	12 526 177 351	8 450 624 956

¹ Økningen i tilskudd til kommuner skyldes i hovedsak økning i utbetaling til integreringstilskudd som følge av økte asylankomster pga. krigen i Ukraina.

² Norskopplæringsordningen ble styrket som følge av flykningsstrømmen fra Ukraina noe som har medført økte kostnader til tilskudd til ikke-finansielle foretak.

Note 8: Sammenheng mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

Del A: Forskjellen mellom avregning med statskassen og mellomværende med statskassen

	31.12.2022	31.12.2022	
	Spesifisering av bokført avregning med statskassen	Spesifisering av rapportert mellomværende med statskassen	Forskjell
Finansielle anleggsmidler			
Investeringer i aksjer og andeler	0	0	0
Obligasjoner	0	0	0
Sum	0	0	0
Omløpsmidler			
Kundefordringer	0	0	0
Andre fordringer	581 543	62 853	518 690
Bankinnskudd, kontanter og lignende	0	0	0
Sum	581 543	62 853	518 690
Langsiktig gjeld			
Annen langsiktig gjeld	0	0	0
Sum	0	0	0
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	-10 666 148	0	-10 666 148
Skyldig skattetrekk	-8 036 877	-8 036 877	0
Skyldige offentlige avgifter	-7 159	-7 159	0
Annen kortsiktig gjeld ¹	958 467	-4 085 589	5 044 056
Sum	-17 751 718	-12 129 626	-5 622 092
Sum	-17 170 174	-12 066 773	-5 103 402

¹ 1 mill. kroner gjelder reduksjon av tilskuddsgjeld.



IMDi

Integrerings- og
mangfoldsdirektoratet

indi.no